ANTON ÇEHOV
KORKUNÇ BÝR GECE
(Öyküler)
ÝÇÝNDEKÝLER
Berber Dükkânýnda 15
Memurun Ölümü 20
Yaramaz Çocuk 24
Hep Dilimin Yüzünden 28
Söðüt Aðacý 36
Kale Gibi Kadýn 42
Nasýl Evlendiðimin Resmidir 48
Korkunç Bir Gece 53
Yaðmurdan Kaçarken Doluya Tutuldu 63
Çýkar Ýçin Evlilik 73
Yaþayan Tarihler 81
Unvanlar Kaldýrýldý 85
Çizmeler 93
Atla Ýlgili Soyadý 99
Yolunu Þaþýranlar 105
Kundakçý 111
Priþibeyev Baþçavuþ 117
Ayyaþlýðýn Ýlacý 123
Bu Kadarý Da Fazla 132
Yaþlýlýk 138
Ah Þu Ýnsanlar 146
Çeyiz 152Anton Pavloviç Çehov kýsa ömrünün (1860-1904) son 25 yýllýk yazarlýk döneminde
kü, üç perdelik, tek perdelik oyunlar yazarak dünya yazýnýnda saygýn bir yer tutmuþtur.
Türk okurlarý Çehov'u yeterince tanýrlar. Öykü dalýnda, özellikle kýsa öyküde nerdeyse dün
lý utasý sayýlan, oyunlarýyla tiyatro sanatýna büyük yenilikler getiren yazar, öykülerinin
ca çevrilip yayýnlanmýþ, oyunlarýnýn Devlet ve Ýstanbul Þehir Tiyatrolarýnda, özel tiyatro
nde birçok kez sergilenmiþ olmasýyla ülkemiz okurlarýnýn, izleyicilerinin sürekli ilgi oda
r.
Çehov'a ülkemizde ilk ilgiyi Hilmi, Ýkbal, Akba gibi özel yayýnevlerinin Haydar Rifat, Adn
an Tahir Tan, Vahdet Gültekin gibi çevirmenlere Batý dillerinden yaptýrýp bastýklarý öykü
nde görüyoruz. Ardýndan 1940-1950 yýllarýnda devletin baþlattýðý aydýnlanma döneminde Terc
rcüme Dergisi çevresinde toplanan birçok çevirmen arasýnda Nihal Yalaza Taluy, Hasan Ali E
diz, Oðuz Peltek, Servet Lunel, Gaffar Güney, Erol Güney, Rana Çakýröz, Zeki Baþtimar, Kem
aya, Þahap Ýlter'in doðrudan doðruya Rusça'dan yaptýklarý çevirilerle Çehov'un yapýtlarý M
kanlýðý yayýnlarý aracýlýðýyla Türk okurlarýna ulaþýr. Zamanla çoðalýp geliþen Varlýk, Cem
l, Yeditepe, Adam vb. özel yayýnevleri Milli Eðitim Bakanlýðý Yayýnevi'nin bastýðý kitapla
larýný yaparlar, bu arada yeni kuþak çevirmenlerden Ergin Altay, Ataol Behramoðlu, Mazlum
Beyhan vb. Çehov çevirilerini yayýnlarlar. Burada bir izlenimimi aktarmak isterim. Nih
al Yalaza Taluy, Rus asýllý bir kiþi olmakla birlikte Tolstoy, Dostoyevski gibi yazarl
ardan, özellikle de Çehov'dan yaptýðý çevirilerde þaþýrtcý, pýrýl pýrýl bir dil kullanmýþt
biyatçýlarýmýzýn bu çevirmenin çalýþmalarýný yeni baþtan Türkçeleþtirmesine baðlýyorum.
Anton Çehov'u her zaman büyük bir zevkle okudum. "Bozkýr" adlý uzun öyküsünün çevirisini y
bir incelemeyle birlikte 1959'da fakülte bitirme tezim olarak vermiþtim. 1970'li yýll
arda çevirmenlik çalýþmalarým yeniden Çehov'a yöneldi. O tarihlerde yaptýðým çeviriler bir
k okur karþýsýna çýktý. Daha sonra, "Pravda" Yayýnevi'nin Moskova 1970 basýmlý 8 ciltlik "
vloviç Çehov'un Bütün Yapýtlarý" adlý yayýnýný temel alarak, Cem Yayýnevi için bu büyük ya
. Böylece, Anton Çehov'un öykülerinin üçte ikisi ilk kez Türk okurunun karþýsýna çýkmýþ ol
den bir seçme, Cumhuriyet Dünya Klasikleri arasýnda yayýnlanarak on binlerce aydýn okura u
laþýyor. Bundan dolayý mutluyum.
Türkçemiz sürekli geliþmekte, çeþitli engellemelere karþýn "ulusal dil" kimliðini kazanma
rlemektedir. Her 20-30 yýlda bir geriye dönüp baktýðýmýzda daha önce yazýlanlarýn dilinin
oruz. Tutucu bakýþ açýsý taþýyan kiþiler Türkçemizin bu geliþmesinden ürkmekte, kuþaklarýn
ta güçlük çektiðini ileri sürmektedir. Batý dillerinin baskýsýndan kurtulamamakla birlikte
in gitgide arýlaþtýðýný, kendi kökeninden gelen sözcüklerle zenginleþtiðini kimse yadsýyam
e Çehov'un yeni bir çevirisi dildeki zenginleþmeyi yansýtmalýydý. Bu düþüncelerle, öyküler
una çaba göstermiþ; ancak, arý Türkçe kullanýrken aþýrýlýklardan, tam yerleþmemiþ sözcükle

umhuriyet Dünya Klasikleri Dizisi için bu seçmeyi yaparken, öyküleri dil açýsýndan gözden
ve bazý yenileþtirmeler yapma gereðini duyduðumu belirtmek isterim.
Ýlk öykülerinde sýradan insanlarý yergici bir dille, gülünç yönleriyle anlatan bu izlenimc
el gerçekçi yazarýn sonraki öyküleri güldürücülüðü yanýnda hüzünlü bir havaya bürünür. Bu
us halkýnýn içinde bulunduðu aðýr yaþam koþullarýný yakýndan tanýdýkça umutsuzluða düþtüðü
lmayan, bu yüzden çaðdaþlarýnca eleþtirilen Çehov bize 19. yüzyýlýn ikinci yarýsýnýn Rus t
an tablolarý çizmektedir. Olgunluk dönemindeki yapýtlarýnda gördüðümüz karamsarlýða karþýn
aydýnlýk bir geleceðin beklediðine inandýðýný duyumsarýz. Bilimin geliþmesiyle birlikte sa
larýn yüreðini dolduran iyicillik, doðruya, güzele olan sonsuz inanç kötülüklere yenik düþ
Mehmet ÖZGÜL
15BERBER DÜKKÂNINDA
Sabah. Saat daha yedi olmadýðý halde Makar Kuzmiç Bliostkov'un berber dükkâný açýk. Þýk gi
baþý kir içinde, henüz yüzünü bile yýkamamýþ bulunan, yirmi yaþlarýndaki dükkân sahibi Mak
apmakta. Aslýnda nereyi temizlediði de belli deðil, gene de hayli terlemiþ. Elindeki bez
le bir yerleri siliyor, þuraya-buraya parmaðýný sürüyor, duvarda gördüðü bir tahtakurusuna
r...
Dükkân küçük mü küçük, daracýk, pis bir yer. Kütüklerden örtülü duvarlara arabacýlarýn göm
amlarý rutubetten donuklaþmýþ, ýþýk sýzdýrmaz iki pencere arasýnda elinizi hýzla vursanýz
duran, gýcýrtýlý bir tahta kapý; kapýnýn üstündeyse durduk yerde marazlý marazlý þangýrda
i, pastan yeþillenmiþ bir çýngýrak göze çarpýyor. Duvardaki aynaya þöyle bir bakmayagörün,
yana çarpýlýr, kendinizi tanýyamazsýnýz. Makar, bu aynanýn karþýsýnda, saç-sakal týraþ etm
eyse dükkân sahibi kadar pis, yaða bulanmýþ berber gereçleri var: Taraklar, makaslar, ustu
lar, birkaç kapiðe alýnan krem ve pudralar, içine bolca su katýlmýþ bir þiþe kolonya... Be
optan satmaya kalksanýz beþ ruble bile etmez.
Kapýnýn üstündeki zilin hastalýklý sesi duyuluyor, içi kürklü bir gocuk ve keçe çizmeler g
adam dükkâna giriyor. Adamýn baþý, boynu kadýn þalýyla sarýlý. Makar Kuzmiç'in vaftiz baba
Yagodov'dur bu gelen. Kendisi konservatuvarda bekçiydi bir zamanlar, þimdiyse oturdu
klarý Krasniy Prud Mahallesi'nde tesviyecilik yapýyordu.
Temizlik iþiyle uðraþan Makar Kuzmiç'e;
- Merhaba Makarcýðým! Ne haber, gözümün nuru? diye sesleniyor içeri girer girmez.
Öpüþüyorlar. Yagodov þalý baþýndan çekip alýyor, ýstavroz çýkardýktan sonra bir iskemleye
- Yol ne kadar uzunmuþ! diyor oflayýp puflayarak. Þaka deðil, ta Krasnýy Prud'dan Kaluga k
apýsýna deðin yaya geldim.
- E, nasýlsýnýz bakalým? Ýyi misiniz?
- Hiç sorma, iyi deðilim. Yakýnlarda bir hastalýk atlattým.
- Ne hastalýðý?
- Evet, bir ay kadar ateþler içinde kývrandým. Öleceðim sanýyordum, ama sonunda kefeni yýr
de saçlarým dökülüyor. Doktor saçlarýmý kestirmemi söyledi. Yerine daha gür çýkarmýþ. Ben
eldim. "Yabancýya gitmektense bir yakýným kessin saçlarýmý. Hem daha iyi týraþ eder, hem d
almaz" dedim. Doðrusunu söylemek gerekirse yol biraz uzun, ama ne zararý var? Benim içi
n bir gezinti oldu.
- Ne olacakmýþ caným. Seve seve týraþ ederim. Buyurun, oturun!
Makar Kuzmiç saygýyla eðilerek týraþ masasýnýn arkasýndaki koltuðu gösteriyor. Yagodov gös
oturarak aynada kendine bakýyor. Oradaki görüntüden pek hoþnut kalmýþ olmalý. Neden derse
oðol dudaklý, küt, yayvan burunlu, gözleri alnýna kaymýþ bir surat beliriyor orada. Makar
iç vaftiz babasýnýn omuzlarýna sarý sarý lekeli, beyaz bir çarþaf örttükten sonra makasý þ
- Saçlarýnýzý cascavlak keseceðim, ne dersiniz?
- En güzelini yapmýþ olursun. Tatarlara benzet beni, bomba gibi bir þey olayým. Sonunda da
ha gür çýkacak nasýl olsa.
- E, haným teyzemiz nasýllar?
- Nasýl olsun, yuvarlanýp gidiyor iþte. Geçenlerde binbaþýnýn karýsýna doðuma çaðýrmýþlard
er.
- Ya, bir ruble vermiþler, ha? Kulaðýnýzý tutar mýsýnýz biraz?
- Tuttum... Sakýn keseyim deme, e mi? Of, acýttýn be! Neden çekiyorsun saçýmý?
- Zararý yok, zararý yok. Bizim meslekte böyle þeyler olmadan olmaz. Anna Erastovna iyil
er mi?
- Kýzým mý? Yerinde rahat durduðu yok ki! Geçen çarþamba Þeykin'le niþanýný yaptýk. Sen ni
Makas þýkýrtýlarý þýp diye kesiliyor. Makar Kuzmiç'in elleri aþaðý düþüyor, korku okunan b
- Kim? Kimi niþanladýnýz? diye soruyor.
- Bizim Anna'yý, caným!

- Nasýl olur? Kiminle?
- Þeykin'le. Prokofi Petroviç Þeykin'le. Teyzesi Zlatoustenski Sokaðý'nda zengin bir ailen
in vekilharçlýðýný yapýyor, iyi bir kadýndýr. Þükürler olsun, hepimizi sevindiren bir iþ k
onra da nikahý var. Sen de gel, eðleniriz.
Þaþkýnlýktan yüzü sararan Makar Kuzmiç omuzlarýný silkiyor.
- Nasýl olur, Erast Ývanoviç? Bunu nasýl yaparsýnýz? Olamaz! Anna Erastovna ile ben... ben
na karþý iyi duygular besliyordum... Niyetim onunla... Bu nasýl þey, bilmem ki!
Makar Kuzmiç'in yüzünde ter damlalarý tomurcuklanýyor. Makasý masanýn üstüne býraktýktan s
a burnunu ovuþturmaya baþlýyor.
- Benim ona karþý temiz niyetlerim vardý. Olacak þey deðil, Erast Ývanoviç! Ben onu sevdim
saf duygularýmý sundum. Karýnýz, haným teyze de söz vermiþti. Size karþý hep öz babam gib
dim... her zaman bedava týraþ ediyorum. Benden iyilikten baþka ne gördünüz? Babam öldüðü z
i kanepeyle on rublemi aldýnýz, sonra geri vermediniz. Anýmsýyorsunuz, deðil mi?
- Anýmsamaz olur muyum? Hatýrýmdadýr hep. Ama, gözümün nuru, sen iyi bir güvey olabilir mi
akarcýðým? Söyle, iyi bir güvey olabilir misin? Ne paran var, ne mevkiin, ne de iþe yarar
r mesleðin!
- Peki, Þeykin zengin mi?
- Taþeronluk yapýyor. Tam bin beþ yüz ruble pey akçesi yatýrmýþ bu iþe. Yetmez mi, iki göz
e, olan oldu bir kere, geri dönemeyiz, Makarcýðým, sen kendine baþka bir kýz ara. Elini sa
asan ellisi gelir sana. E, ne duruyorsun? Hadi týraþ etsene!
Makar Kuzmiç konuþmadan dikiliyor, sonra cebinden mendilini çýkararak ağlamaya başlýyor. E
Ývanoviç onu yatýþtýrmaya çalýþýyor:
- Aman caným, böyle þeylere de ağlanýr mý? Hadi, sus bakalým. Kadýnlar gibisin vallahi!...
es, sonra ne yaparsan yap. Hadi, makasý al eline!
Makar Kuzmiç makasý alýyor, ona bir dakika þaþkýn þaþkýn baktýktan sonra yine masaya býrak
emektedir.
- Yapamayacaðým. Kalsýn þimdi, elimin gücü kesildi. Ah, ne talihsiz bir insanmýþým ben? O
suz þimdi... Birbirimizi seviyorduk, söz vermiþtik. Kötü insanlar acýmadan ayýrdýlar bizi.
gidin, Erast Ývanoviç! Sizi gördükçe tuhaf oluyorum.
- Öyleyse yarýn gelirim, Makarcýðým. Týraþý yarýn bitirirsin.
- Peki, nasýl isterseniz.
Erast Ývanoviç saçlarýnýn yarýsý kökünden kesilmiþ baþýyla týpký bir kürek mahkûmuna benzi
ta dolaþmak pek hoþ deðil ama baþka ne yapýlabilir? Baþýna þalý yeniden sarýyor, berber dü
ar Kuzmiç yalnýz kalýnca bir sandalyeye oturuyor, sesssiz sessiz ağlamasýný sürdürüyor.
Ertesi sabah Erast Ývanoviç erkenden dükkândadýr. Makar Kuzmiç soðuk bir sesle;
- Bir þey mi var? Ne istiyorsunuz? diye soruyor.
- Týraþý bitir Makarcýðým. Bak, daha yarýsý duruyor.
- Parasý peþin, lütfen. Bedava týraþ etmem!
Erast Ývanoviç tek söz söylemeden kalktýðý gibi dükkândan dýþarý fýrlýyor. O günden beri b
rýsýnda ise kýsacýk. Parayla týraþ olmayý lüks saydýðýndan baþýnýn yarýsýndaki saçlarýn ke
Kýzýnýn düðününde bile ortalýkta böyle dolaþtý.

MEMURUN ÖLÜMÜ

Güzel bir akþam vaktiydi. Yazý iþlerinde memurluk yapan Ývan Dimitriç Çerviakov tiyatroda
ikinci sýradaki bir koltuða oturmuþ, dürbünle "Kornevil'in Çanlarý" adlý oyunu izliyordu.
turuþuna bakýlýrsa mutluluðun doruklarýnda olmalýydý. Derken, birdenbire... Öykülerde sýk
derken, birdenbire" sözüne. Yazarlarýn hakký var, yaþam beklenmedik þeylerle öylesine dopd
ki!.. Ýþte sevimli Çerviakov'un suratý böyle birdenbire buruþtu, gözleri kaydý, soluðu dar
en indirdi, öne eðildi ve hapþu!!! Aksýrmak hiçbir yerde, hiçbir kimseye yasaklanmamýþtýr.
aksýrýr, emniyet müdürleri de, hatta müsteþarlar da. Yeryüzünde aksýrmayan insan yok gibi
Çerviakov hiç utanmadý, mendiliyle ağzýný, burnunu sildi; kibar bir insan olduðu için, bir
i rahatsýz edip etmediðini anlamak amacýyla çevresine bakýndý. Ýþte o zaman utanýlacak bir
lduðu ortaya çýktý. Tam önünde, birinci sýrada oturan yaþlý bir zat baþýnýn dazlaðýný, boy
buk siliyor, bir yandan da homurdanýyordu. Çerviakov, Ulaþtýrma Bakanlýðý'nda görevli sivi
rdan Brizjalov'u tanýmakta gecikmedi.
"Tüh, adamýn üstünü kirlettim! Benim amirim deðil ama ne fark eder? Bu yaptýðým çok ayýp,
dilemeliyim." diye düþündü. Birkaç kez hafifçe öksürdü, gövdesini biraz ileri verdi, paþa
k;
- Baðýþlayýn, beyefendi! diye fýsýldadý. Ýstemeyerek oldu, üzerinize aksýrdým.

- Zararý yok, zararý yok...
- Affýnýza sýðýnýyorum, efendim, hoþ görün bu hareketimi. Ben... ben, böyle olmasýný istem
- Oturunuz, lütfen! Rahat býrakýn da oyunu izleyelim.
Çerviakov utandý, alýk alýk sýrýttý, sahneye bakmaya baþladý. Temsili tüm dikkatiyle izliy
zevk almýyordu. Ýçini bir kurt kemirmeye baþlamýþtý. Perde arasýnda Brizjalov'un yanýna s
yanýndan þöyle bir yürüdü, çekingenliðini yenerek;
- Efendimiz, üstünüzü... þey... Baðýþlayýn! Oysa ben... böyle olmasýný istemezdim...
Paþa öfkelendi, alt dudaðýný gevelemeye baþladý.
- Yeter artýk siz de! Ben onu çoktan unuttum, oysa siz...
Çerviakov paþaya kuþkuyla bakarak, "Unutmuþ! Ama gözleri sinsi sinsi parlýyor, benimle kon
k bile istemiyor! Aksýrmanýn çok doðal bir þey olduðunu söylemeliydim ona. Yoksa kasten tü
lir. Þimdi deðilse bile sonradan böyle gelir aklýna. Oysa hiç istemeden oldu." diye düþünd
Çerviakov eve gelir gelmez, yaptýðý kabalýðý karýsýna anlattý. Ancak karýsý, görünüþe baký
rmedi. Baþlangýçta biraz korktuysa da paþanýn baþka bir bakanlýktan olduðunu öðrenince pek
- Gene de gidip özür dilesen iyi olur, dedi. Toplum yaþamýnda nasýl davranýlacaðýný bilmed
bilir.
- Ben de bunun için çabaladým durdum. Ondan birkaç kez özür diledim ama o çok tuhaf davran
ni yatýþtýracak tek söz söylemedi. Hoþ, konuþacak pek vakti yoktu ya...
Ertesi sabah Çerviakov güzelce týraþ oldu, yeni üniformasýný giydi, Brizjalov'u makamýnda
gitti. Kabul odasýna girince orada toplanan birçok dilek sahibini dinleyen Brizjalov
'la karþýlaþtý. Paþa önce gelenlerle konuþuyor, onlarýn isteklerini dinliyordu. Sýra Çervi
ince paþa gözlerini ona çevirdi.
- Dün gece Arkadi tiyatrosunda... Eðer anýmsamak lütfunda bulunursanýz, aksýrmýþ ve... ist
üstünüzü... þey... özür dilerim, diye konuþmaya baþladý.
Çerviakov;
- Gene mi siz? Böylesine bir saçmalýk görmedim! dedikten sonra baþka bir dilek sahibine dö
- Siz ne istiyorsunuz?
Çerviakov sarardý, "Benimle konuþmak istemiyor, çok kýzdýðý belli. Ama yakasýný býrakmayac
nlatmalýyým." diye düþündü.
Paþa son dilek sahibiyle konuþmasýný bitirip odasýna yöneldiði sýrada arkasýndan yürüdü.
- Beyefendi hazretleri! Zatýnýzý rahatsýz etmek cüretinde bulunuyorsam, bu, yalnýzca içimd
piþmanlýk duygusundan ileri geliyor. Siz de biliyorsunuz ki, efendim, isteyerek yapm
adým.
Paþanýn suratý aðlamaklý bir duruma girdi, adam elini salladý.
- Beyim, siz benimle alay mý ediyorsunuz?
Bunlarý söyledikten sonra kapýnýn arkasýnda kayboldu.
Çerviakov eve giderken þöyle düþünüyordu: "Ne alay etmesi? Niçin alay edecekmiþim? Koskoca
ama anlamak istemiyor. Bu duruma göre ben de bir daha bu gösteriþ budalasý adamdan özür di
meye gelmem. Caný cehenneme! Kendisine mektup yazarým, olur biter. Yüzünü þeytan görsün!".
Evine giderken düþündükleri böyleydi. Gelgelelim paþaya bir türlü mektup yazamadý, daha do
sözü bir araya getirip istediklerini anlatamadý. Bunun üzerine ertesi gün gene yollara düþ
Paþa soran bakýþlarýný yüzüne dikince Çerviakov;
- Efendimiz, dün buyurduðunuz gibi kesinlikle sizinle alay etmek gibi bir niyetim yo
ktu, diye mýrýldandý. Aksýrýrken üstünüzü berbat ettiðim için özür dilemeye gelmiþtim. Siz
haddime? Bizler de alay etmeye kalkarsak, efendime söyleyeyim, artýk insanlar arasýnd
a saygý mý kalýr?
Suratý mosmor kesilip zangýr zangýr titreyen paþa;
- Defol! diye baðýrdý.
Korkudan Çerviakov'un beti benzi atmýþtý. Ancak;
- Ne? Ne dediniz? diye fýsýldayabildi.
Paþa ayaklarýný yere vurarak;
- Yýkýl karþýmdan! diye gürledi.
Çerviakov'un karnýnýn içinden sanki bir þeyler koptu. Gözleri bir þey görmeksizin, kulakla
ses iþitmeksizin geri geri dýþ kapýya doðru gitti, sokaða çýktý, yürüdü... Kurulmuþ bir ma
gelince üniformasýný bile çýkarmaksýzýn kanepenin üzerine uzandý ve oracýkta can verdi.

YARAMAZ ÇOCUK

Ývan Ývaniç Lapkin yakýþýklý bir delikanlýydý. Anna Semyonovna Zamblitskaya ise burnunun u

yukarý kalkýk, güzel bir genç kýz. Ýkisi birlikte dik bayýrdan aþaðý inip oradaki küçük b
r. Sýra körpe bir salkým söðüdün sýk dallarý arasýnda, ýrmaðýn tam kýyýsýndaydý. Gençler i
bütün gözlerden uzaksýnýz. Sizi yalnýzca balýklarla suyun üstünde yýldýrým hýzýyla koþuþt
r. Ýki genç oltalarýný, yemlik kurt dolu kutularýný, balýk avlamaya yarar öbür avadanlýkla
di. Sýraya oturur oturmaz hemen balýk avýna koyuldular.
Lapkin çevresine bakýndý.
- En sonunda yalnýz kalabildiðimiz için öylesine sevinçliyim ki! dedi. Anna Semyonovna, si
ze çok söyleyeceklerim var... Sizi ilk gördüðüm zaman... hey, oltanýza balýk vuruyor... ya
mýný, uðruna dürüstçe, seve seve tüm çalýþkan varlýðýmý adayacaðým putumun kim olduðunu an
vuruyor, vuruyor... Sizi gördüðüm ilk gün gönlümü kaptýrdým, sizi çýldýrasýya sevdim. Olt
kayý iyice yutsun... Sevgilim, yalvarýyorum, söyler misiniz? Siz de benim sizi sevdiðim
kadar deðilse bile... hayýr, layýk deðilim buna, o kadarýný düþünememem zaten... gene de...
Anna Semyonovna oltayý tuttuðu elini hýzla yukarý kaldýrýp çekti, bir çýðlýk attý. Havada
arlýyordu.
- Aman Tanrým, kocaman bir sudak balýðý!... Çabuk çýkar! Ah, ipi kopardý!
Balýk zokadan kurtuldu, otlar üzerinde birkaç kez zýpladýktan sonra doðanýn koynuna, ýrmað
ularýna "cump" diye atladý.
Onu tutmak için yekinen Lapkin balýðýn yerine, her nasýlsa, Anna Semyonovna'nýn elini yaka
dý, istemeyerek dudaklarýna götürdü... Genç kýz elini çekmeye çalýþtýysa da geç kalmýþtý,
i. Sanki istemeden olan bir þeydi bu. Ama ilk öpücükten sonra baþkalarý geldi; ardýndan ye
er, söz vermeler, mutluluk dolu dakikalar... Þurasý bir gerçek ki, yeryüzünde salt mutlulu
diye bir þey yoktur. Mutluluk kendi zehirini içinde taþýr ya da dýþarýdan baþka bir þey iþ
nu zehirler. Burada da öyle oldu. Gençler öpüþürlerken yakýnlarda bir kahkaha koptu. Baþla
baktýlar, bakar bakmaz da donakaldýlar. Irmakta yarý beline deðin suya girmiþ, çýplak bir
çocuðu duruyordu. Anna Semyonovna'nýn kardeþi, ortaokul öðrencisi Kolya'ydý bu. Çocuk, ik
e gözlerini dikmiþ bakýyor, hain hain gülümsüyordu.
- Ya, demek öpüþüyorsunuz? Ýyi! Anneme söyleyeyim de görün!
Lapkin kýzarýp bozararak;
- Ben de sizi akýllý bir çocuk sanýrdým, diye kekeledi. Baþkalarýný gözetmek mertliðe sýðm
se daha da kötü, iðrenç, aþþaðýlýk bir davranýþtýr.. Umarým siz mert, soylu bir insan olar
Mert çocuk;
- Bir ruble verirseniz söylemem, dedi. Yoksa yandýnýz gitti
Lapkin cebinden bir ruble çýkarýp çocuða uzattý. Çocuk parayý ýslak avucuna sýkýþtýrdýktan
yüze oradan uzaklaþtý. Ýki gencin artýk öpüþmeye istekleri kalmamýþtý...
Ertesi gün Lapkin kentten Kolya'ya resim boyasýyla lastik bir top getirdi, Anna Semy
onova ise kardeþine biriktirdiði boþ ilaç kutularýný verdi. Ardýndan armaðan olarak köpek
kol düðmesi geldi. Bütün bunlar yaramaz çocuðun öylesine hoþuna gitmiþ olmalý ki, baþka þ
ek için gençleri gözetlemeyi sýklaþtýrdý. Lapkini ile Anna Semyonovna nereye giderlerse o
eþlerinden ayrýlmýyordu. Ýki gencin baþ baþa kalmasý olanaksýz gibiydi.
Lapkin diþlerini gýcýrdatarak;
- Alçak! diye söyleniyordu. Yaþý ufak ama tam baþ belasý! Bu gidiþle bakalým baþýmýza daha
!
O haziran ayý boyunca Kolya sevdalýlara soluk aldýrmadý. Onlarý annesine haber vermekle ko
rkutuyor, nereye gitseler adým adým izliyor, durmadan yeni armaðanlar istiyordu. Aldýðý uf
tefek þeyleri az bulduðu için sonunda cep saati istemeye baþladý. Elden ne gelir, gençler
ster istemez oðlana bir cep saati alma sözü verdiler.
Bir gün öðle yemeðinde sofrada hep birlikte ballý çörek yenirken Kolya birdenbire bir kahk
attý, bir gözünü kýrparak Lapkin'e þöyle dedi:
- Nasýl, söyleyeyim mi?
Lapkin kýpkýrmýzý kesildi, tabaðýndaki çörek yerine peçeteyi çiðnemeye baþladý. Anna Semyo
adý, kendini baþka bir odaya attý.
Aðustos sonuna, yani Lapkin'in Anna Semyonovna'yý resmen istediði güne deðin ayný þeyler s
ti. Ama Lapkin kýzýn ana babasýyla evlilik konusunu konuþup onlarýn onayýný aldýktan sonra
bahçeye fýrlayýp Kolya'yý aramak oldu. O günkü mutluluðunun üzerine ikinci bir sevinç dah
iþti. Yaramaz çocuðun yakasýný eline geçirdiðinde az kalsýn sevincinden aðlayacaktý. Oðlan
e yapýþtýðýnda, kardeþini aramakta olan Anna Semyonovna da yetiþip çocuðun öbür kulaðýna y
Kolya aðlayýp;
- Anacýðým, ne olur, yapmayýn! Kulunuz, köleniz olayým, baðýþlayýn beni! diye yalvardýkça
yüzlerindeki sevinci görmeliydiniz.
Ýki sevdalý, birbirlerini sevmeye baþladýklarýndan beri, Kolya'nýn kulaklarýný çektikleri

ar mutlu olmadýklarýný birçok kez anlatýp durdular...

HEP DÝLÝMÝN YÜZÜNDEN

Gülünecek bir olay

Öylesine aðlamak istiyorum ki! Ah, bir aðlasam, birazcýk açýlacaðým.
Olaðanüstü bir akþamdý. Ýki dirhem bir çekirdek giyindim, tarandým, kokular süründüm, bir
rýyla sevdiðim kýzýn evine gittim. Sokolniki semtindeki yazlýklardan birinde oturuyorlar.
Sevdiðim kýz gençtir, güzeldir, 30.000 ruble drahomasý vardýr, yeterince öðrenim görmüþtür
zarýný deli gibi sever.
Sokolniki'ye vardýðýmda onu parkta, göðe dimdik yükselen köknarlarýn altýnda, her zaman bu
amýzda oturur buldum. Beni görünce ayaða fýrladý, yüzü sevinçten parlayarak hýzla bana doð
- Çok katý yüreklisiniz! dedi. Bu kadar gecikilir mi? Biliyorsunuz, beklemekten çok sýkýlý
ir daha böyle yapmayýn, olur mu?
Cici, tatlý elini öptüm; mutluluktan titreyerek, yan yana, sýramýza oturmaya gittik. Yüreð
ar içinde, sanki göðsüm yarýlýp dýþarý fýrlayacakmýþçasýna küt küt atýyordu. Yürek atýþlarý
Belli ki bir nedeni vardý heyecanýmýn. Sevgilimle buluþmaya, geleceðimizle ilgili kesin bi
r sonuç almak için gitmiþtim. Ya hep ya hiçti, her þey o akþamki görüþmemize baðlýydý.
Hava çok güzeldi ama ben havanýn güzelliðine aldýracak durumda deðildim. Baþýmýzýn üstünde
ri dinlemiyordum, aþk buluþmalarýnýn kaçýnýlmaz süsü olan bu gibi þeyler výz geliyordu ban
Sevgilim yüzüme bakarak;
- Niçin konuþmuyorsunuz? dedi.
- Hiç... öyle... Nasýl, anneniz iyi mi?
- Ýyi...
- Ya... demek, öyle... Þey; ben... Varvara Petrovna, buraya sizinle konuþmaya geldim.
Sizinle buluþmamýzýn nedeni... Þey... bugüne dek sustum hep, artýk konuþacaðým...
Varya baþýný önüne eðdi, titreyen parmaklarý arasýnda tuttuðu çiçeði örselemeye baþladý. K
i biliyordu.
Bir süre suskun bekledikten sonra asýl konuyu açmaya karar verdim.
- Evet, susmayacaðým artýk. Bugüne dek konuþmaktan çekinip hep sustum, ama artýk duygularý
zorundayým. Belki de söyleyeceklerimden dolayý güceneceksiniz, belki beni hiç anlamayacak
sýnýz. Ama ne yapalým?..
Gene sustum. En doðru sözcükleri seçmeye çalýþýyordum. O sýrada sevgilimin gözlerinde de a
kudum. "Hadi, konuþ! Daha ne duruyorsun? Sen de amma mýymýntýymýþsýn! Bana ne acýlar çekti
lmiyor musun? Hadi, durma!" der gibiydi.
- Buraya her gün niçin sizinle buluþmaya geldiðimi, niçin çevrenizde dönüp dolaþtýðýmý tah
ur herhalde. Bunda tahmin edilmeyecek ne var zaten? O size özgü derin kavrama yeteneði
mizle içimde beslediðim duygularý, size karþý beslediðim duygularý anlayacaðýnýzý... (Gene
arým, Varvara Petrovna!..
Varya baþýný daha bir aþaðý eðdi, parmaklarýnýn çiçekle oynamasý hýzlandý.
- Evet, sizi dinliyorum...
- Ben...ben... ama söylemeye gerek var mý? Her þey açýkça ortada... Þey...seviyorum sizi.
, evet, oldu iþte! (Gene sustum.) Delice seviyorum! Öylesine çok seviyorum ki, yeryüzündek
i bütün romanlarý, bu romanlarda yazýlan bütün aþk açýklamalarýný, yeminleri, verilen sözl
getirin, ancak o zaman... yüreðimde size karþý beslediðim...duygularý... Varvara Petrovna!
Gene sustum.) Varvara Petrovna! Peki, siz niçin susuyorsunuz?
- Ne dememi bekliyorsunuz?
- Bana söyleyecek bir sözünüz yok mu?..
Varya baþýný kaldýrdý, gülümsedi.
"Tüh, ne beceriksizim!" diye geçirdim içimden. Ama o gülümsemesini sürdürdü, dudaklarý kýp
belirsiz bir sesle, "Niçin olmasýn?" dedi.
Oh, dünyalar benimdi þimdi. Kendimden geçercesine eline saryldým, o cici, tatlý eli öptüm,
Sonra çýlgýncasýna ötekine saryldým. Bir taneydi benim sevgilim, onun gibisi yoktu! Ben el
erken o da baþýný göðsüme dayamýþtý. Ýþte o zaman, ancak o zaman gür saçlarýnýn baþtan çýk
bir anda yüreðim ýsýndý, içime kor parçalarý düþtü sandým. O sýrada Varya baþýný kaldýrýp
kten baþka bir þey kalmadý.
Ýþte Varya artýk tümüyle kollarýmdayken, 30.000 rublelik drahomasýnýn bana verilmesi bir i

kalmýþken, sözün kýsasý, güzel bir eþin, iyi bir paranýn, parlak bir geleceðin çantada kek
en hemen kesinleþmiþken kör þeytan birdenbire dürttü beni.
Nasýl oldu, bilmem, kýsmetimin karþýsýnda böbürlenmek, onu ilkelerine baðlý bir adam olduð
caka satmak istedim herhalde. Daha doðrusu, ne istediðimi kendim de bilmiyordum. Üçimde
karþý konulmaz, dehþetli bir duygu seli kabardý.
Kýzý dudaklarýndan öptükten sonra;
- Varvara Petrovna! dedim. Sizden karým olacaðýnýzý bildiren sözü almadan önce, ilerde doð
yanlýþ anlamalarý þimdiden önlemek amacýyla birkaç söz söylemeyi kaçýnýlmaz bir görev say
. Varvara Petrovna, beni yeterince tanýyor musunuz? Nasýl bir insan olduðumu biliyor m
usunuz? Ben dürüstüm, çalýþmayý severim, sonra sonra onurluyum. Bu konularda bana kimse bi
diyemez. Bunlarýn ötesinde... iyi bir geleceðim var. Ama züðürdün biriyim ben... Ne param
ne malým-mülküm...
- Biliyorum. Mutluluk parayla elde edilmez ki...
- Aslýnda benim de paraya aldýrdýðým yok. Yoksulluðumla gurur duyarým! Edebiyat çalýþmalar
rubleyi, baþka yollardan kazanacaðým yüzlerce rubleye deðiþmem...
- Anladým. Baþka?
- Yoksulluða çoktan alýþtým... Artýk aldýrmýyorum. Ýstesem bir hafta yemek yemeden durabil
Ama siz? Yki adým öteye arabasýz gitmeyen, her gün yeni þeyler giyen, adým baþý para harca
sulluk nedir bilmeyen, size alýnan çiçek modaya uygun deðilse bundan büyük mutsuzluk duyan
iri olarak benimle evlenmek uðruna yeryüzü nimetlerini tepebilir misiniz?
- Ama benim param var ya? Drahoma getireceðim.
- O, pek önemli deðil! Getireceðiniz otuz bin ruble birkaç yýlda biter. Sonra? Ýsteklerini
biter mi peki? Sonuç, acý gözyaþlarý! Deneyimlerime inanýn! Hepsini biliyorum. Þimdi aðzým
erin anlamýný da... Ýsteklerinizi dizginlemek için güçlü bir irade, insan üstü bir çaba ge
Saçmalýyorum galiba, diye düþündüm ama konuþmamý sürdürdüm:
- Ýyi dinleyin, Varvara Petrovna! Nasýl bir adým attýðýnýzý bilin! Bu yolun dönüþü yoktur.
yanýt verirken önce demin söylediklerimi iyice ölçüp tartýn! Siz yaþam boyu huzurunuzdan
kalacaðýnýza, ben sevdiðim birinden yoksun kalayým. Edebiyattan ayda kazandýðým yüz ruble
bize. Bununla geçinemeyiz. Yol yakýnken iyi düþünün!
Heyecandan ayaða kalkmýþtým.
- Her þeyi ölçüp biçin! Olanaklarýmýz sýnýrlý olacaðýna göre, kendinizi gemleyemeyecekseni
göz yaþlarý, sitemler, erken aðaran saçlar var demektir. Dürüst bir insan olduðum için uya
zi. Birçok yönüyle sizinkinden ayrý, size yabancý bir yaþamý benimle paylaþacak kadar irad
güveniyor musunuz?
(Suskunluk.)
- Benim drahomam ne güne duruyor!
- Ne kadar? Yirmi binler, otuz binler neye yarar ki? Kah-kah-kah! Yoksa milyon m
u? Ayrýca ben böyle bir þeyi... kabul edebilecek miyim sanýyorsunuz? Hayýr! Hiçbir zaman!
rurum el vermez!
Oturduðumuz sýranýn çevresinde birkaç tur attým. Varya düþüncelere dalmýþtý. Ben için için
rim onu etkilediðine göre bana saygý duyuyor demekti.
- Bu durumda ya ben ve yoksunluklar, ya da ben olmaksýzýn varlýk içinde yaþama þansý... Bu
dan birini seçin! Birincisini seçmeye gücünüz var mý? Sevgili Varyamýn gücü yetecek mi bun
Kendimi kaptýrmýþtým, konuþtukça konuþuyordum. Bir yandan da ikiye bölünmüþ gibiydim. Bir
n anlamýný biliyor, durumun ciddiliðini kavrýyordu; öbür yarým ise "Sakýn beni býrakma, gü
in otuz bine konunca bak, neler olacak! Drahoman bize ömür boyu yeter!" tatlý hayaller
ine dalmýþtý.
Varya beni dinledi, dinledi... Sonunda ayaða kalkarak elini uzattý.
- Size çok teþekkür ederim!
Bunu öyle bir sesle söylemiþti ki, yerimden hopladým, yüzüne bakakaldým. Gözleri, yanaklar
ndeydi.
- Bana karþý dürüst, mert davrandýðýnýz için size ne denli teþekkür etsem azdýr. Evet, ben
ldim... sýkýntýya katlanamam... Sizin denginiz deðilim ben...
Böyle diyerek hýçkýrýklarla aðlamaya baþladý. Ne yapacaðýmý þaþýrmýþtým... Aðlayan kadýn g
da!.. Ben ne yapacaðýmý tasarlarken Varya kendini toparlayýp göz yaþlarýný sildi.
- Haklýsýnýz. Bu durumda sizinle evlenecek olursam kendi kendimizi aldatmýþ oluruz. Size u
ygun biri deðilim. Zengin aile kýzýyým, el bebek, gül bebek yetiþtirildim. Hep arabalarda
zer, çulluk eti, ballý börekli yerim ben... Sade suya tirit, halkýn içtiði lahana çorbasý
e deðil. Bu konularda annem de beðenmez huyumu, ama elimden ne gelir ki! Yaya yürümek hoþu
ma gitmez, çabucak yorulurum... Giyim kuþam zevkim de öyle... Bütün bunlara nasýl para day

dýracaðýz? Kesinlikle olmaz! Ayrýlalým en iyisi, hoþça kalýn!
Eliyle yüreðimi paralayan bir hareket yaptýktan sonra ondan hiç beklemediðim bir þey daha
edi:
- Hayýr, hayýr! Ben size layýk deðilim! Elveda!
Bunu söyledikten sonra dönüp hýzla yanýmdan uzaklaþtý. Bense aptal gibi orada kalakaldým.
kýz benden uzaklaþýrken arkasýndan bön bön bakýyor, ayaklarýmýn altýndaki topraðýn sarsýl
den sonra kendimi toparladýðýmda baþýma ne iþler açtýðýmý anlamaya baþladým. Ben ne halt e
limi tutmasýný bilememektendi! Neredeyse aðlayacaktým. Arkasýndan bakýp "ne olur, geriye d
diye baðýrmak istedim ama kýzýn yerinde yeller esiyordu.
Böylece kendi gözümde rezil olduktan, bir hayli acýlý dakikalar yaþadýktan sonra eve gitme
arar verdim. Ýþin kötüsü, parkýn giriþinde atlý tramvay filan gözükmüyordu. Yanýmda araba
olmadýðý için ister istemez yaya yola koyuldum.
Üç gün sonra yeniden Sokolniki'deydim. Sevgilimin yazlýðýna vardýðýmda onun hasta olduðunu
basýyla birlikte Petersburg'a gideceðini söylediler. Buna bir anlam veremedim.
Þimdi yataðýmda yatarken hýncýmdan yastýðýmý diþliyor, kendi kendime tokat atýyorum. Ýçimd
uðunu bir bilseniz!.. Ey, deðerli okurum, ben bu iþi nasýl düzelteceðim? Sevdiðim kýza ne
im þimdi? Yoksa mektup mu yazayým? Ama nasýl ulaþtýracaðým mektubu ona?..
Hep çektiklerim þu dilimin yüzünden!

SÖÐÜT AÐACI

B. ve T. ilçeleri arasýndaki posta yolundan yürüyordum.
Bu yoldan gelip geçenler Kozyavka deresinin kýyýsýnda tek baþýna duran Andreyev'in deðirme
çok iyi bilirler. Köhne deðirmen her an yýkýlmaya hazýr gibidir; kamburu çýkmýþ, pýlý pýr
k, yaþlý bir kadýna benzetilebilir. Belki yüz yýldýr orada durmakta olup, uzun süredir çal
Eðer belini kocaman bir söðüde dayamamýþ olsa bugüne deðin yerle bir olmasý içten deðildi
deðirmen gibi yaþlanmýþtýr, gövdesini iki kiþi zor kucaklar. Söðüt aðacýnýn üst dallarý d
dine sarkar; alt dallarýysa aþaðýya dökülen suya, toprağa deðer. Gövdesindeki dibi görünme
aðacý çirkinleþtirmiþtir. Elinizi kovuktan içeri sokacak olursanýz koyu renk bir bala ulaþ
anda da baþýnýza bir sürü yaban arýsý üþüþür, výzýldaþarak sizi sokmaya çalýþýrlar. Bu koc
dostu Arhip'e soracak olursanýz bey konaðýnda eðitici, sonra da hanýmefendinin uþaðý olara
bile böyle yaþlý olduðunu söyleyecektir. O günlerin üstünden öyle çok zaman geçti ki!
Söðüt aðacý yalnýzca deðirmene deðil, Arhip'e de desteklik etmektedir. Arhip bütün gün aða
oturup balýk avlar. Kendisi de söðüt aðacý gibi kocayýp kamburlaþmýþtýr, diþsiz aðzý aðac
vuðu andýrýr. Gündüzleri balýk avlamayý bitirdikten sonra geceleri ayný yerde oturup kara
Aðaçla ikisi, durmadan fýsýldaþan karý-koca gibidirler. Ömürleri boyunca, kim bilir, neler
er geçirmiþlerdir!.. Þimdi onlarýn anlatacaklarýný dinleyelim.
Bundan otuz yýl kadar önce Söðüt Yortusu denen bir kutsal pazar günü Arhip yaþlý söðüdün d
lýk avlýyordu. Her zamanki gibi çevresi büyük bir sessizlik içindeydi. Söðütle yaþlý Arhip
arada bir zýplayan balýklarýn þýpýrtýsýndan baþka çýt çýkmýyordu. Arhip öðleye deðin balýk
arý ayýklayýp kendine çorba piþirirdi. Söðüdün gölgesi karþý kýyýdan uzaklaþmaya baþlayýnc
ir de posta arabalarýnýn çýngýraklarýndan anlardý öðlen olduðunu. Tam öðle saatinde T. ken
sta arabasý bendin yanýndan geçerdi.
O pazar günü de Arhip çýngýrak seslerini duyunca oltayý elinden býrakýp bent yönüne bakmay
osta arabasý tepeyi aþtý, aðýr aðýr yürüyerek bende doðru indi. Postacý önde uyumaktaydý.
aþýnca birden durdu. Çoktandýr þaþýrmayý unutan Arhip çok þaþtý bu iþe. Olaðandýþý bir þey
asý. Postacýnýn yanýnda oturan sürücü tedirgin bakýþlarla çevresine bakýndý, yerinde þöyle
uyurken yüzüne örttüðü mendili hýzla çekip baþýna elindeki demir sopayla vurdu. Postacýdan
rý saçlarýnýn arasýndan kanlar fýþkýrdý. Bunun üzerine arabacý aþaðýya atladý, demir sopay
ha indirdi. Bir dakika sonra hýzla söðüde doðru yöneldi. Güneþten yanmýþ yüzü sapsarýydý,
u. Bütün bedeni zangýr zangýr titrerken koþarak söðüdün yanýna geldi, Arhip'in yakýnda bul
tmeden elindeki posta torbasýný aðacýn kovuðuna týkýþtýrdý. Sonra hýzla arabaya týrmandý,
n sonra demir sopayý ansýzýn kendi þakaðýna indirdi. Arhip neler olup bittiðini anlamamýþt
ulanan sürücü baðýrmaya baþladý:
- Ýmdat! Yetiþin! Adam öldürüyorlar!
Atlarý hýzla sürerek uzaklaþan arabacýnýn haykýrýþý o sessizlikte birkaç kez yankýlandý.
Aradan bir hafta kadar geçmiþti ki, olayý soruþturmak üzere birileri geldi. Adamlar çevren
planýný çýkardýlar, bendin suyunun derinliðini ölçtüler, söðüt aðacýnýn altýnda öðle yeme

er. Bu sýrada deðirmenin yanýnda oturan Arhip korkudan tir tir titrerken gözünü kovuktan a
mýyordu. Daha önce görmüþtü, kovuktaki çantanýn içinde her biri beþer mühürlü birçok zarf
tayý açýp zarflara bakýyor, yaþlý söðütse gündüzleri susup geceleri için için aðlýyordu. A
mayan Arhip aradan bir hafta daha geçince çantayý kaptýðý gibi ilçenin yolunu tuttu.
- Derdimi kime anlatabilirim? diye sordu karþýsýna çýkanlara.
Önünde çizgili nöbetçi kulübesi bulunan büyücek sarý bir binayý gösterdiler. Ýçeri girdiði
düðmeleri ýþýl ýþýl parlayan bir bey çýktý. Adam bir yandan piposunu tüttürüyor, bir yanda
du. Arhip doðrudan doðruya ona yaklaþtý, yaþlý söðütle ilgili öyküyü zangýr zangýr titreye
hemen nöbetçiyi azarlamayý býraktý. Arhip'in elindeki çantayý aldý, kapaðýný açtý, yüzü ön
u.
- Sen burada dur! dedikten sonra kalem odasýna koþtu.
Orada çevresine bir sürü memur toplandý. Telaþla saða sola koþturmaya, kendi aralarýnda fý
onuþmaya baþladýlar.
On dakika kadar sonra ayný adam geriye döndü, çantayý Arhip'e vererek:
- Sen yanlýþ yere gelmiþsin, arkadaþ, dedi. Burasý mal müdürlüðü. Bir alttaki sokakta poli
vardýr, oraya gideceksin.
Arhip çantayý alýp karakolun yolunu tuttu. Giderken bir yandan da "Çanta bayaðý yeðnileþmi
yor. Eski büyüklüðü de kalmamýþ" diye düþünüyordu.
Bir alttaki sokakta, önünde iki nöbetçi kulübesi bulunan baþka sarý bir bina gösterdiler.
içeri girdi. Burada kalem odasý hemen giriþteydi. Arhip masalardan birine yaklaþtý, yazýcý
durumu kýsaca anlattý. Birkaç kiþi çantayý elinden kaptý, aralarýnda baðýrýp çaðýrmaya ba
gelmesi için birini gönderdiler. Koca býyýklý, iri kýyým bir polis geldi az sonra. Kýsa bi
ulamadan sonra koca býyýk çantayý onlardan alýp odasýna kapandý.
Bir dakika bile geçmeden odadan þöyle baðýrdýðý duyuldu:
- Bu çanta boþ! Sorun bakalým, para nerede? Neyse, çantayý getiren ihtiyara söyleyin de be
emesin! Durun, durun, gitmesin bir yere! Ývan Markoviç'in yanýna götürün adamý! Þey... git
iyisi!
Arhip selam vererek oradan ayrýldý. Ertesi gün sazanlar, kýzýlkanatlar onu ýrmak kýyýsýnda
görmeye baþladýlar.
Bu olay güz mevsiminin sonlarýna raslýyordu. Yaþlý adam çok üzgündü, yapraklarý sararan sö
e gömülmüþtü. Güz mevsimini sevmezdi zaten. Birkaç gün sonra posta sürücüsünü de bendin ký
arttý. Arabacý gene onun varlýðýnýn farkýna varmadan aðaca yaklaþtý, elini kovuktan içeri
, uyuþuk arýlar adamýn koluna sývandýlar. Eli kovukta aradýðýný bulamayýnca arabacýnýn yüz
am o sýrada balýk avlayan yaþlý adamý fark etti.
- Hey babalýk! Buradaki çanta nereye gitti?
Somurtarak oturan Arhip yanýt verecek durumda deðildi. Üstelik gözünün önünde adam öldüren
ndisine de bir þey yapmasýndan korkuyordu. Ama adamýn durgun sulara dalýp giden bakýþlarýn
yanamayýp:
- Çantayý polise götürdüm, dedi. Ancak korkmanýz gerekmez. Onlara çantayý söðüdün altýnda
Bunlarý duyunca posta sürücüsü çok öfkelendi, yaþlý adamýn üzerine çullanarak dövmeye baþl
asý yetmiyormuþ gibi bir de yere yatýrýp ayaklarýnýn altýnda çiðnedi. Neden sonra öfkesi g
býraktý, ama oradan ayrýlmayýp Arhip'le birlikte deðirmende kaldý. Gündüzleri uyumakla ge
kimseyle konuþmuyor, geceleriyse bendin çevresinde dolaþýp duruyordu. Birileriyle gizli
gizli fýsýldaþtýðýna göre öldürdüðü postacýnýn gölgesi de oralarda dolaþýyor olmalýydý. A
a kimseyle konuþmadý, bendin çevresinde gezinmelerini sürdürdü.
Ona acýdýðý için bir gün Arhip:
- Aptal aptal ne dolaþýp duruyorsun? Git artýk buralardan, dedi.
Ayný þeyi postacýnýn gölgesi de, söðüt aðacý da fýsýldadýlar.
- Yok! Buralarý býrakýp bir yere gidemem. Ýçim sýzlýyor, daha fazla dayanamayacaðým.
Bunun üzerine Arhip arabacýnýn koluna girip ilçe merkezine götürdü, posta çantasýný teslim
s karakoluna gittiler. Karakol kaleminde arabacý yerlere kapanýp suçunu itiraf etti, a
ma koca býyýklý karakol amiri çok þaþýrdý.
- Ne diye kendine kara çalýyorsun, be adam? Sarhoþ musun nesin? Ýstersen seni kodese týkay
da aklýn baþýna gelsin! Bak þunun yediði naneye! Bu alçaðýn aklýnýn karýþmasýnýn nedenini
cinayetin katili bulunmadý" dedik. Daha ne üstüme düþüyorsun? Çek arabaný buradan git art
Arhip getirip onlara teslim ettiði çantadan söz etti. Yazýcýlar, "O da neymiþ?" gibisinden
ek þaþýrdýlar, koca býyýk kahkahayý bastý. Adamlar tüm belleklerini yitirmiþlerdi, anlaþýl
Posta sürücüsü karakolda da ruh huzuruna kavuþamayýnca Arhip ile ikisi söðüt aðacýnýn yaný
Arabacý vicdan sýzýsýndan kurtulmanýn tek yolunu ýrmaða atlayýp intihar etmekte buldu. Arh
olta mantarýnýn yüzdüðü durgun sular bulandý bir süre.

Bendin üzerinde þimdi iki gölge dolaþýyor. Yaþlý Arhip ile yaþlý söðüt aðacý belki de bu g
.

KALE GÝBÝ KADIN

Lidiya Yegorovna sabah kahvesini içmek üzere terasa çýktý. Vaktin öðleye yakýn, havanýn sý
karþýn üstündeki ipekli siyah giysinin düðmelerini çenesine dek sýmsýký iliklemiþti. Beli
girmiþçesine sýkan bu koyu giysinin altýn sarýsý saçlarýný açtýðýný, yüzünün sert hatlarý
ca yatmadan yatmaya ayrýlýrdý.
Çin iþi fincandan tam bir yudum almýþtý ki, terasa gelen postacý ona bir mektup uzattý. Ko
an geliyordu mektup. Þöyle yazýyordu: "Dayýn bir kuruþ borç vermedi. Bu yüzden senin çiftl
ak zorunda kaldým. Yapacak baþka bir þey yoktu." Yüzü sapsarý kesilen kadýn iskemlesinde þ
sarsýldý. "Ýki aylýðýna Odessa'ya gidiyorum. Orada önemli iþlerim var. Öperim." diye sürd
- Her þeyimi yitirdim! Kocam Odessa'ya gidiyormuþ. Kime gittiði belli deðil. Aman Tanrým!
diyerek derin bir ah çekti.
Göz yuvarlaðý yukarý kaydý, sendeledi, düþmemek için önündeki korkuluða tutundu. O sýrada
ayak patýrtýlarý duyuldu.
Yazlýk komþusu, ayný zamanda kuzeni, emekli general Zazubrin çýkýyordu merdivenden yukarý.
an yanaðý sarkan köpekler gibi kocamýþ, yeni doðan kediler gibi cýlýz bir adamdý Zazubrin.
larýn saðlamlýðýný yoklarcasýna bastonuyla vurarak, aðýr aðýr çýkýyordu merdivenden. Gener
baþýnda geniþ kenarlarý yukarý kalkýk, Nuh Nebi'den kalma þapkasý, sinek kaydý týraþlý, em
vel Ývanoviç Knopka bastonunu basamaklara vura vura yürüyordu. Ufak yapýlý profesör de mer
nlerin saðlamlýðýný sýnýyor gibiydi. Birinci konuk iki dirhem bir çekirdek giyinmiþti, iki
düzgün týraþý, giysilerinin beyazlýðýyla dikkat çekiyordu.
Emekli general titreyen sesiyle:
- Biz de size geliyorduk, meleðim, dedi. Sabahlar hayýrlý olsun! Güzel meleðimiz kahve sef
asý mý yapýyor?
Onun bu sözleri üzerine Lidiya Yegorovna ile profesör gülüþtüler. Kadýn ellerini korkulukt
, dikleþti, yüzünde tatlý bir gülümsemeyle iki elini birden konuklarýna uzattý. Berikiler
erine uzatýlan birer eli öptükten sonra oturdular.
- Sevgili kuzenim, bakýyorum, bugün keyfiniz yerinde. Neþeli olmak iyidir, dedi Lidiya
Yegorovna.
- Ýyidir, iyidir... Ha, ne diyordum? Güzel perimiz sabah sefasý yapýyor, demek ki... Pro
fesör ile ben de banyomuzu aldýk, kahvaltýmýzý yaptýk, dostlarý ziyarete çýktýk. Bizim pro
lada, kuzenim, size biraz dert yanayým. Onu yakýnda mahkemeye vermezsem adam deðilim.
Keh keh keh! Baþýmýza özgür düþünceli Voltaire kesildi.
- O nasýl þey? diye güldü Lidiya Yegorovna. Bir yandan da "Ýki aylýðýna Odessa'ya... gene
..." diye düþünüyordu.
- Vallahi doðru! Öyle düþünceler ileri sürüyor, öyle þeyler söylüyor ki, aklýnýz durur! Ký
e diyeceðim, Pavel Ývanoviç. Kýzýl rengi kimler sever, bilir misiniz? Keh keh keh! Hadi, s
leyin bakalým! Sizin gibi özgür düþüncelilere bir çelme iþte!
Profesör düzgün týraþlý çenesini oynatarak kahkahayý bastý:
- Kah kah kah! Öyleyse ben de tutuculara bir çelme atayým da görün! Kýzýl renkten kim mi k
r? Boðalar! Kah kah kah! Nasýl, beðendiniz mi?
- O, neler görüyorum? Bahçenizde zakkumlar açmýþ!
Kontes Dromaderova'ydý bunlarý söyleyerek merdivenden çýkan. Lidiya Yegorovna'nýn yazlýk k
kontes az sonra terasa geldi.
- Aaa! Yanýnýzda iki de beyefendi varmýþ! Bugün dalgýnlýðým üstümde, özür dilerim! Neler k
alým? Kesmeyin, general, size engel olacak deðilim.
- Kýzýl renkten söz ediyorduk. Bununla ilgili olarak boðalardan da... Çok haklýsýnýz, Pave
iç! Gürcistan'da tabur komutanlýðý yaptýðým yýllarda bir gün pelerinimin kýrmýzý astarýný
dýrdý. Hayvan kýrmýzýdan ürkmüþ, boynuzlarýyla beni delik deþik edecek. Hemen kýlýcýma dav
rsin, yakýndaki bir Kazak eri geberesiyi sýrýkla kovaladý da kurtuldum. E, niye gülüyorsun
? Yoksa inanmadýnýz mý? Yemin ederim, doðru söylüyorum.
Lidiya Yegorovna çok þaþýrmýþ gibi bir ah çekti, ayný anda da "Odessa'da þimdi. Ahlaksýz!"
i içinden.
Profesör Knopka boðalardan mandalara geçti. Kontes Dromaderova konudan sýkýldýðýný söyleyi
rin astarýna döndüler.
Aðzýnda bir gevrek geveleyen Zazubrin:

- Kýrmýzý astarla ilgili bir aným daha var, dedi. Gürcistan'da görev yaptýðým sýrada Konve
ufak tefek bir albay vardý. Çoktan ölmüþtür þimdi, toprağý bol olsun. Kendi halinde, hoþ b
cýktý. Birkaç savaþa katýlýp çarpýþtýðýný biliyorum... Yararlý hizmetlerinden ötürü er rütl
r. Çok severdim rahmetliyi. Albaylýðý aldýðýnda ata binecek durumda deðildi. Manevralarda
dýðý kýlýcýný geriye sokamadýðý için emir eri yardým ederdi. Kaputunun düðmelerini bile em
Beni baðýþlayýn, bu tiride dönmüþ adamýn tek bir düþü vardý, o da general olmak. Yaþlý, çö
ne aslanlar yatýyor!
Adamcaðýz general olmayý kafasýna koyduðundan emekliliðini de istemiyordu. Böylece bizde b
aha hizmet etti ve diyebiliriz ki, sonunda amacýna ulaþtý. Ama nasýl ulaþtýðýný tahmin ede
. Adamcaðýzýn yazgýsý böyleymiþ demek ki. Generallik rütbesini verdikleri gün ansýzýn katý
anýna, sað koluna, iki bacağýna birden inme inmiþti... Bizim gösteriþ düþkününe sýrmalý ge
kmak nasip olmadý, istemeye istemeye emekliye ayrýldý. Yaþlý karýsýyla birlikte memleketle
iflis'in yolunu tutmak zorunda kaldýlar. Giderlerken adamcaðýzýn bir yüzü aðlýyor, öbür yü
ordu. Pelerininin kýrmýzý astarýyla övünmek artýk tek sevinç kaynağýydý onun için. Yolda g
kanat gibi açýp içindeki kýrmýzýyý göstermekten gurur duyuyordu. Hamama bile gittiði zaman
inin astarýný dýþa çevirip öyle koyardý. "Görün iþte ben kimim" dercesine, küçük bir çocuk
le avundu. Yaþý çok ilerlediði için gözleri de sönüverdi bir gün. Tuttular, caddelerde dol
yanýna bir adam verdiler. Bizim kýr saçlý, tiride dönmüþ ihtiyar üfürsen yere düþecek duru
elim, "Ben generalim" diye gururlanmasýndan yanýna varýlmýyordu. O karda kýþta böbürlenere
rininin önünü açýp gezmesi görülmeye değerdi. Ne garip adamdý! Çok geçmeden karýsý da öldü
or, karýsýyla birlikte gömülmek istiyordu, ama bir yandan da pelerininin astarýný papazlar
göstermekten kendini alamýyordu.
Karýsýnýn ölümünden sonra evini çekip çevirmesi için dul bir kadýn buldular. Kadýn iþini i
oğrusu. Fýrsat buldukça generalin çayýný, þekerini, parasýný çaldý; adamý soyup soðana çev
gibi yolmasý yetmemiþ gibi bir gün tuttu, pelerininin astarýný sökerek kendine bluz diktir
. Benekli boz bir bezi de kýrmýzý astarýn yerine koydurdu. Bizim Piotr Petroviç nereden bi
lsin? Cakayla eteðini herkesin önünde açýyor, general pelerininin astarý yerine benekli bo
bezi gösteriyordu...
Kontes Dramoderova bundan da sýkýldý, asteðmen oðlunu anlatmaya koyuldu. Derken, öðle yeme
oğru anneleriyle birlikte iki genç kýz çýkageldiler. Lidiya Yegorovna'nýn kompusu Kliançin
bunlar. Kýzlardan biri piyanonun başýna oturdu, öbürü söyledi; Zazubrin'in sevdiði bir par
ndirdiler. Sonra öðle yemeðine oturuldu.
- Aman, turp ne güzelmiþ! Nereden aldýnýz? diye sordu profesör.
- Þimdi Odessa'da... o kadýnla birlikte! dedi Lidiya Yegorovna.
- Anlamadým.
- Ah, ben başka bir þey düþünüyordum... Bilmiyorum, alýþveriþi bizim aþçý yapar... Tanrý a
a böyle?
Lidiya Yegorovna başýný geriye atýp dalgýnlýðýna kahkahayla güldü. Yemeði bitirmiþlerdi ki
uklarý geldiler; kâðýt oynamaya başladýlar. Akþam üzeri kentten başka konuklar sökün etti.
Gece geç vakit konuklardan sonuncusu da evden ayrýlýp ayak sesleri kesilince Lidiya Ye
gorovna ellerini terasýn korkuluðuna dayadý, iki yana sallanarak aðlamaya başladý. Hýçkýra
n;
- Malýmý mülkümü hovardaca saçýp savurmasý yetmiyormuþ gibi bir de bana ihanet ediyor! diy
Ilýk yaþlar sicim gibi akýyordu gözlerinden. Büyük bir üzüntü içindeydi. Þimdi artýk göz y
ren hiçbir engel kalmamýþtý.
Ýnsanoðlu nasýl tüketiyor kendini! Hem de boþ yere!

NASIL EVLENDÝÐÝMÝN RESMÝDÝR

Küçük bir öykü

Konyaklý çayýmýz bitince annelerimiz ile babalarýmýz bizi baþ başa býraktýlar.
Babam ayrýlýrken;
- Hadi, oðlum, göreyim seni! dedi.
Ben de arkasýndan þöyle fýsýldadým:
- Onu sevmediðim halde sevdiðimi nasýl söyleyebilirim?
- Aptallýk etme! Anlamazsýn sen! Dediðimi yap!
Babam öfkeli gözlerle süzdü beni, kameriyeden çýktý. Tam o sýrada yaþlý bir el kapý aralýð

deki mumu aldý. Tümüyle karanlýkta kaldýk.
"Ne olacaksa olsun!" diye geçirdim içimden ve kýza þunlarý söyledim:
- Durum tümüyle benden yana, Zoya Andreyevna. Yalnýzýz, üstelik içerisi karanlýk. Bu durum
kýzardýðýný göremeyeceksiniz. Kýzarmamýn nedeni, yüreðimi yakan duygulardýr.
Durdum. Zoya Jelvakova'nýn yüreðinin küt küt atýþýný, diþlerinin birbirine vuruþunu iþiteb
zin oturduðu sýranýn titremesiyle onun bedeninde oluþan sarsýntý bana ulaþýyordu. Zavallý
sevebilir miydi? Benden nefret etmesi bir yana, eðer aptallarýn birini küçük görmesi olasý
tam anlamýyla küçük görüyordu beni. Çünkü orangutanlardan farklý bir görünüþüm yoktu. Rütb
zlarýmý, göðsümü süslemesine karþýn sivilceli, kýllý, ablak suratýmla çirkin bir hayvana b
i nezle oluþumdan, içkiye düþkünlüðümden burnum patlýcan gibi þiþti. Hantallýkta ayýlardan
uhsal nitelikler yönündense övünülecek durumda deðildim. Zoya henüz niþanlým deðilken onda
ndýrýyordu beni. Kýzcaðýza acýdýðým için konuþmamý yarýda kesmiþtim.
- Gelin, bahçeye çýkalým. Burasý havasýz, dedim.
Aðaçlar arasýndaki yoldan yürüdük. Kameriyeden çýktýðýmýzý gören annelerimiz, babalarýmýz
attýlar. Ay ýþýðý Zoya'nýn yüzüne vuruyordu. O zaman budalanýn biri olmama karþýn kýzýn g
mliliði kaçmadý gözümden.
Ýçimi çekerek;
- Bülbül ötüyor, sevgilisinin gönlünü eðlendiriyor, dedim. Ya ben ne zaman birini eðlendir
Kýzcaðýz kýzardý, gözlerini önüne eðdi. Böyle rol yapmasý öðretilmiþti ona. Yüzümüz ýrmaða
sýnda beyaz bir kilise, kilisenin arkasýndaysa Zoya'nayn gönlünü çalan Bolnitsin adýndaki
n oturduðu, Kont Kuldarov'un kocaman evi yükseliyordu. Zoya oturur oturmaz gözlerini o
eve dikti. Onun bakýþlarý karþýsýnda yüreðim cýz etti, kendime acýdým. Ey, anam-babam ola
; sizde hiç anlayýþ, insaf yok mu? Cehennemde çatýr çatýr yanmaktan korkmuyor musunuz?
- Mutluluðum bir kiþinin elinde, diye sürdürdüm konuþmamý. O kiþiye karþý özel duygular, b
besliyorum. Gönlümü ona verdim... Ama o beni sevmiyorsa ben... öldüm, bittim demektir. Ýþ
kiþi sizsiniz... Peki, sizin bana karþý duygularýnýz nedir? Siz de sevebilir misiniz beni
? Daha doðrusu seviyor musunuz?
- Seviyorum...
Ýtiraf edeyim, onun bu sözü beni irkiltti. Oysa ben neler beklemiþtim! Niþanlým baþkasýný
bana ret yanýtý vereceðini sanýyordum. Ummadýðým bir durumla karþý karþýyaydým þimdi. Kýz
göðüslemeyi göze alamadýðý belliydi.
Tir tir titreyerek ve aðzýmdan dökülen sözlerin ne anlama geldiðini bilmeyerek;
- Doðru deðil! dedim. Zoya Andreyevna, iki gözüm, inanmayýn demin söylediklerime! Sizi sev
yorum! Eðer seviyorsam kahrolayým! Üstelik siz de beni sevmiyorsunuz. Bizim yaptýðýmýz düp
lýk!
Oturduðumuz sýranýn çevresinde fýr fýr dönüyordum.
- Yapmamalýyýz bunu! Ýkimiz de güldürü oynuyoruz. Bizi birbirimizle zorla evlendiriyorlar.
al-mülk kaygýsýyla oluyor bu maskaralýk, sevginin bunda yeri yok! Sizi aldatmaktansa boy
numa taþ baðlayýp kendimi suya atarým daha iyi! Analarýmýzýn, babalarýmýzýn bizi zorlamaya
mý? Kölesi miyiz biz onlarýn? Hayýr, evlenmeyeceðiz! Ýnat olsun diye evlenmeyeceðiz! Þimd
k onlarý dinlediðimiz yeter! Ýþte þimdi yanlarýna gidip seninle evlenmeyeceðimi söyleyeceð
Zoya'nýn gözleri birdenbire kurudu, aðlamayý býraktý.
- Ben de sizin baþka kýzý sevdiðinizi biliyorum. Sizin de gönlünüz Matmazel Debe'de.
- Evet, Matmazel Debe'yi deli gibi seviyorum. Gerçi kendisi baþka bir mezhepten, üstel
ik varlýklý deðil. Ona gönül vermemin nedeni akýllý oluþu, daha baþka erdemleridir. Annem-
terlerse beni lanetlesinler, gene de evleneceðim o kýzla. Onu yaþamýmdan çok seviyorum. On
suz edemem. Onunla evlenmedikten sonra yaþamanýn ne anlamý kalýr? Gidiyorum iþte. Gelin, b
izimkilere birlikte söyleyelim. Size nasýl teþekkür edeceðimi bilemiyorum. Beni öyle rahat
ttýnýz ki?
Duyduðum mutluluktan dolayý Zoya'ya teþekkür üstüne teþekkür ediyordum, o da benden aþaðý
bir sevinç içinde ve mihnetle ben onun ellerini, o benim saçýmý, kýllý yüzümü öpmeye, birb
fatlar yaðdýrmaya baþladýk. Hatta bir ara terbiye kurallarýný unutup onu kucaklayýverdim.
bilirim ki, birbirimizi sevmediðimizi söylemekten duyduðumuz mutluluk, baþkalarýnýn karþýl
lerini bildirmelerinden duyduklarý mutluluktan daha büyüktü. Ýkimiz de sevinçten uçarak, c
nde, yüzümüz pespembe, kararýmýzý bildirmek üzere bizim eve koþtuk. Yolda birbirimizi yüre
yorduk:
- Ýsterlerse sövsünler, dövsünler, hatta evden kovsunlar!
Evin giriþinde eþikte bizi bekler bulduk onlarý. Yüzlerimizdeki sevinci, mutluluðu görünce
ret ettiler. Uþak koþup þampanya getirdi. Ben ellerimi sallamaya, karþý koymaya, þamata çý
a baþladým. Zoya baðýrdý, zýrlayarak aðladý. Büyük bir gürültü koptu, þampanyayý içemedile

Gene de evlendirdiler bizi.
Þimdi evliliðimizin gümüþ yýldönümünü kutluyoruz. Birlikte tam 25 yýl uçup gitmiþ. Baþlang
Hep azarladým Zoya'yý, gerektiðinde patakladým, istemeye istemeye sevdim. Ýstemeye istemey
e çocuklarýmýz oldu. Sonra... yavaþ yavaþ alýþtýk birbirimize...
Þu an Zoyacýk arkamda ayakta duruyor; elleri omuzlarýmda, tepemdeki dazlaðý öpüyor.

KORKUNÇ BÝR GECE

Ývan Petroviç Panihidin (1) sarardý, lambanýn fitilini kýstý, heyecanlý bir sesle anlatmay
adý:
– 1883 yýlý Noel gecesi, þimdi rahmetli olan bir arkadaþýmýn evinde geç vakte kadar ruh ça
umuna katýldýktan sonra eve dönüyordum. Koyu mu koyu, göz gözü görmez bir karanlýk vardý.
rleri yanmadýðý için önümü seçemiyor, neredeyse el yordamýyla yolumu buluyordum. Moskova'n
in (2) bulunduðu mahallede, yani Arbat semtinin dip köþesinde Trupov (3) adlý memur arka
daþýmýn yanýnda kalýyordum... Kafamýn içi aðýr, karmakarýþýk düþüncelerle doluydu.
"Sana öbür dünyaya yol gözüküyor... Tövbe etmeden gitme!"
Ýþte ruhunu çaðýrmayý baþardýðýmýz Spinoza'nýn bana ulaþtýrdýðý ileti buydu.
Büyük filozoftan, hakkýmda bildiklerini bir daha yinelemesini istediðimde parmaklarýmýzý b
tabaðý ayný yazýyý yazdýktan sonra þunu da ekledi:
"Bu gece öleceksin!"
Aslýnda ruhlara, ispritizmaya filan inanmam, gelgelelim ölüm düþüncesi, daha doðrusu ölece
gili açýklamalar canýmý sýkmaya yetmiþti... Siz ne dersiniz, baylar, her ne kadar ölüm kaç
bir olguysa da birisi yakýnda öleceðinizi söylese hanginizin tüyleri ürpermez? O zaman da
e, buz gibi soðuk havada, göz gözü görmez karanlýkta yolumu bulmaya çalýþtýðým, tepemde az
duðu, yaðmur damlalarýnýn kudurmuþçasýna savrulduðu, çevremde tek canlý varlýk görmediðim,
iþitmediðim böyle bir gecede yüreðimi anlatýlmaz bir korku sarmýþtý.
Saçma inançlara pabuç býrakacak bir insan olmadýðým halde korkudan ne arkama, ne de iki ya
akabiliyor, habire yürüyordum... Baþýmý arkaya çevirsem "ölüm" denen þeyi hortlak kýlýðýnd
anýyordum.
Panihidin derin bir soluk aldý, bir bardak su içtikten sonra anlatmasýný sürdürdü:
– Yüreðimi dolduran, kaynaðý belirsiz, ama hepinizin çok iyi anlayacaðý korku, Trupov'un o
uðu apartmanýn dördüncü katýna çýktýktan, benim kaldýðým odanýn kapýsýný açýp içeri girdik
ar odam zindan gibi karanlýktý. Rüzgâr sobanýn içinde de uðulduyor, sanki sýcak odaya onu
amý istercesine hava deliðinin kapaðýný zangýr zangýr titretiyordu.
Gülümseyerek, "Eðer Spinoza'ya inanmak gerekirse bu gece, rüzgârýn inlemesini dinleye dinl
e öleceðim. Ne korkunç!" dedim kendi kendime.
Bir kibrit bulup çaktým. Rüzgâr kudurmuþçasýna saldýrarak evin çatýsýna yüklendi, ayný and
keli kükremelere dönüþtü. Aþaðýdaki katlardan birinde sürgüsü kopan bir panjur kanadý duva
a deliðinin kapaðý imdat istercesine acý acý gýcýrdadý...
"Böyle bir gecede vay evsizlerin haline!" diye düþündüm.
Ama bu tür düþüncelere dalmanýn sýrasý deðilmiþ... Kükürtlü kibrit mavi aleviyle parladýðý
tým, ayný anda da beklenmedik, korkunç bir görüntüyle karþýlaþtým. Keþke rüzgârýn saldýrýs
söndürseydi. O zaman belki gözlerim bu görüntüyle karþýlaþmaz, tüylerim diken diken olmazd
e çýðlýk attým, kapýya doðru birkaç adým geriledim, büyük bir þaþkýnlýk ve ürpertiyle gözl
Odanýn ortasýnda bir tabut duruyordu.
Mavi alevin parlamasý uzun sürmemiþti, ama tabutu açýk seçik görmüþtüm. Tabutun pýrýl pýrý
meli pembe bir örtüsü, bunun üstünde de ýþýl ýþýl yaldýzlý bir haç vardý. Yeryüzünde öyle
bir saniye gördüðünüz halde belleðinize çakýlýr. Tabut da öyle oldu. Onu bir anlýðýna görm
rýntýlarýyla anýmsýyorum. Orta boylu bir insan için yapýldýðý belliydi, pembe örtüsüne bak
. Sýrma iþlemeli örtüsü, tunç tutamaklarý, alttaki destekleri ölenin zengin bir aileden ol
teriyordu.
Arkama bakmadan dýþarý fýrlamýþým. Ne bir þey düþünebiliyor, ne de aklýma baþka bir þey ge
z bir korku içinde, yýldýrým hýzýyla merdivenlerden aþaðý koþmaya baþladým... Basamaklar,
lýðý, her yer karanlýktý. Kürkümün etekleri ayaklarýma dolana dolana koþarken nasýl oldu d
dan yuvarlanýp kafamý yarmadým, hâlâ þaþýyorum. Kendimi sokakta bulunca ýslak bir fener di
landým, biraz yatýþmaya çalýþtým. Yüreðim küt küt atýyordu, soluðum týkanacak gibiydi...
Panihidin'i dinleyenlerden bir bayan lambanýn fitilini açarak ona daha çok sokuldu. Be
riki anlatmasýný sürdürdü:

- Odamda kuduz bir köpek, bir hýrsýz görsem ya da ansýzýn yangýn çýksa bu derece korkmazdý
, döþeme yarýlsa, duvarlar çatlasa gene öyle... Çünkü bunlarýn hepsi olabilecek þeylerdi.
oraya nereden gelebilirdi? Odanýn içinde böyle bir þeyin ne iþi vardý? Bir kadýn, hem de a
e genç, soylu bir kýz için yapýldýðý belli, pahalý bir tabut nasýl olur da küçük bir memur
ilirdi? Boþ muydu, yoksa içinde ceset mi vardý? Beklenmedik, ürkütücü ziyaretiyle beni þaþ
, zamansýz ölmüþ bu zengin bayan kimdi? Ýþkence verici bir giz!..
"Eðer bu bir mucize deðilse yüzde yüz cinayettir" düþüncesi doðdu zihnimde. Gene de bu dur
yamýyordum. Ben yokken odanýn kapýsý hep kilitli dururdu, anahtarýn yeriniyse yalnýzca yak
rkadaþlarým bilirlerdi. Tabutu onlar getirip koymuþ olamazlardý. Bir olasýlýk vardý, o da
tçunun onu yanlýþlýkla oraya getirip býrakmasýydý. Belki býrakacaklarý katý ya da odayý þa
böyle olmasý da zordu, çünkü tabutçular yaptýklarý iþin parasýný, getiren kiþiyse bahþiþi
i.
"Çaðýrdýðýmýz ruh öleceðimi haber vermiþti. Sakýn tabutu da o göndermiþ olmasýn?" diye geç
Baylar, önceden de söylediðim gibi, ispritizmaya inanmam, þimdi de inanmýyorum. Ancak böyl
bir raslantý bir filozofu bile doðaüstü düþüncelere, hatta inançlara itebilir.
Bir yandan da, "Bunlar tümüyle saçma! Okullu bir çocuk gibi boþu boþuna korktum. Gördükler
yanýlmasýndan baþka bir þey deðildi. Eve dönerken kafamda öylesine karanlýk düþünceler var
rim zayýfladýðý için odamda bir tabut gördüm. Bunda þaþýlacak bir þey yok. Düpedüz göz yan
" diye söyleniyordum.
Sokakta eskisi gibi yaðmur yüzümü kamçýlýyor, rüzgâr þapkamý uçuruyor, kürkümün eteklerini
iyice üþümüþ, üstelik sýrýlsýkam ýslanmýþtým. Sokakta duramazdým, sýcak bir yere gitmeliy
dönsem tabutu bir kez daha görmek zorunda kalacaktým, bu da sinirlerimin dayanamayacaðý b
ir þeydi. Çevremde tek canlý yaratýk görmediðim, tek insan sesi duymadýðým böyle bir geced
içinde bir ölünün yattýðý tabutla baþ baþa kalýnca aklýmý oynatabilirdim. Buz gibi soðuk
aktan boþanýrcasýna yaðan yaðmurun altýnda dikilmekse olacak þey deðildi.
Düþündüm taþýndým, arkadaþým Upokoyev'in (4) yanýna gidip geceyi orada geçirmeye karar ver
pov'un (5) Mertvets (6) sokaðýndaki pansiyonunda oturan arkadaþým Upokoyev'i hepiniz tanýr
sýnýz, hani geçenlerde kendini öldürmüþtü...
Panihidin böyle diyerek yüzünde biriken soðuk ter damlalarýný sildi, içini çekerek anlatma
- Ancak evine vardýðýmda arkadaþýmý bulamadým. Kapýsýný birkaç kez çalýp evde olmadýðýný i
le yokladým, orada bir anahtar buldum, kapýyý açýp içeri girdim. Ýlk iþim ýslanan kürkümü
Karanlýkta el yordamýyla sediri buldum, kendimi hemen bunun üstüne býraktým. Odada gene zi
ri bir karanlýk vardý. Pencerenin açýk kalan hava kapaðýnda rüzgârýn iç karartýcý uðultusu
cýrcýr böceðinin tekdüze cýrýltýsý duyuluyordu. O sýrada Kremlin kiliseleri Noel ayini iç
aþladýlar. Ben bir kibrit çaktým. Keþke çakmaz olaydým! Parlayan alev beni karanlýk düþünc
aracaðý yerde, tam tersine, tüyler ürpertici, anlatýlmasý zor bir dehþetin içine attý. O k
avazým çýktýðýnca haykýrdýðýmý anýmsýyorum. Zangýr zangýr titreyerek kendimi odadan dýþarý
Arkadaþýmýn odasýnda da benim odamdakinin aynýsý vardý: Bir tabut!
Yalnýz onun odasýndaki benim odamda gördüðümün neredeyse iki katý büyüklüðündeydi, koyu ka
iç karartýcý bir görünüþü vardý. Hadi, gelin de iþin içinden çýkýn! Tabut oraya nasýl gelm
yanýlmasý olduðu kesindi. Girdiðim her odada tabut bulunacak deðildi ya! Anlaþýlan, sinir
min iyice yýpranmasý sonucunda abuk sabuk þeyler görmeye baþlamýþtým. Þimdi nereye gitsem
tabut, ölülerin konulduðu o korku verici nesneyi görecektim. Bu duruma göre aklýmý oynatý
, "tabutomani" adý verilebilecek bir hastalýðýn pençesine düþmüþtüm. Delirmemin nedeniniys
dýya araþtýrmanýn gereði yoktu, ruh çaðýrma toplantýsýyla Spinoza'nýn söylediklerini anýms
Korku içinde, "Amanýn, aklýmý oynatýyorum! Tanrým, þimdi ben ne yapacaðým?" dedim, baþýmý
a aldým.
Beynim zonkluyordu, tir tir titreyen bacaklarýmýn üzerinde zar zor durabiliyordum. Kürksüz
, þapkasýz, sokaðýn ortasýnda kalakalmýþtým. Saðanak bütün þiddetiyle sürüyor, soðuk ilikl
pkamý almak için pansiyona dönsem; bu tümüyle olanaksýz, gücümün yetmeyeceði bir þeydi. Çü
unun etkisine girmiþtim. Gördüðüm tabutlarýn bir göz yanýlmasý olduðunu bildiðim halde ken
n pençesinden kurtaramýyordum. Sýrtýmdan soðuk terler boþanýyordu, dehþetten tüylerim ayað
Panihidin;
- Ne yapacaðýmý iyice þaþýrmýþtým, diye sürdürdü konuþmasýný. Aklýmý oynatmama ramak kalmý
versin, tam o sýrada, benimle birlikte ruh çaðýrma oturumuna katýlan arkadaþým Doktor Pog
v (7) geldi aklýma, kendisi az ileride Miortvýy (8) Sokaðý'nda oturuyordu. Doðruca onun ev
ine yöneldim. Arkadaþým Pogostov henüz þu zengin tüccar kýzýyla evlenmemiþti, bakanlýk müs
adbiþçenksi'nin (9) pansiyonunda, beþinci kattaki bir odada kalýyordu.
Kladbiþçenski'nin pansiyonunda sinirlerimin yeni bir iþkenceye katlanmasý alnýmýn yazýsýym
enleri týrmanmaya baþlamýþtým ki, korkunç bir gürültüyle irkildim. Ayaklarýyla gümbür gümb

apýlara çarparak birisi yukarýdan aþaðýya koþuyordu.
- Nerdesin, kapýcý? Çabuk buraya gel! diye haykýrýyordu bir yandan da.
Bir dakika sonra sýrtýnda kürkü, baþýnda tepesi çökmüþ silindir þapkasýyla bir karaltýnýn
süzüldüðünü gördüm. Arkadaþým Pogostov'dan baþkasý deðildi bu.
- Pogostov, neler oluyor? Bir þey mi var? diye sordum.
Arkadaþým koþmayý býrakarak titreyen elleriyle ellerime saryldý. Yüzünde renk kalmamýþtý,
güçlük çekerken zangýr zangýr titriyordu. Tedirgin bakýþlarý bir yerde duramýyor, göðsü ka
...
Boðuk bir sesle;
- Siz misiniz, Panihidin? diye sordu. Durun bakalým, gerçekten siz misiniz? Niye yüzünüz m
ezar kaçkýnlarý gibi solgun? Sakýn siz bir hortlak olmayasýnýz. Aman Tanrým, korkunç bir d
sýnýz! Ne oldu size?
- Ama sizde de bet beniz kalmamýþ. Neler oluyor, Tanrý aþkýna?
- Hiç sormayýn, azizim! Ýzin verin de biraz soluklanayým.. Eðer karþýmdaki göz yanýlgýsý d
n sizseniz, size rasladýðýma çok sevindim. Kahrolasý ispritizma toplantýsý! Sinirlerim öyl
bozulmuþ ki, eve döndüðümde odamda ne gördüm, biliyor musunuz? Bir tabut!
Kulaklarýma inanamýyordum, bir daha söylemesini istedim. Arkadaþým ayakta duramadýðý için
maða oturdu.
- Evet, yanlýþ duymadýnýz. Tabut, gerçek bir tabut... Ben ödlek bir adam deðilim, ama ibli
le ispritizma denemesinden sonra odasýnda bir tabutla karþýlaþsa tüyleri diken diken olurd
u herhalde.
Dilim dolaþarak, kekeleyerek ben de doktara gördüðüm tabutlarý anlattým.
Gözlerimiz belermiþ, aðýzlarýmýz þaþkýnlýktan bir karýþ açýk, birbirimizin yüzüne baktýk.
madýðýmýzý anlamak için birbirimize çimdik attýk.
Doktor;
- Ben acý duyduðuma göre herhalde siz de duymuþsunuzdur. Bu durumda ikimiz de uykuda deðil
iz, düþ görmüyoruz. Öyleyse odadaki tabutlar gerçekti, göz yanýlmasý olamaz. E, þimdi ne y
Tam bir saat dondurucu merdivenlerde oturup tahminler, varsayýmlar ileri sürerek ili
klerimize deðin üþüdükten sonra korkuyu bir yana býrakýp kapýcýyý uyandýrmaya, onunla birl
n odasýna gitmeye karar verdik. Dediðimiz gibi de yaptýk. Odaya çýktýðýmýzda bir mum yaktý
de beyaz örtülü, sýrma saçaklý, püsküllü bir tabut tam ortada duruyordu. Kapýcý dindarca
Doktorun yüzünün kaný çekilmiþti, tir tir titriyordu.
- Bakalým tabut boþ mu, yoksa içinde biri var mý? Þimdi anlarýz, dedi.
Gene de bir türlü kapaðý açmaya karar veremiyorduk. Sonunda doktor eðildi, korkudan diþler
netlenmiþ bir halde kapaðý yavaþ yavaþ kaldýrdý, üçümüz birden tabutun içine baktýk...
Tabut bomboþtu...
Ýçinde ölü yoktu ama orada þu mektubu bulduk:
"Azizim Pogostov! Kayýnbabamýn iþlerinin bozulduðunu biliyorsun. Boðazýna dek borca batmýþ
dadýr. Yarýn, öbür gün eþyalarýný haczetmeye gelebilirler. Bu, hem onun, hem de benim aile
ok etmeye, namusumuzu lekelemeye yeter. Ben onuruna düþkün bir adamým. Dün yaptýðýmýz aile
da kaynatamýn deðerli, para eder nesi varsa saklamaya karar verdik. Adamcaðýzýn tüm varlýð
arý olduðu için (Bildiðin gibi kendisi kentimizin en iyi tabut ustasýdýr.) bunlarýn en deð
rini seçtik. Bir dost olarak bize yardým etmeni istiyorum, desteðini bizden esirgeme,
malýmýzý, onurumuzu kurtar! Bunu bizden esirgemeyeceðini umarak, aziz dostum, geri istey
inceye dek odanda kalmasý için bir tabut gönderiyorum. Yakýn arkadaþlarýmýn, dostlarýmýn y
sa mahvolacaðýmýz yüzde yüz. Tabut sende en fazla bir hafta kalacaktýr. Gerçek dost bildik
me birer tane gönderiyorum. Sizlerin gönlüyüceliðinize, iyilikseverliðinize güvenim sonsuz
Ývan Çelyustin" (10)
Bu olaydan sonra ben sinir kliniðinde tam üç ay tedavi gördüm, tabutçunun güveyi dostumuzs
m onurunu, hem de kaynatasýnýn mal varlýðýný kurtardý. Þimdi kendisi de bir cenaze iþleri
taþlarý, üzeri yazýlý mermer levhalar satýyor. Þu sýralar iþleri iyi gitmiyormuþ. Þimdi h
girerken karyolamýn dibinde mermer bir yazýt ya da katafalk bulacaðým diye ödüm patlýyor.

YAÐMURDAN KAÇARKEN DOLUYA TUTULDU

Avukat Kalyakin katedral korosunun þefi Gradusov'un (11) odasýnda oturmuþ, Gradusov adýn
a sulh mahkemesinden gelen celp kâðýdýný elinde evirip çevirerek bazý açýklamalarda bulunu
- Siz ne derseniz deyin, Dosifey Petroviç, bütün kusur zatý alinizde. Size saygým sonsuz,

bana karþý gösterdiðiniz yakýnlýðý takdirle karþýlýyorum, gene de üzülerek belirteyim ki, l
t, haksýzsýnýz. Müvekkilim Derevyaþkin'e (12) hakaret ettiðiniz bal gibi ortada. Ne diye h
aret ettiniz ona?
Yüzünden lanet okunan, uzun boylu, basýk alýnlý, kalýn kaþlý, göðsünde tunç bir madalya sa
sov öfkeli bir sesle;
- Ne hakaret etmesi! dedi. Ona hakaret etmedim ki! Yalnýzca biraz ahlak dersi verd
im, o kadar. Budalalara ahlak dersi vermez, onlarý yola getirmezsek þu dünyada rahat yüzü
göremeyiz.
- Ama, Dosifey Petroviç, siz ahlak dersi filan vermemiþ, düpedüz hakaret etmiþsiniz. Dilek
sinde belirttiðine göre herkesin önünde yüzüne "sen" diye baðýrdýktan sonra ne alçaklýðýný
Bir keresinde de elinizi kaldýrýp fiilen hakaret yolunu seçmiþsiniz.
- Anlamadým! Adam hak etmiþse dövmekten baþka çýkar yol var mý?
- Ama þunu iyi bilin ki, buna hiç hakkýnýz yok!
- Benim hakkým yokmuþ? E, baðýþlayýn ama bunu benim külahýma anlatýn! Böyle laflarý yutmam
m piskoposluk korosundan kapý dýþarý edildikten sonra gelip benim koroma girdi, orada ta
m on yýl çalýþtý. Bilmek istersiniz diye söyleyeyim ki, ben onun kurtarýcýsý, velinimeti s
ben de koromdan kovdum diye bana kýzdýysa bunda tümüyle kendisi suçludur. Felsefeyle uðraþ
ona mý düþmüþ? Felsafeyle ancak aklý baþýnda, yükseköðrenim gören kiþiler uðraþabilir. Eðe
her þeye ermiyorsa kapa çeneni, otur oturduðun yerde! Aðzýný açma da akýllý insanlarýn söy
kulak ver! Ama bizimkisi fýrsatýný buldukça zýrvalamaktan geri durmaz. Tam koro ilahi söyle
eye ya da ayine baþlayacaðý zaman Bismark'tan, Gladstone'dan dem vurur. Ýnanýr mýsýnýz, sa
rif bir gazeteye bile abone olmuþ, her gün alýyormuþ... Gözünüzün önüne getirebiliyor musu
Rus Savaþý yüzünden kaç kez tokatladým dürzüyü! Koro ilahi söylerken o, tenorlarýn kulaðýn
rin Türk zýrhlýsý "Lütfi Celil"i mayýnla havaya nasýl uçurduklarýný anlatýyor. Söyler misi
ek oluyor? Bizimkilerin zafer kazanmasý insanýn hoþuna gider elbet, ama ilahi söylememek
için bir neden deðildir bu... Öðle ayini bitsin, ondan sonra konuþ konuþabildiðin kadar.
sý, domuzun biridir o herif!
- Demek oluyor ki, ona daha önce de hakaret ediyordunuz!
- Ama eskiden gücenmiyordu ki... Bunlarý kendi iyiliði için söylediðimi biliyor, sesini çý
du. Büyüklerine, velinimetine karþý gelmenin günah olduðunun bilincindeydi. Ama ne zaman e
iyette göreve girip yazýcýlýða baþladý, artýk hepsine paydos! Tafrasýndan yanýna varýlamaz
ilahici deðilim, memurum" diyor da baþka bir þey söylemiyordu. Bu arada "Evrak memurluðu s
avýna gireceðim!" diye tutturdu. Ben de dedim ki "Sen budalanýn birisin. Felsefe yürüteceð
e burnunu silsen daha iyi edersin. Rütbe, mevki düþünmek senin neyine? Sana rütbe düþünmek
e boynunu büküp bir köþede oturmak daha çok yaraþýr." Ama laflarým kafasýna girmiyor ki! S
on olayý ele alalým. Beni mahkemeye veriþinin asýl nedenini biliyor musunuz? Bu adam hödük
u hödük deðil de nedir?.. Samopliuyev'in (13) meyhanesinde oturmuþ bizim katedralin zang
ocuyla çay içiyorduk. Ýçerisi öyle kalabalýktý ki, iðne atsan yere düþmez! Baktým, bu dürz
rkadaþlarýyla birlikte bir þeyler zýkkýmlanýyor. Ýki dirhem bir çekirdek, cakasý da yerind
lerini havaya kaldýra kaldýra konuþup duruyor. Neler söylediðini merak edip kulak kabarttý
A, bizimki bu sefer de kolerayý diline dolamýþ, felsefe yürütmüyor mu? Siz olsanýz ne yap
Sesimi çýkarmadým, diþimi sýktým... "Anlat bakalým, anlat, dilin kemeði yok nasýl olsa!..
kendi kendime. Ama þu iþe bakýn ki, tam o sýrada meyhanenin laternasýný çalmaya baþladýlar
hödüðün duygularý kabarmýþ olacak ki, ayaða kalkýp arkadaþlarýna þöyle seslendi: "Uygarlýk
m! Ben, ülkemin öz oðlu, yurtsever bir Slavcýyým! Yurdumun uðruna her güçlüðe göðüs germey
enen varsa çýksýn karþýma! Bilek güreþinde kim gelirse yeneceðim!" Böyle diyerek masaya bi
indirdi. Eh, artýk bu kadarýna dayanamadým. Yanýna yaklaþarak nazikçe, "Bana bak, Osip! S
eþeðin birisin, hiçbir þeye aklýn ermez. O bakýmdan otur oturduðun yerde, çeneni de kapat
ca okumuþ, akýllý adamlar tartýþmaya girebilirler, senin böyle þeylere hakkýn yok! Çünkü s
sýfýrsýn!..." dedim. Ben ona bir söyledim, o bana on karþýlýk verdi. Açtý aðzýný yumdu gö
lediklerim onun iyiliði içindi. Buna karþýlýk aptal herif ne yaptý? Tuttu beni mahkemeye v
di.
Kalyakin içini çekti.
- Dosifey Petroviç, iþte dilinizi tutamadýðýnýz için, bakýn, baþýnýza ne iþler açtýnýz! Ço
bir kiþisiniz. Mahkemeye gelip gitmelerden, dedikodulardan, aðýz dalaþlarýndan, belki de
tutuklanmaktan kurtulamayacaksýnýz. Bu iþi fazla uzatmadan bitirmek gerek. Bakýn, size n
e diyeceðim! Bugün akþam üzeri, saat altýya doðru Samopliuyev'in meyhanesine gidelim; yanl
da ona hakarette bulunduðunuz yazýcýlar, tiyatro oyuncularý yanýndayken Derevyaþkin'den öz
ersiniz. Böyle yaparsanýz dava dilekçesini geri aldýrýrým ona. Anladýnýz mý? Böylesi daha
sifey Petroviç, kabul edeceðinizi sanýyorum. Bu çözüm yolunu dostunuz olarak açýkladým siz

lim Derevyaþkin'e hakaret ettiniz, herkesin önünde onu kepazeye çevirdiniz, daha da önemli
si onun gururuyla oynayýp duygularýyla açýkça alay ettiniz... Biliyor musunuz, bu zamanda
böyle þeyler yapýlmaz. Daha dikkatli davranmak gerekir. Sözlerinize öyle bir anlam vermiþs
iz ki, nasýl söyleyeyim... günümüzde... þey... pek uygun kaçmýyor... Þimdi altýya çeyrek v
gelecek misiniz?
Gradusov gitmemek için direndi, ama Kalyakin onun sözlerinin taþýdýðý "anlam"ý, bu "anlam"
cak sonuçlarý öyle keskin çizgilerle ortaya koydu ki, koro þefi korkarak gitmeye razý oldu
Meyhaneye giderlerken avukat;
- Dikkat edin, gönül alýcý sözlerle özür dileyin, diye akýl veriyordu. Yanýna gidip, "Sizd
baþladýktan sonra, "özür diliyorum... sözlerimi geri aldým." filan dersiniz...
Meyhaneye vardýklarýnda her zamanki müþterilerin çoðunlukla geldiðini gördüler. Akþam oldu
a içmek isteyen bütün orta halliler orada toplanýrlardý. Bu sefer de esnaf takýmý, artistl
memurlar, yazýcýlar masalarý doldurmuþlardý. Derevyaþkin yazýcýlarýn arasýna oturmuþtu. Ýl
n, sinek kaydý týraþlý, baykuþ gözlü bir adamdý Derevyaþkin. Fýrça gibi sert saçlarý vardý
i fýrçalamak gelirdi insanýn aklýna. Yüzünün mutlu görünüþünden bu yüzün sahibinin hem ayy
em de aptal olduðu kanýsýna varýrdýnýz. Yalnýzca onun aptallýðý kendini dünyanýn en akýllý
ede deðildi.Koro þefinin içeri girdiðini görünce Derevyaþkin azýcýk yerinden doðruldu, ked
rýný oynattý. Topluluk önünde özür dileneceðini daha önce öðrenmiþ bulunan kalabalýk sessi
Ýçeri girer girmez Kalyakin;
- Bay Gradusov razý oldu, dedi.
Koro þefi kalabalýk arasýndan bazýlarýyla selamlaþtý, mendilini çýkarýp gürültüyle sümkürd
in'e yaklaþtý. Onun yüzüne bakmadan;
- Baðýþlayýn.. Buradaki baylarýn önünde geçen gün söylediðim sözleri geri alýyorum, dedikt
cebine soktu.
Derevyaþkin kalýn sesiyle;
- Baðýþlýyorum, dedi.
Oradakileri utku kazanmýþcasýna süzdükten sonra yerine oturdu.
- Bu bana yeter. Bay avukat, davanýn düþmesi için gerekeni yapýn, lütfen.
Gradusov rahat deðildi.
- Evet, özür diliyorum. Baðýþlayýn1 Can sýkýcý þeylerden hoþlanmam... Sana "siz" dememi mi
z, iþte "siz" diyorum. Seni akýllý adam yerine koymamý mý istiyorsun? Ona da peki! Canýn c
enneme, nasýl istiyorsan öyle olsun! Ben, kardeþim, kinci bir adam deðilim. Senin gibi m
endeburlara aldýrdýðým yok!
- Ama izin verin, özür dileyeceðiniz yerde sövüyorsunuz bana.
- Yahu, daha nasýl özür dileyeyim? Ýstediklerin yerine geldi ya! "Sen" diye konuþuyorsam a
lýþkanlýktan ileri geliyor. bir de önünde diz çöküp yalvaracak deðilim herhalde... Hem özü
hem de bu iþi kýsa yoldan çözdüðüm için Tanrý'ya þükrediyorum. Mahkemelerde sürtecek vakt
rümde mahkemeye gitmiþ deðilim, gitmek de istemem... Sonra sana... size de tavsiye etm
em.
- Size katýlýyorum... Bu duruma göre, þimdi birlikte Ayastefanos Barýþý onuruna birer kade
ye ne dersiniz?
- Neden içmeyelim? Ýçeriz içeriz... Ancak sen, kardeþim Osip, domuzun birisin! Bunu sana s
mek için söylemiyorum. Lafýn geliþi iþte... dilim öyle alýþmýþ... Domuzun tekisin sen, Osi
sluk korosundan kovduðum gün ayaklarýma kapandýðýný ne çabuk unuttun? Sonra da tutup velin
i þikâyete kalkýþýyorsun! Nah senin suratýna!.. Bunlarý yaparken hiç utanmadýn mý? Baylar,
aptýðý ayýp deðil mi?
- Ýzin verin ama... gene sövmeye baþladýnýz.
- Ne sövmesi? Ben sana öðüt veriyorum, yol gösteriyorum... Biz artýk barýþtýk. Þunu son ke
ki, sana kesinlikle küfretmek niyetinde deðilim. Velinimetini þikâyet eden senin gibi b
ir dangalakla neden uðraþacakmýþým? Cehenneme kadar yolun var! Aslýnda seninle konuþmaya b
deðmez. Elimde olmadan demin sana "domuz" demiþsem gerçekten domuzsun da ondan... On yýl
dýr yedirip içirdiði, nota öðrettiði için bir büyüðüne dua edeceðin yerde nankörcesine mah
n, üstelik iblis avukatýný üzerime salýyorsun.
Kalyakin gücenerek söze karýþtý:
- Müsaade buyurun, Dosifey Petroviç! Size gelen iblis deðil, bendim. Söylediklerinizde b
iraz dikkatli olun. Çok rica edeceðim!
- Ben sizi kastetmedim. Gelmek istiyorsanýz her gün gelin bana, baþýmýn üstünde yeriniz va
ncak bir noktayý anlamýþ deðilim: Hukuku bitirmiþ, kültürlü bir adam nasýl oluyor da bu ba
e öðüt verecek yerde onunla el ele verip bana karþý çýkýyor? Sizin yerinizde olsam bu heri
islerde çürütür, süründürürdüm. Sonra, ne diye kýzýyorsunuz bana? Özür diledik ya iþte! Be

orsunuz? Anlamýyorum, doðrusu... Baylar, tanýðým olun, ben özür diledim, bir daha da herha
bir ahmaktan özür dileyecek deðilim.
Osip öfkeden kýsýlan bir sesle;
- Ahmak sizsiniz! diyerek göðsünü yumrukladý.
- Ben mi ahmaðým? Ben ha? Üstelik bunu bana sen söylüyorsun?
Böyle derken Gradusov pancar gibi kýzardý, titremeye baþladý.
- Ne cüretle bunu bana söyleyebiliyorsun? Öyleyse al sana! Bu tokat yetmez, bir de sen
i mahkemeye vereyim de gör gününü! Hakaret etmenin ne demek olduðunu anlatacaðým sana! Bay
hepiniz tanýðým olun! Bay komiser, neye orada durmuþ, bakýyorsunuz? Bu adam bana hakaret
etti, iþitmediniz mi? Aylýk almayý biliyorsunuz da düzeni saðlamaya gelince niçin susuyors
uz? Mahkeme denen þey herkes için vardýr, bunu bilmiþ olun!
Komiser, Gradusov'un yanýna gitti, ama iþ bununla kalmayýp büyüdükçe büyüdü.
Bir hafta sonra Gradusov sulh yargýcýnýn karþýsýnda oturuyor; Derevyaþkin'den baþka bir de
ta, polis komiserine hakaretten yargýlanýyordu. Baþlangýçta kendisinin davacý mý, yoksa sa
lduðunu dahi anlamýþ deðildi, ancak yargýç suçlarýndan dolayý "toplam" iki ay hapsine kara
e aklý baþýna gelerek acý acý güldü;
- Tuhaf þey! dedi. Hem hakaret görüyoruz, bu yetmiyormuþ gibi bir de hapse atýlýyoruz! Bay
argýç, yargýlama yasalara göre yapýlmalý, aklýnýza estiði gibi deðil! Topraðý bol olasý an
silyevna olsa, bu Osip gibilerine bir güzel sopa çektirirdi. Siz ona arka çýkýyorsunuz. Bö
e mendeburlarý haklý çýkarýrsanýz sonunda ne olur? Baþkalarý da ayný þeyi yaparlar... Bu d
kýmýzý aramak için kime baþvuracaðýz?
- Hüküm iki hafta içinde temyiz edilebilir... Gereksiz yere konuþmamanýzý rica ederim. Gid
ilirsiniz.
Gradusov anlamlý anlamlý göz kýrptý.
- Bunu anlamayacak ne var? Bu zamanda yalnýzca aylýkla geçinmek kolay deðil. Geçimini kola
ylaþtýrmak istiyorsan suçsuzu suçlu çýkarýp kodese týkarsýn... Hep böyledir. Ýþin kötüsü,
de yoktur...
- Ne dediniz?
- Hiç! Sözün geliþi öyle söylüyorum. Yani ne siz söyleyin, ne de ben anlatayým... Altýn zi
izde diye sizi yargýlayacak mahkeme yok mu sanýyorsunuz? Hiç merak etmeyin, sizin de b
oyunuzun ölçüsünü alýrlar!
Hemen "yargýca hakaretten" dava açýldý, ama piskopos iþe karýþarak dava dosyasý hasýraltý
Hakkýnda verilen hükmü yargýtaya gönderen Gradusov kendisinin aklanacaðýndan, Osip'in ise
e gireceðinden tümüyle emindi. Yargýtayda onu dinledikleri sýrada gene ayný kanýdaydý. Yar
a dikilirken çenesini tuttu, gereksiz þöyler söylemekten kaçýndý. Ama yargýçlar kurulu baþ
rmasýný söylediðinde birden alýnarak;
- Koro þefinin kendi þarkýcýsýyla yan yana oturduðu nerede görülmüþ? diye söylendi.
Yargýçlar kurulu sulh mahkemesinin kararýný onaylayýnca Gradusov gözlerini kýsarak homurda
a baþladý:
- Ne? Ne buyurdunuz, efendim? Bundan bir þey anlamadým! Siz neden söz ediyorsunuz?
- Yargýtay, sulh mahkemesi yargýcýnýn hükmüne uymuþtur. Karardan hoþnut deðilseniz senatoy
ilirsiniz.
- Ya, demek öyle! Bu çabuk, hem de adalete uygun kararýnýzdan dolayý sonsuz teþekkürlerimi
arým! Elbette tek aylýkla geçinmek zordur. Beni baðýþlayýn, ama rüþvet yemeyen mahkemeyi d
z biz!
Gradusov'un yargýtayda söylediklerinin hepsini burada anlatacak deðilim. Þimdi de "yargýta
ya hakaret"ten dolayý yargýlanacak. Yakýnlarý suçun onda olduðunu söylediklerinde Gradusov
lemek bile istemiyor. Suçsuzluðunu üstelemekle kalmayýp, yolsuzluklarý ortaya çýkarmasýnda
eç kendisine teþekkür edileceðine inanýyor.
Onun bu inadý karþýsýnda katedralin baþpapazý elini umutsuzca sallayarak;
- Bu budalanýn yola geleceði yok! Anlamýyor, kafasý almýyor!

ÇIKAR ÝÇÝN EVLÝLÝK

(Ýki bölümlük roman)

BÝRÝNCÝ BÖLÜM

Dul Bayan Mýmrina'nýn Piatisobaçyi (14) Sokaðý'ndaki evinde düðün þöleni düzenlenmiþti. Ça
e bunlardan 8'i mide bulantýsýný ileri sürerek aðýzlarýna tek lokma koymuyorlar, masa baþý
kleyip duruyorlar. Mumlar, lambalar, bir meyhaneden kiralanan ayaðý kýrýk avize konuklarýn
toplandýðý odayý öylesine parlak ýþýklarla aydýnlatýyor ki, yemek yiyenler arasýndaki bir
gözlerini süzüyor, ikide bir damdan düþercesine bol ýþýktan söz ediyor. Elektrik ýþýðýna,
arlak bir gelecek biçtiði belli, ancak konuklarýn onun sözlerine fazla aldýrdýklarý yok.
Gelinin vaftiz babasý tabaðýna bön bön bakarak:
- Bana kalýrsa elektrik de, elektrik ýþýðý da dolandýrýcýlýktan baþka bir þey deðildir, di
parçasý sokarak bununla insanlarýn gözünü boyamaya çalýþýyorlar. Hayýr, azizim, madem evl
atacaksýn, ben senin sahte kömürünü ne yapayým? Bana daha esaslý, daha yanýcý bir þey, ateþ
i ver, anlatabiliyor muyum? Uyduruk deðil, doðal bir ateþ olsun!..
Telgrafçý cakalý bir tavýrla ona yanýt veriyor:
- Elektrik bataryasýnýn içinde neler bulunduðunu görmüþ olsaydýnýz baþka türlü konuþurdunu
- Hayýr, görmek bile istemiyorum! Madrabazlýk bunlarýn yaptýklarý! Saf halký dolandýrýyorl
miyorlar... Biz böyle þeyleri bilenlerdeniz... Bakýn, delikanlý, her ne kadar adýnýzý öðre
runa eriþmiþ deðilsem de, dolandýrýcýlarý koruyacak yerde hem kendiniz içseniz, hem de baþ
dehlerini doldursanýz daha iyi edersiniz.
Uzun boylu, fýrça gibi sert saçlý bir genç olan güvey Aplombov (15) kýsýk, ince sesiyle:
- Babacýðým (16), ben de sizinle ayný kanýdayým, diyor. Ama þimdi bilimsel konularý tartýþ
. Ben de türlü türlü keþiflerden, bilimsel buluþlardan dem vurabilirim, ama bunun yeri mi
rasý? Sen ne dersin, ma chere?
Yanýnda oturan geline böyle soruyor.
Yüzünde düþünme erdeminden baþka tüm erdemleri bulabileceðiniz gelin Daþenka birden kýzarý
- Onlar bilgin olduklarýný göstermek istedikleri için hep anlaþýlmasý zor konularý açýyorl
Masanýn öbür ucunda oturan, Daþenka'nýn annesi içini çekerek telgrafçý gence sitem ediyor:
- Çok þükür, bilgin olmadan da bunca yýl yaþadýk! Tanrý'nýn yardýmýyla üçüncü kýzýmýzý da
Madem bizler size göre okumuþ deðiliz, öyleyse ne diye evimize geldiniz? Kendi bilgin do
stlarýnýzýn yanýna gitsenize!
Ortalýða bir sessizlik çöküyor. Telgrafçý ne diyeceðini bilmemektedir. Elektrik konusunun
rip bir yön alacaðýný nereden kestirsin adamcaðýz? Sofra baþýndaki sessizliðin düþmanca bi
ek konuklarý ona karþý tavýr almaya iteceðini düþünerek kendini savunmaya çalýþýyor:
- Tatyana Petrovna, ailenize karþý her zaman saygý duymuþumdur. Demin elektrik konusunu
açmýþsam, amacým kendimi baþkalarýndan üstün göstermek deðildi. Ýçkinizi seve seve içerim,
için. Darya (17) Ývanovya'ya iyi bir kýsmet çýkmasýný yürekten dilemiþimdir her zaman. Bu
, Tatyana Ývanovna, güvenilir bir erkeðe raslamak zordur. Þimdi herkes evlenme iþinde çýka
iyor, para en baþta düþünülen nesne...
Güvey birden sinirlenerek gözlerini kýrpýþtýrmaya baþlýyor.
- Ne demek yani? Bana taþ mý atýyorsunuz?
Telgrafçý ürküyor biraz.
- Kimseye taþ attýðým filan yok. Sözüm meclisten dýþarý... Öylesine, genel anlamda söyledi
ayýn lütfen. Sizin severek evlendiðinizi herkes bilmiyor mu sanýyorsunuz? Zaten aldýðýnýz
a nedir ki?
Bu sefer Daþenka'nýn annesi güceniyor.
- Yo, hiç de öyle deðil! Siz fazla ileri gidiyorsunuz, azizim! Bin rublenin üstüne tam üç
sabahlýk, bir yatak, bütün þu gördüðünüz ev eþyasýný veriyoruz. Böyle drahoma veren baþka
kalým bulabilecek misiniz?
- Benim aðzýmdan bu anlamda bir laf çýkmadý ki! Eþyalarýnýz gerçekten güzel! Güveyiniz dur
alýndý da... Öyle bir þey dokundurmadýðýmý belirtmek istemiþtim...
Ancak gelinin annesi yatýþacak gibi deðildi.
- Öyleyse iki anlama çekilecek laflar kullanmayýn! Öteden beri annenizi, babanýzý tanýr, s
teririz; düðüne o nedenle çaðýrdýk sizi. Ama siz abuk sabuk laflar ediyorsunuz... Madem Ye
Fyodoroviç'in çýkar için evlendiðini biliyordunuz, ne diye daha önce sesinizi yükseltmedin
Bir yakýnýmýz olarak gelir, "Böyle böyle, çýkarý için evlenmek istiyor." derdiniz.
Çok üzülen anne bu kez güveyine dönüp gözlerini kýrpýþtýrarak;
- Sana gelince, iki gözüm, bu yaptýðýn çok ayýp! diyor. Kýzýmý yetiþtirip büyüttüm. Gözüm
dim yavrucaðýzýmý... Ama sen... sen yalnýzca çýkarýný düþünüyorsun...
Güvey Aplombov masadan kalkýyor, fýrça sertliðindeki saçlarýný elleriyle tarýyor.
- Siz bu iftiraya inandýnýz mý? Çok, çok teþekkür ederim! Doðrusu, böyle bir kanýya vardýð
rým!

Sonra telgrafçý gence dönüyor:
- Beni iyi dinleyin, Bay Blinçikov! (18) Tanýdýk biri de olsanýz, baþkasýnýn evinde rezale
anýza göz yumamam! O nedenle buradan defolup gitmenizi rica edeceðim!
- Nasýl yani?
- Basbayaðý, defolup gideceksiniz! Sizin de benim gibi namuslu bir adam olmanýzý isterdi
m. Þimdi çýkýp gidin artýk!
Arkadaþlarý güveyi yerine oturtuyorlar.
- Býrak caným, yeter artýk! Bu kadar canýný sýkmaya deðer mi? Hadi, otur!
- Hayýr, buna hakký olmadýðýný göstermek istiyorum! Severek evlendiðimi bilsin! E, daha ne
yorsunuz? "Çýkýp gidin!" dedik ya size!
Þapkýna dönen telgrafçý genç masadan kalkarken;
- Ben ne yaptým ki? diyor. Þey... Bundan bir þey anladýmsa... Peki, peki, hemen gidiyoru
m. Ama önce pike yelek için benden aldýðýnýz üç rubleyi geri verin. Bir kadeh daha içtikte
gideceðim. Ama borcunuzu ödeyin önce!
Güvey arkadaþlarýyla uzun uzadýya fýsýldaþýyor... Berikiler ceplerindeki bozukluklarý birl
leyi denkleþtiriyorlar. Güvey bu parayý telgrafçýnýn önüne fýrlatýyor, o da kokartlý resmi
bulduktan sonra selam veriyor, hýzla oradan ayrýlýyor. Elektrik üstüne masum bir konuþman
e beklenmedik bir sonuç doðurduðunu görün iþte! Neyse, yemek bitiyor, gecenin karanlýðý iy
erbiye görmüþ yazarýnýz da düþlem (19) gücüne sýký bir gem vurarak bu arada olup bitenler
ir bilinmezlik perdesi çekiyor. Pembe parmaklý Tanyeri, Piatisobaçyi Sokaðý'nda Evlenme Ta
nrýsý'na bir kez daha raslýyor ve roman yazarýna ikinci bölüm için zengin veriler saðlýyor

ÝKÝNCÝ VE SONUNCU BÖLÜM

Bulutlu bir güz sabahý. Henüz saat 8 olmamýþ, oysa Piatisobaçyi Sokaðý'nda olaðanüstü bir
göze çarpýyor. Yaya kaldýrýmlarda polisler, kapýcýlar telaþ içerisinde koþturuyorlar; evl
de toplanan aþçý kadýnlarýn morarmýþ yüzlerinde büyük bir þaþkýnlýk okunuyor... Bütün penc
a dolu. Sokaðý seyretmek için ortak çamaþýr yýkama yerinin penceresinden dýþarý uzanmýþ ka
rini þakaklarýyla, çeneleriyle ezecekler nerdeyse...
Bazý sesler duyuluyor þuradan buradan:
- Kar desem, kar deðil... Bu nasýl bir þey, anlayamadým gitti...
Apartmanlarýn çatýlarýndan aþaðýya savrulan kar benzeri beyaz beyaz þeyler her yeri doldur
saða sola uçuþuyor... Yaya kaldýrýmlarý bu beyaz þeylerle örtülü; sokak fenerleri, evlerin
rindeki sýralar, yoldan gelip geçenlerin omuzlarý, þapkalarý hep beyaz kýrpýntýlarla kapla
Çamaþýr yýkayan kadýnlar ayný yöne doðru koþan kapýcýlara soruyorlar:
- Ne var? Ne olmuþ, anlatsanýza!
Berikiler yanýt verecekleri yerde ellerini sallayarak koþmalarýný sürdürüyorlar. Sonunda k
dan biri geriye dönüyor, kendi kendine bir þeyler söyleyerek ellerini garip garip oynatýyo
r. Olayý yakýndan gördüðü, her þeyi bildiði nasýl da belli!
Çamaþýrcý kadýnlar soruyorlar:
- Ne olmuþ, iki gözüm, anlatýr mýsýn?
- Hiç sormayýn! Dul Bayan Mýmrina vardý ya, hani dün düðün yapýp kýzýný evlendiren! Güveyi
e yerine dokuz yüz ruble drahoma vermiþ.
- Peki, güvey ne yapmýþ?
- Deliye dönmüþ, ne olacak! Açmýþ aðzýný, yummuþ gözünü, kadýncaðýza söylemediðini býrakma
yataðýn kýlýfýný yýrtarak tüyleri pencereden dýþarý atmýþ... Görmüyor musunuz þu uçuþan þe
O sýrada:
- Götürüyorlar! Götürüyorlar! sesleri yükseliyor.
Mýmrina'nýn evinden bir insan kalabalýðý sökün ediyor. Yüzlerinden üzüntü akan iki polis m
yürümektedir. Onlarýn ardýndan da triko paltolu, silindir þapkalý güvey Aplombov... Delika
de, "Ben namuslu bir adamým, ama kimsenin beni aldatmasýna izin verememem!" diyen bir
anlam var. Genç adam ikide birde baþýný arkaya çevirerek:
- Durun, adalet size benim ne kýratta bir adam olduðumu gösterecek! diye homurdanýyor.
Daha geriden Tatyana Petrovna ile Daþenka yürüyorlar. Kalabalýðýn sonundaysa elinde defter
utan kapýcýyla bir sürü çocuk göze çarpýyor.
Çamaþýr yýkayan kadýnlar önlerinden geçtiði sýrada Daþenka'ya soruyorlar:
- Niye aðlýyorsun, gelin kýz?
Soruyu onun yerine annesi yanýtlýyor:
- Döþeðe acýyor da... Tam on beþ okka kuþ tüyü koymuþtuk, yavrum! Hem de ne tüy! Elimizle
iþtik, arasýnda bir tanecik telek yoktu. Bu geçkin yaþýmda bu da mý gelecekti baþýma!

Kalabalýk köþeyi dönüyor, Piatisobaçyi Sokaðý eski sessizliðine bürünüyor. Tüyler o günün
uçuþup duruyorlar...

YAÞAYAN TARÝHLER

Valilik danýþmaný Þaramýkin'in odasý hoþ bir loþluða bürünmüþ. Yeþil kalpaklý geniþ tunç a
rý, insanlarýn yüzlerini Ukrayna gecelerini anýmsatan yeþil bir renge boyuyor... Þöminede
e yüz tutmuþ odun ateþi arada bir parlayýverince yüzlere yangýn kýzýllýðý vursa da bu duru
uyumunu bozmuyor, ressamlarýn deyimiyle "genel hava" deðiþmiyor.
Memur tarzý favorilerine kýr düþmüþ, gök gözlü, uysal bakýþlý, ileri yaþlarda bir bay olan
eni yemiþ bir adamýn gevþekliði içinde þöminenin önündeki koltuðunda oturmaktadýr. Yüzünde
nuyor, dudaklarýna hüzünlü bir gülümseme yapýþmýþ sanki. Onun biraz ilerisinde, kýrk yaþla
ir adam, vali yardýmcýsý Lopnev küçük bir kanepede ayaklarýný þömineye doðru uzatarak otur
tembel geriniyor. Piyanonun yanýnda Þaramýkin'in çocuklarý Nina, Kolya, Nadya, Vanya didi
p duruyorlar. Bayan Þaramýkin'in odasýnýn kapý aralýðýndan ürkek bir ýþýk sýzýyor içeriye.
otuz yaþlarýnda, alýmlý, civelek bir kadýn olan, Þaramýkin'in karýsý, Kadýnlar Derneði'nin
vlovna kitap okumakta; burun gözlüðünün arkasýnda canlý gözleri Fransýzca romanýn sayfalar
olaþmaktadýr. Romanýn altýnda yýpranmýþ bir kâðýt göze çarpmaktadýr, bir yýl önceki Kadýnl
dur bu.
Yumuþak bakýþlarýný kütüklerin kýzýllýðýna diken Þaramýkin:
- Eskiden kentimiz daha þanslýydý, dedi. Tanýnmýþ sanatçýlardan birini seyretmeden kýþý ge
mýyorum. Ayryca ünlü oyuncularýn, þarkýcýlarýn uðrak yeriydi bizim burasý. Ya þimdi öyle m
dan, sokak þarkýcýsýndan baþkasýný gördüðümüz yok. Bunlarla mý estetik zevkimizi gidereceð
biyiz vallahi. Beyefendi, hani bir Ýtalyan aðlatý oyuncusu gelmiþti... Adý neydi bakayým?
un boylu, esmer bir adamdý. Adý dilimin ucunda. Tamam, Luigi Ernesto de Ruggero! Ne
büyük bir yetenekti! Söylediði her sözün ardýndan yer yerinden oynuyordu. Karým Anyutoçka
destek vermedi doðrusu. Tiyatro salonunu o buldu, on temsilin biletlerini o sattý.
Bunun karþýlýðýnda da adam bizimkine konuþma sanatýný, mimikleri öðretti. Can adamdý, doðr
gelmesinin üzerinden... yanýlmýyorsam... on iki yýl geçti. Evet, tam olarak söyleyebiliri
on yýldan fazla deðil. Anyutoçka, bizim Nina kaç yaþýnda?
Anna Pavlovna odasýndan seslenir:
- On. Niçin sormuþtun?
- Hiç, þekerim. Bir þey için gerekti de... Kentimize uðrayan þarkýcýlar birbirinden üstünd
nore di grazia"yý (20) anýmsýyor musunuz? Adý da Prilipçin'di. Sarýþýn, yakýþýklý, sevimli
arisliler gibi zarifti davranýþlarý. Hele yüzünün anlatýmý ne denli etkileyiciydi! Ya o se
yefendiciðim! Tek kusuru kimi notalarý karnýndan çýkarmasý, "re"leri baþ sesiyle söylemesi
ediklerine bakýlýrsa, Tambirlik'ten ders almýþ. Kalabalýk dinleyici topluluðuna konserler
rdiði salonu ona Anyutoçka ile ikimiz bulmuþtuk. Bunun karþýlýðýnda o da bize günler, gece
þarký söyledi, Anyutoçka'ya þan dersi verdi. Kentimize geliþi... yanýlmýyorsam on iki yýl
büyük perhize raslýyordu. Hayýr, hayýr, daha çok oldu... Bende akýl mý kaldý ki! Anyutoçka
a þimdi!
- On iki.
- Evet, on iki... Buna on ay daha eklersek tamý tamýna on üç yýl eder. Diyorum ya, kentimi
zin sanat yaþamý o zamanlar çok daha canlýydý... Hayýr dernekleri adýna düzenlenen balolar
bir kere! Ne kadar güzeldi, deðil mi? Þarkýlar söylenir, piyesler oynanýr, romanlar okunur
. Savaþtan sonraki günlerdi. Kentimize Türk tutsak subaylarýn getirildiði sýralar Anyutoçk
ralýlar adýna bir gece düzenlemiþti. O toplantý sonunda eline tam bin yüz ruble geçti. Yem
derim, Türk subaylarý Anyutoçka'nýn söylediði þarkýlara bayýldýlar; elini biri býrakýyor,
keh! Asyalý ama deðerbilir bir halk þu Türkler! Gece öylesine baþarýlý geçti ki, günceme b
kiz yüz yetmiþ altýda mý olduydu bu, yoksa yetmiþ yedide mi? Durun, Türklerin kentimize ge
iði yýl hangisiydi? Anyutoçka, bizim Kolya kaç yaþýna bastý?
Esmer yüzlü, kömür gibi kara saçlý, kara gözlü bir yumurcak olan Kolya soruyu kendisi yaný
- Yedisindeyim, babacýðým.
Lopnev içini çekti, Þaramýkin'i desteklercesine;
- Yaþlandýk artýk, eski enerjimiz kalmadý, dedi. Ýþte asýl neden bu. Kocadýðýmýzý kabul et
m. Yeni giriþimciler yok, biz eskiler de yaþlandýk. Hani nerede içimizdeki o ateþ? Gençlik
larýnda kent halkýnýn can sýkýntýsý çekmesine göz yummazdým... O zamanlar Anna Pavlovna'ný
... Hayýr dernekleri adýna balo mu verilecek, piyango çekiliþi mi yapýlacak, ya da kentimi

ze gelen bir sanatçýya destek mi olunacak, her þeyi býrakýp iþe giriþirdim. Hele bir kýþ ö
urmuþ, çabalamýþtým ki, yorgunluktan yataða düþtüm. O kýþý unutabilir miyim hiç? Yangýn fe
Anna Pavlovna ile el ele verip yazdýðýmýz oyunu anýmsýyor musunuz?
- Evet, hangi yýldý hele?
- Aradan fazla geçmedi, caným. Bin sekiz yüz yetmiþ dokuz muydu, neydi? Sanýyorum, seksend
i. Söyler misiniz, sizin Vanya kaçýnda þimdi?
Anna Pavlovna odasýndan baðýrdý:
- Beþinde.
- Demek þöyle böyle altý yýl olmuþ... Ýþte azizim, o günler bambaþkaydý. Ýçimizden güç fýþ
Lopnev ile Þaramýkin derin derin iç çektiler. Þöminede yanan kütükler son kez alazlandý, s
aþ yavaþ külle kaplandý.

UNVANLAR KALDIRILDI

Su taþkýnýndan sonraki günlerden birinde, asteðmenlikten emekli toprak aðasý Vývertov, top
mühendisi Katavasov'u yurtluðunda (21) aðýrlamaktaydý. Yemeklerini yedikten sonra sýra gün
ylarýný konuþmaya geldi. Katavasov, kentte yaþayan biri olarak Vývertov'a taze haberler ge
tirmiþti. Kolera salgýnýndan, savaþtan, hatta pay senetlerinin son günlerde bir kapik deðe
kazanmamasýndan söz etti. Vývertov yeni bir þey iþittikçe ah çekiyor, "Demek, öyle ha! Þun
ay vay!" gibi sözlerle heyecanýný belirtiyordu.
Biraz sonra merak edip sordu:
- Omzunuzda rütbe iþareti göremiyorum. Semyon Antipýç. (22) Neden acaba?
Topoðrafya mühendisi hemen yanýt vermedi. Bir süre suskun oturduktan, votkasýný yudumladýk
sonra elini salladý.
- Boþ verin, caným. Kaldýrdýlar...
- Demeyin! Nasýl olur? Çoktandýr gazete okuduðum yok, o yüzden deðiþikleri öðrenemiyorum.
lnýzca sivil bakanlýklarda mý kaldýrdýlar rütbeleri? Ne dersiniz? Eðer öyleyse bir bakýma
Çünkü erler sizleri subaylarla karýþtýrýp selam veriyorlardý. Bir bakýma da kötü. Neden d
teriþ, o soyluluk yok þimdiki giyiminizde.
Topoðrafya mühendisi elini bir daha salladý.
- Aman caným, dýþ görünüþün ne önemi var? Dereceniz korunsun da, omzunuzda rütbeniz olmuþ,
ir. Ben böyle þeylere aldýrmam. Ama size gelince, Pavel Antipýç, hakkýnýzý yedikleri ortad
denli üzülseniz azdýr.
- Nasýl yani? Kimin hakkýný yemiþler?
- Hani þu rütbenizin hakký var ya, ondan söz ediyorum. Gerçi asteðmenlik küçük bir rütbe,
ayurdun hizmetinde... bir subay... kanýný akýtmýþtýr. Ne diye kaldýrýrlar unvanlarý, bilme
rtov'un beti benzi attý, gözlerini kocaman kocaman açtý, kekeleyerek;
- Durun! Ne söylediðinizi anlamýyorum. Asteðmenliði kim kaldýrabilir? dedi.
- Ya! Haberiniz yok, demek ki... Asteðmenliðin kaldýrýldýðý konusunda bir kararname çýkmýþ
ek asteðmen kalmayacak orduda, böyle bir rütbe yok artýk. Görev baþýndaki asteðmenler teðm
ltildi, emekli olanlarsa... Orasý belirsiz iþte, isteyen istediði gibi anlýyor.
- Ya? Peki, ben neyim öyleyse?
- Tanrý'dan baþkasý bilemez ne olduðunuzu. Dedim ya, boþluktasýnýz. Herkesin kendi anlayýþ
Vývertov baþka bir þey daha sormak istediyse de soramadý. Göðüs boþluðunda bir soðuma hiss
erinin baðý çözüldü, dili aðzýnda kaskatý kesildi. O sýrada yediði sucuðu çiðneyemez oldu.
Topoðrafya mühendisi içini çekti.
- Hiç böyle yapmamalýydýlar. Sivil bakanlýklarla ilgili yapýlanlar yerindedir bence, ama s
lere dokunmamalýydýlar. Yabancý basýn buna ne der, bilemem.
- Anlamýyorum, kesinlikle anlamýyorum... Eðer ben þimdi asteðmen deðilsem neyim? Hiçbir rü
almadý mý? Bir hiç miyim yani? Söylediklerinize bakýlýrsa, demek oluyor ki, önüne gelen ba
alýk edebilecek, "sen" diye konuþacak...
- Orasýný bilemem artýk... Bizi de tren kondüktörü sanýyorlar rütbesiz olunca. Geçenlerde
larý bölge amiri yeni usul apoletsiz kaputuyla istasyondan geçiyormuþ. Oradan bir genera
l "Kondüktör bey, tren ne zaman kalkacak?" diye sormaz mý? Neredeyse kapýþacaklarmýþ. Görü
, kepazelik! Böyle þeyler basýna yansýmaz, gene de herkes duyar. "Mýzrak çuvala sýðmaz" de
boþuna.
Haberden zihni allak bullak olan Vývertov bir þey yiyip içemiyordu. Kendine gelebilmek
için bir bardak kvas istedi ancak kvasý içemedi, boðazýnda düðümlendi, bardaðý geri verdi
Emekli asteðmen topoðrafya mühendisini uðurladýktan sonra da odalara sýðamadý, düþünceler
du. Geceleyin yataða yattýðýnda da hep içini çekti, düþündü.

Bir ara karýsý Arina Matveyeva onu dürttü.
- Ne deliler gibi homurdanýp duruyorsun? Þuna bak inlemesi bitmek bilmiyor! Sanki çocu
k doðuracak. Belki de söylenenler doðru deðildir. Paçavra gibi yayýlýp kalacaðýna, git de
erden sor soruþtur.
- Elinden rütbeni, unvanýný alsalar sen de paçavraya dönerdin. Þuna bak, yanýmda kütük gib
týyor! Paçavra kendinsin, anladýn mý? Anayurdumuz uðruna kan döken sen deðilsin, benim!
Bütün gece gözüne uyku girmeyen Vývertov ertesi gün doru atýný arabaya koþtu, haberin doðr
esini öðrenmek üzere yollara düþtü. Önce birkaç komþusuna uðrayacak, gerekirse ta Soylular
nýna çýkacaktý, Ignatyevo kasabasýndan geçerken vaiz Pafnuti Amalikitianski'ye rasladý. Pe
kiliseden evine dönüyor, arkasýndan yürüyen zangoca elindeki asayý öfkeli öfkeli sallayara
Aptalýn birisin sen, salak! Bunu böyle bil!"
Vývertov yaylý arabasýndan indi, kutsamasý için papaza yaklaþtý elini öptü.
- Yortunuz kutlu olsun, aziz peder. Ayinden mi geliyorsunuz?
- Evet, sabah ayininden.
- Çok güzel. Göreviniz neyse onu yapýyorsunuz. Sizler ruhban sürüsünü güdersiniz, bizler d
den geldiðince topraðý sürer ekeriz. Peder, bugün niþanlarýnýzý takmamýþsýnýz. Neden?
Aziz peder onu yanýtlayacaðý yerde elini salladý, suratýný bir karýþ asarak çekti gitti.
- Niþan takmak yasaklandý, dedi zangoç onun arkasýndan fýsýltýyla.
Öfkeli öfkeli uzaklaþan vaizi gözleriyle izleyen Vývertov'un uðradýðý ilk yer, Binbaþý Ýji
i oldu. Arabasý binbaþýnýn avlusuna girerken karþýlaþtýðý görüntü þuydu: Sýrtýnda sabahlýð
ortasýnda dikilen Ýjitsa yerinde tepinerek öfkeyle elini-kolunu sallýyor; arabacýsý Filka
e topallayan bir atý binbaþýsýnýn önünde bir ileri bir geri yürütüyordu.
- Ýt herif! diye baðýrýyordu binbaþý. Dolandýrýcý! Serseri! Senin gibi hergelelerin cezasý
ktir! Alçak!
Tam o sýrada Vývertov'u gördü.
- O, hoþ gelmiþsiniz! Nasýlsýnýz, bakalým? Söyleyin, lütfen, beðendiniz mi þu durumu? Saht
haftadýr atýn ayaðý incinmiþ de haber vermiyor. Ben görmesem, kim bilir, zavallýnýn toynað
gelirdi! Bunlar insan deðil, eþek! Böylelerine sopa çekmeyip de kime çekeceksiniz? Soruyor
um size, kime çekeceksiniz?
Vývertov binbaþýya doðru yürüdü.
- Ooo! Atýnýz çok güzelmiþ! Üzüldüm, doðrusu... Peki, binbaþým, niçin bir baytar çaðýrmýyo
en anlayan biri var. Haber gönderin, hemen gelsin, binbaþým.
Ýjitsa pis pis sýrýttý, Vývertov'u taklit edercesine;
- Binbaþým! Binbaþým! dedi. Þakanýn sýrasý deðil þimdi. Ben ayaðý incinen atýmla uðraþýyor
tturmuþsunuz.
- O da ne demek oluyor, binbaþým, size baþka türlü nasýl hitap edebilirim?
- Ne binbaþýsý? Binbaþýlýk kalktý. Bilmiyor muydunuz yoksa? Aydan mý geldiniz, be kardeþim
Vývertov korkuyla Ýjitsa'ya baktý, kötü bir þeyin önsezisiyle ter basan yüzünü sildi.
- Durun, bir dakika! Ne dediðinizi anlamadým. Binbaþýlýk önemli bir rütbedir. Siz neler sö
nuz?
- Bir zamanlar öyleydi.
- Nasýl yani? Üstelik sizin buna pek aldýrdýðýnýz yok.
Eski binbaþý elini salladý; bir þey olmamýþçasýna, Filka alçaðýnýn atýn toynaðýný nasýl ze
du. Durumu uzun uzadýya, ayrýntýlarýyla açýklýyor, bununla da yetinmeyip, atýn zedelenmiþ
kaldýrarak, býcýlgan yarasýyla, toynaða yapýþmýþ gübre katmanýyla Vývertov'un burnuna day
ov açýklamalardan bir þey anlamadý, gösterilen þeylere bön bön baktý, sonra ne yaptýðýnýn
olmadan Ýjitsa'ya veda etti, arabasýna atladýðý gibi oradan uzaklaþtý.
- Þimdi dosdoðru baþkana! Çabuk sür, kör olasý! Yapýþtýr kýrbacý!
Müsteþar rütbesindeki Soylular Derneði baþkaný Yagodýþev'in yurtluðu pek uzakta deðildi. A
saat bile geçmemiþti ki, Vývertov baþkanýn çalýþma odasýnda, yerlere kadar eðilerek selam
vesini içerken "Yeni Zaman" gazetesi okuyan baþkan, Vývertov'u görünce baþýyla selam verdi
urmasý için yer gösterdi.
- Baþkan hazretleri! diye baþladý eski asteðmen. Size unvanýnýzla hitap edip kendimi de rü
le tanýtmak isterdim. Ancak son deðiþiklikler dolayýsýyla nasýl davranacaðýmý bile...
Baþkan Vývertov'un konuþmasýný yarýda kesmiþti.
- Bir dakika, saygýdeðer kardeþim. Önce bana "hazretleri" demeyi býrakýn. Çok rica edeceði
- Ama nasýl olur! Biz küçük rütbeliler size..
- Sorun o deðil... Bakýn, gazetenin yazdýðýna göre (parmaðýyla yazýyý göstermek istedi, an
ek öbür yandan çýktý) biz müsteþarlara bundan böyle "hazretleri" denmeyecekmiþ. Güvenilir
an elde etmiþler bu bilgiyi. Gördünüz, deðil mi. "Hazretleri" onlarýn olsun! Kimseden iste

yoruz, demesinler!
Yagodýþev böyle diyerek masadan kalktý, odada cakalý cakalý dolaþmaya baþladý. Vývertov'un
derinden bir iç çekti, o sýrada elinden þapkasý düþtü. "Bu iþ ta yukarýlara týrmandýðýna g
rin ne önemi kalýr? En iyisi üzerinde fazla durmadan gitmek..." diye düþündü...
O hýzla baþkanýn odasýndan çýkarken þapkasýný düþürdüðü yerde unuttu. Ýki saat sonra baþý
bir anlatým vardý. Arabasýndan inerken "Güneþi de yerinden kaldýrmýþlar mýdýr?" diye göky
i bu deðiþikliði gören karýsý Vývertov'u soru yaðmuruna tuttu, ancak adamcaðýz yalnýzca el
la yetindi.
Bir hafta yemedi, içmedi, uyumadý, odasýnda bir köþeden öbürüne gezinerek hep düþündü. Bu
ratý zayýflayýp çöktü, bakýþlarý anlamsýzlaþtý. Ne baþkalarýyla konuþuyor, ne de sorulara
da öyle... Zavallý Arina Matveyevna'nýn onu eski durumuna döndürmek için yapmadýðý kalmad
mürver þerbeti içirdi, yiyeceklerine kandil yaðý kattý, sýcak tuðlalara oturttu... Ancak h
n yararý olmadý. Sonunda onunla konuþursa açýlýr, biraz aklý baþýna gelir diye peder Pafnu
. Vaiz Vývertov'la uzun süre uðraþtý; dünya iþlerinin kötüye deðil, iyiye gittiðine onu in
a hepsi boþ... Bir sonuç elde edemeden, emeðinin karþýlýðý olan beþ rubleyi alarak evinin
uttu.
Bir hafta sonra Vývertov'un dili çözüldü, denilebilir. Adam ansýzýn uþaðý Ýlyuþka'nýn üzer
- Ne diye susuyorsun be it oðlu it? Hadi, benimle alay et, saygýsýzca davran, bu mahvo
lmuþ adamla "sen" diye konuþ! Hadi, daha ne duruyorsun?
Bunlarý söyledikten sonra aðlamaya baþladý, bir haftalýk yeni bir suskunluk dönemine girdi
ktý, olmayacak, Arina Matveyevna kocasýndan kan almaya karar verdi. Eve çaðýrdýklarý saðlý
tam iki tabak kan boþalttý, bunun üzerine Vývertov sanki biraz rahatladý. Kan alýnmasýnýn
i günü karýsýnýn yataðýna yaklaþtý.
- Arina, býrakmayacaðým bunu onlarýn yanýna. Kararýmý verdim, anamýn ak sütü gibi helal rü
dek savunacaðým. Dinle, ne yapacaðýmý anlatayým sana: Yüksek makamlardan birine dilekçe v
, altýna da "asteðmen Vývertov" diye imzamý basacaðým. Anlýyorsun, deðil mi, "Asteðmen Výv
lt inat olsun diye! Ne derlerse desinler, výz gelir bana!
Bu düþünce Vývertov'un öylesine hoþuna gitti ki, neþesi geri geldi, iþtahý bile açýldý. Þi
an odaya dolaþýyor, yüzünde alaylý bir gülümsemeyle kendi kendine söyleniyor:
- Asteðmen iþte! Asteðmen Vývertov! Bir diyeceðiniz var mý?

ÇÝZMELER

Piyano ayar ustasý Murkin, kulaklarý pamukla týkalý, burnuna enfiye tütünü tepmiþ, týraþlý
halde, kaldýðý pansiyon odasýndan koridora fýrladý; teneke týngýrtýsýný andýran çatlak ses
- Semyon! Koridor nöbetçisi!
Adamýn korkulu yüzüne bakýnca geceleyin üzerine duvar yýkýldýðýný ya da odasýnda hortlak g
Koridor nöbetçisi koþa koþa geldi.
- Nerelerdesin sen, yahu? Bilmiyor musun, ben romatizmalý, hasta bir adamým! Ne diye
beni yalýnayak odadan dýþarý çýkmak zorunda býrakýyorsun? Hani, nerede benim çizmelerim!
etir onlarý!
Semyon, Murkin'in odasýna girdi, çizmeleri boyayýp koyduðu yere baktý, ensesini kaþýdý. Ye
yoktu çizmeler.
- Kahrolasýlar nereye giderler? diye söylendi. Akþamleyin boyayýp iþte þuraya koymuþtum. H
urun, bakayým! Dün biraz kafayý çekmiþtim. Baþka bir odaya býrakmýþ olabilirim. Hem de tam
gibi. Afanisi Yegoryç, ben onlarý baþkasýnýn odasýna koydum vallahi. Boyanacak o kadar çok
ar ki, kafasý dumanlanýnca þeytan bile çýkamaz iþin içinden. Anlaþýlan, bitiþikteki tiyatr
bayanýn odasýna býrakmýþým.
- Gördün mü þimdi yaptýðýný? Ben þimdi senin yüzünden sabah sabah hanýmefendiyi rahatsýz m
r þey için namuslu bir kadýn uyandýrýlýr mý?
Murkin öksürerek, içini çeke çeke komþu odanýn kapýsýna yaklaþtý, usulca vurdu.
Bir dakika sonra;
- Kim o? diyen bir kadýn sesi duyuldu.
Murkin, kibar bir bayanla konuþan nazik bir beyefendi duruþuna geçerek üzgün bir sesle;
- Benim, hanýmefendi, dedi. Rahatsýz ettiðim için özür dilerim. Hasta, romatizmasý azmýþ b
Doktorlar, hanýmefendiciðim, ayaklarýmý sýcak tutmamý salýk verdiler. Üstelik az sonra ge
velitsýn'ýn karýsýnýn piyanosunu akort etmek üzere gitmek zorundayým. Bu durumda nasýl gid

im?
- Ne dediðinizi anlamýyorum. Hangi piyanodan söz ediyorsunuz?
- Piyano deðil, hanýmefendi, çizmelerim! Semyon dedikleri þu kafasýz herif, çizmelerimi bo
dýktan sonra götürüp sizin odanýza koymuþ. Bir yanlýþlýk iþte. Zahmet olmazsa, onlarý veri
Az sonra içerden birtakým hýþýrtýlar geldi, biri karyoladan aþaðý indi, ardýndan þýp þýp t
onra kapý aralýðýndan uzanan tombul bir kadýn eli Murkin'in ayaklarýnýn dibine çizmelerini
Piyano ayarcýsý teþekkür edip odasýna yollandý.
Çizmelerden birini ayaðýna geçirirken;
- Çok tuhaf! diye söylendi. Bu, sað ayak çizmesine benzemiyor. Dur, yahu,bunlarýn ikisi de
sol. Bana bak, Semyon, benim çizmelerim deðil bunlar. Benimkiler kýrmýzý kulaklýklý, üste
masýzdý. Bunlarsa yýrtýk pýrtýk, kulaksýz.
Semyon çizmeleri havaya kaldýrdý, gözlerinin önünde evirip çevirdikten sonra kaþlarýný çat
kez daha bakarak (sol gözü þaþýydý);
- Bunlar Pavel Aleksandroviç'in çizmeleri diye mýrýldandý.
- Hangi Pavel Aleksandroviç?
- Hani þu tiyatro oyuncusu var ya! Her salý gecesini pansiyonda geçirir. Demek, kendin
inkiler sanýp sizinkileri giymiþ... Ben iki çizmeyi de bayanýn odasýna koymuþum, yani onun
leri de, sizinkileri de.. Çok kötü!
- Öyleyse git de deðiþtir!
Semyon;
- Deðiþtir mi? diyerek güldü. Nasýl deðiþtiririm? Þimdi ben adamý bulamam ki! Kim bilir, n
folmuþtur! Pansiyondan ayrýlalý bir saat oluyor.
- Nerede oturuyor?
- Bilmiyorum. Her salý buraya gelir, öbür günler nerede kaldýðýný bilmem. Buraya gelip gec
rir, ondan sonra gelecek salýya dek aradýnsa bul!
- Domuz, gördün mü yaptýðýn iþi? Peki, ben þimdi ne halt edeceðim? General Þevelitsýn'ýn e
aným geldi. Allah'ýn cezasý herif! Ayaklarým donuyor.
- Caným, çizmeleri sonra da deðiþtiririz. Þunlarý giyin, akþama dek gideceðiniz yerlere gi
erseniz akþamleyin tiyatroya uðrayýp Blistanov'u bulursunuz. Eðer tiyatroya gitmek istem
ezseniz salýya deðin beklemek zorundasýnýz. Buraya yalnýzca salý akþamlarý gelir.
Piyano ayarcýsý çizmeleri tiksine tiksine eline aldý.
- Peki, ama niçin bu çizmelerin ikisi de sol?
- Ne yapsýn, adamcaðýz, eline ne geçerse onu giyiyor. Yoksulluktan... Tiyatro oyuncusu p
arayý nereden bulsun? Bir gün ona, "Çizmelerinize diyecek yok, Pavel Aleksandroviç, onla
rý nereden buldunuz?" diyecek oldum. Bana ne dese beðenirsiniz? "Kes sesini! Sesini
kes ve kork benden! Ben bu çizmelerle kont, dük rollerine çýkýyorum." Garip adamlardýr bun
r, boþuna "oyuncu" dememiþler! Ben vali ya da merkez komutaný olsam toparlardým bu oyunc
u milletini, týkardým kodese.
Murkin sonu gelmez oflamalarla, yüz buruþturmalarýyla iki sol çizmeyi ayaklarýna geçirip g
eral Þevelitsýn'ýn evine yollandý. Kenti bir baþtan bir baþa dolaþtý, birçok piyano akort
gün hep birileri ayaklarýna gözlerini dikmiþ, yamalý, çarpýk topuklu çizmelerine bakýyor g
i. Bu ruhsal eziyet dýþýnda bir de bedensel eziyete katlanmak zorunda kaldý: Geze geze s
að ayaðýnýn bir yaný nasýr baðlamýþtý.
Akþam olunca tiyatronun yolunu tuttu. "Mavi Sakal" temsil ediliyordu. Ancak son ik
i perde aralýðýnda, o da tanýdýðý bir flütçünün kayýrmasýyla perde arkasýna geçme fýrsatýn
n soyunma odasýna geldiðinde erkek oyuncu takýmýnýn hepsini bir arada buldu. Kimisi giysi
deðiþtiriyor, kimisi makyaj yapýyor, kimisi de sigara içiyordu. Mavi Sakal oyuncusu Kral
Babeþ'in yanýnda dikilmiþ, elindeki tabancayý göstermekteydi.
Mavi Sakal;
- Satýyorum, al bunu! dedi. Kursk'ta þans eseri geçti elime. Sekize almýþtým, sana altýya
.. Ateþ etmesine diyecek yok!
- Dikkat et þuna! Dolu deðil mi?
Tam o sýrada içeri giren piyano ayar ustasý;
- Mösyö Blistanov'u görebilir miyim? diye sordu çekine çekine.
Mavi Sakal baþýný ona çevirdi.
- Benim. Ne istiyorsunuz?
Beriki yalvaran bir sesle;
- Rahatsýz ettiðim için özür dilerim, dedi. Romatizmalý, hasta bir adamým. Doktorlar ayakl
k tutmamý söylediler. Ýnanýn bana!
- Ne istediðinizi daha açýk söyler misiniz?

- Þey... sizin de bildiðiniz gibi, bu geceyi tüccar Buhtarev'in pansiyonunda, 64 numar
alý odada geçirdiniz.
Kral Babeþ gülümseyerek konuþmaya katýldý:
- Siz ne söylüyorsunuz? Amma da attýnýz! 64 numaralý odada karým kalýyor.
Murkin;
- Sabahleyin çizmelerimi arayýp da bulamadýðým zaman bu beyefendinin karýnýzýn yanýndan ay
ridor görevlisini çaðýrdým, adam bana "Beyim, çizmelerinizi yanlýþlýkla bitiþik odaya koym
Sarhoþun teki, ne olacak, yanlýþlýk yapmýþ.
Mavi Sakal'a döndü.
- Ýþte, beyefendi, siz de onun karýsýnýn yanýndan ayrýlýrken çizmelerimi giymiþsiniz.
Mavi Sakal kaþlarýný çatarak;
- Bu ne demek oluyor? diye homurdandý. Buraya dedikodu yapmaya mý geldiniz?
- Kesinlikle deðil! Tanrý göstermesin! Beni anlamadýnýz, ben baþka bir þeyden deðil, çizme
söz ediyorum. 64 numaralý odada yatmak onuruna eriþen siz deðil misiniz?
- Ne zaman?
- Geçen gece.
- Siz beni orada gördünüz mü?
Murkin çok utanmýþtý. Oraya oturup ayaklarýndaki çizmeleri çabuk çabuk çýkarýrken;
- Hayýr, görmedim, dedi. Görmedim ama bu çizmeleri bana onun karýsý attý. Yani benimkileri
rine...
- Gözlerinizle görmedinizse böyle sözleri ne hakla söylüyorsunuz? Beni bir yana býrakýn, a
da yaptýðýnýz, namuslu bir kadýna kara çalmadýr. Hem de kocasýnýn yanýnda...
Tiyatro kulisi bir anda ana baba gününe döndü. Kral Babeþ, yani aþaðýlanan koca, öfkeden k
rek masaya var gücüyle bir yumruk indirdi. Yumruk öylesine þiddetliydi ki, bitiþik soyunma
bölmesindeki kadýn oyunculardan ikisi bayýldý.
Mavi Sakal, Kral Babeþ'e;
- Yoksa bu alçaða sen de mi inanýyorsun? dedi. Ýster misin onu þuracýkta köpek gibi gebert
? Beynini daðýtayým namussuzun! Ellerimle boðayým! Ýster misin?
O akþam kent parkýnda yazlýk tiyatronun yakýnlarýnda dolaþanlar, dördüncü perdenin baþlama
orkudan yüzü sararmýþ bir adamýn ana yolda yalýnayak, yýldýrým hýzýyla koþtuðunu, arkasýnd
ibi giyinmiþ, eli tabancalý birinin kovaladýðýný anlatýrlar.
Daha sonra neler olduðunu kimse görmemiþ. Yalnýzca herkesin bildiði bir þey varsa o da Mur
n'in Blistanov'la karþýlaþmasýndan sonra tam iki hafta hastanede yattýðýdýr. Þimdi "Ben ha
atizmalý bir adamým" sözlerinin yanýnda "yaralý" sözcüðünü de ekliyormuþ.

ATLA ÝLGÝLÝ SOYADI

Emekli korgeneral Buldeyev'in diþi aðrýyordu. Aðzýný votkayla, konyakla çalkaladý; aðrýyan
terebentin, gazyaðý bastýrdý; aðzýnda sigara dumaný tuttu, yanaðýna tentürdiyot sürdü, ku
týkadý; ama bütün bunlar midesini bulandýrmaktan baþka bir iþe yaramadý. Diþ doktoru geld
kurcaladý, kinin yazdý, sonuçta bu da para etmedi. Diþini çekme önerisine general razý olm
du. Evdekiler; karýsý, çocuklarý, hizmetçileri, hatta ahçý yamaðý Petka, hepsi, hepsi kend
ir çare öneriyordu. Bu arada Buldeyev'in kahyasý geldi, generale kendini okutup üfletmes
ini salýk verdi.
- Sayýn generalim! Ýlçemizde on yýl kadar önce Yakov Vasilyiç adýnda bir tekel memuru çalý
diþlere öyle bir okuyup üflüyordu ki, sormayýn! Adam þöyle yüzünü pencereye döner, bir þe
sola tükürür, aðrýnýz býçakla kesilmiþ gibi diniverirdi. Böyle keskin nefesi vardý iþte!
- Peki, nerede þimdi!
- Tekelden çýkarýldýktan sonra Saratov'a yerleþti, kaynanasýyla oturuyor. Bugün yalnýzca d
or geçimini. Diþi aðrýyan biri olursa doðruca ona gider. Saratov'da oturanlara evinde baka
r, baþka kentte yaþayanlara da telgrafla yardým ediyor. Sayýn generalim, ona bir tel çekel
im. Yani, "Tanrý'nýn kulu Aleksey'in diþi aðrýyor. Aðrýsýný geçirmenizi dileriz." diye Ted
de postayla yollarsýnýz.
- Boþ laflar! Dolandýrýcýlýk bu!
- Siz gene de deneyin bir kerecik! Votkaya pek düþkündür. Kendi karýsýyla deðil, bir Alman
la yaþýyor. Küfürcünün tekidir, gelgelelim keramet sahibi adamdýr.
Generalin karýsý yalvarmaya baþladý:
- Telgraf çek, ne olur! Alyoþa, (23) telgraf çek! Biliyorum böyle okumalara inanmazsýn ama
ben kendi üzerimde denedim. Ýnanmasan da gene çek! Taþ attýn da kolun mu yoruldu?

Buldayev;
- Peki, çekelim, dedi. Kör olasý öyle aðrýyor ki, deðil tekel memuruna, þeytana bile telgr
ir! Of, anacýðým, bittim! E, nerede oturuyor bu tekel memuru? Hangi adrese çekeceðiz?
General masaya oturdu, kalemi eline aldý. Kahya;
- Onu Saratov'da tanýmayan yoktur, dedi. Yazýn, sayýn generalim! Saratov kenti... Sayýn
Bay Yakov Vasilyiç... Vasilyiç...
- E, sonra?
- Vasilyiç... Yakov Vasilyiç... soyadý... Bakýn, soyadýný unuttum. Neydi soyadý? Demin bur
gelirken aklýmdaydý... Durun!
Ývan Yevseyiç gözlerini tavana dikti, dudaklarýný kýmýldatmaya baþladý. Generalin karýsý s
yordu.
- Hadi, ne duruyorsun, çabuk düþün!
- Þimdi, þimdi... Vasilyiç, Yakov Vasilyiç! Unuttum soyadýný. Öyle basit bir soyadý ki! At
iliydi. Kýsrakov mu? Hayýr, Kýsrakov deðil, Aygýrov'du sanýrým. Yok, o da deðil. Ýyice bil
bir at türüydü. Dilimin ucunda...
- Tayiç olmasýn?
- Deðil... Durun! Kýsrakovski, Kýsrakin, Enikov...
- Bu atla deðil, köpekle ilgili... Tayciyev miydi!
- Ýdiþev olmasýn?
- Hayýr, Ýdiþev de deðil.
- Beygirov, Beygirski... Ýðdiþkeviç mi yoksa? Hayýr, hiçbiri deðil!
- Peki, ona nasýl yazacaðým? Ýyice bir düþün, bakalým!
- Þimdi, þimdi... Beygirkin... Taykin... Dorukin...
Generalin karýsý;
- Doruyev olmasýn? diye araya girdi.
- Hayýr efendim. Dizginov... Yok, o da deðil. Çýktý aklýmdan!
General kýzdý.
- Tüh, Tanrý cezaný versin! Madem çýktý aklýndan, ne diye tavsiyede bulunuyorsun? Hadi, yý
n!
Ývan Yevseyiç usulca çýktý, generalse yanaðýný tutarak odadan odaya dolaþmaya baþladý. "Ah
cýðým! Gözüm dünyayý görmüyor!" diye inliyordu.
Bahçeye çýkan kahya gözlerini göðe dikerek tekel memurunun soyadýný anýmsamaya çalýþýyordu
- Tayov... Tayevski... Tayciyenko... Hayýr, bunlarýn hiçbiri deðil. Beygirovski, Beygirl
iyev, Tayenko, Kýsrakovski...
Adamý biraz sonra efendisinin yanýna çaðýrdýlar.
General;
- Aklýna geldi mi? diye sordu.
- Hayýr generalim, anýmsayamadým.
- Atlýyev olmasýn? Ya da Beygirenko! Ha, ne dersin?
Evde herkes atla ilgili soyadý peþine düþtü. Atlarýn cinsleri, soylarý, donlarý, yaþlarý e
ta yeleleri, toynaklarý, dizginleri bile unutulmadý... Evde, bahçede, uþaklar bölmesinde,
mutfakta herkes bir aþaðý, bir yukarý dolaþýyor, alýnlarýný kaþýyarak soyadý düþünüyorlard
Kahyayý ikide bir konaða çaðýrýp soruyorlardý:
- Hergeleyiç, Toynakin, Yaðýzov olmasýn?
Ývan Yevseyiç;
- Hiçbiri deðil! diyerek gözlerini yukarý kaldýrýyor, yüksek sesle düþünmesini sürdürüyord
, Atov, Beygirçenko..."
Çocuklarýn odasýndan;
- Baba, baba! diye sesler geliyordu. Troykayiç!.. Özengiyev!..
Bütün konak ayaklanmýþtý. Sabýrsýzlanan, acý çeken general soyadýný anýmsayana beþ ruble b
Yevseyiç'in peþinde bir sürü insan dolaþýyordu.
- Doruyenko mu? Eþkinov mu? Kýrovski mi? diye soruyorlardý.
Akþam oldu, soyadý hâlâ bulunamamýþtý. Telgrafý çekemeden herkes yatmaya gitti.
Bütün gece generalin gözüne uyku girmedi; inleye, inleye bir köþeden ötekine dolaþtý durdu
doðru konaktan çýktý, kahyanýn penceresine vurdu. Aðlamaklý bir sesle;
- Burakov mu? diye sordu.
Ývan Yevseyiç;
- Hayýr, sayýn generalim, Burakov deðil, dedi.
Ardýndan suçluymuþ gibi içini çekti.
- Belki adamýn soyadý atla deðil, baþka bir þeyle ilgilidir, ne dersin?

- Kesinlikle atla ilgili, sayýn generalim! Kendi adým gibi biliyorum.
- Sen de ne unutkan bir adammýþsýn, be kardeþim! Bu soyadý þimdi benim için her þeyden dah
. Öldüm, bittim!
Sabah olur olmaz general diþçiye bir adam gönderdi.
- Varsýn diþimi çeksin! Daha fazla dayanamayacaðým!
Diþ doktoru aðrýyan diþi çekti. Aðrý derhal kesildi, general de rahat bir soluk aldý. Dokt
bitirdikten sonra vizite ücretini ödediler, adam arabasýna binerek evinin yolunu tutt
u. Avlu kapýsýndan çýkýnca tarlada kahyaya rasladý. Ývan Yevseyiç yolun kýyýsýnda durmuþ,
aryna dikerek bir þeyler düþünüyordu. Alnýndaki buruþuklardan, dalgýn bakýþlarýndan koyu,
.
"Demirkýrov, Eðerliyev, Kadanov, Kulayev, Midilliyev..." diye söylenip duruyordu.
Diþçi ona dönerek;
- Ývan Yevseyiç, dostum, sizden beþ kilo yulaf alabilir miyim? dedi. Köylüler satýyorlar,
a onlarýnki çok kötü.
Ývan Yevseyiç diþ doktoruna alýk alýk baktý. Yüzünde vahþice bir gülümseme belirdi. Ona hi
kollarýný iki yana açarak öyle bir koþuþ koþtu ki, arkasýndan kuduz bir köpek kovalýyor sa
Generalin çalýþma odasýna daldý, avazý çýktýðýnca haykýrdý:
- Buldum, buldum, sayýn generalim! Tanrý razý olsun diþ doktorundan! Yulafov! Tekel memu
runun soyadý Yulafov! Yulafov, generalim! Telgrafý Yulafov'a gönderin!
General küçümseyen bir tavýrla, yumruklarýný çilik yaparak Ývan Yevseyiç'e doðru uzattý.
- Nah sana! Artýk senin atla ilgili soyadýna gereksinmem yok! Nah sana!

YOLUNU ÞAÞIRANLAR

Karanlýða gömülmüþ yazlýk bir semt. Köy kilisesinin çaný gecenin 1'ini vuruyor. Ýki avukat
ile Layev, her ikisi de çakýrkeyif, yalpalaya yalpalaya ormandan çýkýyorlar, yazlýk evleri
doðru yürüyorlar.
Kozyafkin durup soluklanarak;
- Çok þükür gelebildik, diyor. Þu durumumuzda istasyondan buraya dek beþ fersah yol yürüme
r baþarýdýr. Ah, öyle yoruldum ki! Arabacýlar da sözleþmiþler sanki, birini bile bulamazsý
Layev;
- Petya, iki gözüm, diyor. Benden pes! Öyle yoruldum ki, beþ dakika sonra yatağa girmezsem
ölüm çýkar.
- Ne, yatmak mý dedin? Sen aklýný kaçýrmýþsýn, arkadaþ! Yaðma yok, önce yemeðimizi yiyeceð
onra da istediðin kadar uyu! Veroçka da, ben de daha önce uyumana izin vermeyiz!.. Þu ev
lilik iyi þeymiþ, azizim. Ama senin gibi ruhsuz herifler bundan ne anlar? Bak, þimdi b
en yorgun argýn eve dönüyorum, deðil mi? Karýcýðým, beni karþýlar, önüme çayýmý koyar, yem
an, ona sevgi göstermemden ötürü teþekkür anlamýnda kara gözleriyle bana öyle tatlý, öyle
yorgunluðumu da, kasa soyguncularýný da, mahkemeyi de, temyizi de unuturum. Ne güzel þu þ
evlilik!
- Bacaklarým tutmuyor sanki... Zorla yürüyorum... öyle de susadým ki!
- Caným geldik iþte!
Yazlýkçýlar evlerden birine yaklaþýyorlar, en uçtaki pencerenin önünde duruyorlar.
Kozyavkin;
- Bizim yazlýk bir tanedir, diyor. Yarýn gündüz buranýn görüntüsünü gözlerinle göreceksin.
karanlýk. Anlaþýlan, Vera beni beklemeden yatmýþ. Herhalde þimdi yalnýz yatarken gelmedið
dur. (Bastonla kanadý iter, pencere açýlýr.) Yürekli kadýndýr vallahi, pencereyi kapatmada
tmýþ. (Pelerinini çýkarýr, çantasýyla birlikte pencereden içeri atar.) Çok sýcak! Hadi gel
ek Vera'yý güldürelim. (Söyler.) "Ay, karanlýk göklerde yüzüyor. Ilgýt ýlgýt esiyor yel...
allarý kýpýrdatýyor"... Hadi, sen de söylesene, Alyoþa! Hey, Veroçka, sana Schubert'in ser
söyleyeyim mi? (Söyler.) "Benim þarkýým... özlem doluuu..." (Sesi öksürükle kesilir.) Tüh!
sinya'ya söyle de bize kapýyý açsýn! (Sessizlik.) Veracýðým, üþenme güzelim, hadi, kalk! (
cereden içeri bakar.) Verunçik, canýmýn içi, ruhum, meleðim... Eþsiz karýcýðým benim... Ka
a'ya kapýyý açmasýný söyle! Biliyorum, uyumuyorsun. Sevgilim, ne kadar yorulduðumuzu bir b
n! Hiç þaka yapacak durumda deðiliz, ta istasyondan buraya yaya geldik. Ýþitiyor musun? Ah
, Allah kahretsin! (Pencereye týrmanmak ister, ama elleri pervazdan kayar.) Ama, V
eroçka, belki de bu yaptýðýn, konuðumuzun hoþuna gitmez. Görüyorum, hâlâ enstitülü kýz tav
a etmek...

Layev araya giriyor:
- Belki de Vera Stepanovna gerçekten uyuyordur.
- Biliyorum, uyuduðu filan yok! Belki de gürültü çýkararak kompularý uyandýrmamýzý istiyor
baþlýyorum, Vera! Gördün mü baþýmýza gelenleri! Alyoþa, gel, bana omuz ver de içeri girey
ten þýmarýk kýzdan baþkasý deðilsin! Ýþte o kadar!.. Alyoþa, omuz ver!
Layev oflayýp poflayarak Kozyavkin'i kaldýrýyor. Beriki pencereye týrmanýp odanýn karanlýð
n yitiyor.
Bir dakika sonra içerden duyuluyor sesi:
- Vera, neredesin? Hay, aksi þeytan! Bir þey bulaþtý elime!..
Ýçerden hýþýrtýlar, kanat çýrpmalar, tavuk gýdaklamalarý geliyor. Layev, Kozyavkin'in;
- Bu da nesi? dediðini iþitiyor. Vera, bu tavuklar da nerden çýktý? Hay, Allah kahretsin,
burada bir sürü tavuk var!.. Bir de kuluçkaya yatmýþ hindi... Gagalýyor kahpe!
Ýki tavuk þamatayla kanat çýrpýp pencereden dýþarý fýrlýyor, baðýra çaðýra sokakta koþmaya
Kozyavkin aðlamaklý bir sesle;
- Alyoþa, biz baþka bir eve girmiþiz, diye söyleniyor. Nasýl da yanýldým! Defolun, yere ba
aratýklar!
- Öyleyse oradan çabuk çýk! Beni iþittin mi! Susadým, ölüyorum...
- Þimdi... Pelerinimle çantamý bulayým da...
- Kibrit yaksana!
- Kibrit pelerinin cebinde. Buraya ne halt etmeye girdim ben de? Zaten bütün evler b
irbirine benziyor. Bu karanlýkta þeytan bile çýkamaz iþin içinden. Aman, ay, hindi yanaðým
dý! Alçak!
- Çabuk çýk oradan! Yoksa bizi tavuk hýrsýzý sanacaklar!
- Þimdi, þimdi... Ah, pelerinimi bir bulsam! Burada bir sürü paçavra var, hangisi pelerini
m, anlayamýyorum ki... Kibritini atsana!
- Bende kibrit ne gezer?
- Eh, bu duruma diyecek yok doðrusu! Pelerinimi, çantamý almadan bir yere gitmem! Onla
rý bulmalýyým!
Layev kýzýyor bu sefer.
- Anlamýyorum, insan oturduðu evi nasýl tanýmaz? Sarhoþ herif, sen de!.. Bunun böyle olaca
sem, seninle kesinlikle yola çýkmazdým! Þimdiye dek çoktan evime gitmiþ, rahat rahat uyumu
. Artýk iþin yoksa eziyet çek dur!.. Çok yorgunum, baþým dönüyor... Öyle de susadým ki!
- Þimdi, þimdi... Diþini sýk biraz. Korkma, ölmezsin!
Ýri bir horoz haykýrarak baþýnýn üstünden uçuyor Layev'in. Derin derin içini çeken Layev u
lini sallayarak gidip bir taþa oturuyor. Susuzluktan içi yanmakta, göz kapaklarý kavuþmakt
a, baþý kurþun gibi aðýrlaþmaktadýr... Bir beþ dakika geçiyor aradan, sonra on, yirmi daki
avkin hala tavuklarla didiþmektedir.
- Piotr, hadisene!
- Þimdi... Çantamý bulmuþtum, gene yitirdim.
Layev baþýný yumruklarýna dayýyor, gözlerini yumuyor. Tavuk gýdaklamalarý arttýkça artmakt
in oturmadýðý yazlýða yerleþen yaratýklar uçuþarak pencereden çýkýyorlar, baykuþlar gibi d
epesinde. Þamatadan adamcaðýzýn kulaklarý çýnlýyor, ruhu allak bullak oluyor.
"Hayvan!" diye söyleniyor kendi kendine. "Evine çaðýrdý, þarapla yoðurt sözü verdi. Vazgeç
den, nedir istasyondan ta cehennemin dibine taban tepmek, tavuk gýdaklamalarý dinlem
ek?"
Öfkesi tepesine çýkan Layev çenesini yakasýnýn arasýna sokuyor, baþýný çantasýnýn üstüne k
a yavaþ yavaþ dinginleþiyor. Ardýndan yorgunlukla birlikte uyku bastýrýyor...
Tam o sýrada Kozyavkin'in utku dolu haykýrýþý çýnlýyor kulaklarýnda:
- Yaþasýn, çantamý buldum! Þimdi bir de pelerinimi buldum mu bu iþ tamam!
Layev uykusu sýrasýnda köpek havlamalarý duyuyor. Önce bir köpek, ardýndan ikincisi, sonra
sürü köpek havlamaya baþlýyorlar. Köpek sesleri tavuk gýdaklamalarýna karýþýnca garip bir
ortaya. Oradan geçen bir adam Layev'e yaklaþýyor, bir þeyler soruyor. Sonra birilerinin
baþýnýn üzerinden atlayýp pencereden içeri girdiklerini, gürültü ettiklerini, baðrýþtýklar
ener, kýrmýzý eteklikli bir kadýn tepesinde dikilerek ona bir þeyler soruyor.
- Bunlarý bana söylemeye hakkýnýz yok! dediðini duyuyor Kozyavkin'in.
- Ben avukat Kozyavkin! Ýþte kartvizitim.
Kalýn, hýrýltý bir ses karþýlýk veriyor:
- Bana ne sizin kartýnýzdan! Bütün tavuklarýmý kaçýrdýnýz, yumurtalarý ezdiniz! Ne yaptýðý
Bugün-yarýn hindi kuluçkasý çýkacaktý, ama çiðnediniz hepsini! Kartvizitinizi ben ne yapa
- Hayýr, beni zorla tutamazsýnýz! Buna izin vermem!

Layev gözlerini açmaya çalýþarak;
"Öyle susadým ki..." diye düþünüyor. Birinin üzerinden atlayarak pencereden çýktýðýný bell
- Soyadým Kozyavkin! Burada yazlýk köþküm var, herkes beni tanýr!
- Biz Kozyavkin diye birini tanýmýyoruz.
- Nasýl tanýmazsýnýz! Çaðýr muhtarý, o beni bilir!
- Kýzmayýn, bayým. Þimdi komiser gelecek... Burada oturan yazlýkçýlarý tanýrýz, ama sizi h
- Sen ne diyorsun? Beþ yýldýr Gnilýye Viselki'de oturuyorum.
- Gnilýye Viselki mi? Burasý Gnilýye Viselki deðil, Hilovo! Sizin orasý saðda kalýr, kibri
brikasýnýn arkasýnda. Buradan dört fersah uzaktadýr...
- Hay, Allah benim cezamý versin! Demek ki, yanlýþ yola sapmýþýz.
Ýnsan ve tavuk baðrýþmalarý köpek havlamalarýna karýþýyor. Bu curcuna arasýndan Kozyavkin'
uyor Layev:
- Hayýr, hakkýnýz yok buna! Zararýnýz neyse öderim! Benim kim olduðumu yakýnda öðreneceksi
Sesler yavaþ yavaþ uzaklaþýyor, Layev birinin omzundan tutup onu sarstýðýný duyumsuyor...

KUNDAKÇI

Sorgu yargýcýnýn karþýsýnda sýska mý sýska bir köylü duruyordu. Köylünün sýrtýnda evde dok
alý bir gömlekle yamalý bir pantolon vardý. Uzun sakalýnýn kapladýðý çopur yüzü, sarkýk gü
ukla seçilen gözleri, çoktandýr tarak yüzü görmemiþ karmakarýþýk saçlarýnýn bir þapka gibi
r örümcek görünüþü veriyordu. Köylünün ayaklarý çýplaktý.
Sorgu yargýcý:
- Denis Grigoryev, diye söze baþlýyor. Yanýma yaklaþ da sorularýmý yanýtla. Bu temmuzun ye
e demiryolu bekçisi Ývan Semyonuv Akinfov sabahleyin demiryolunu denetlerken yüz kýrk bi
rinci kilometrede seni, raylarla traversleri birbirine baðlayan cývata somunlarýndan b
irini sökerken yakalamýþ. Ýþte somun þurada. Senin çýkardýðýn somun. Öyle mi?
- Ha?
- Bekçi Akinfov'un anlattýðý gibi mi oldu, diyorum.
- Öyle oldu ya.
- Peki, somunu niçin çýkardýn?
- Ha?
- Sen þu "ha"larý býrak da sorduklarýma yanýt ver. Somunu niçin çýkarýyordun?
Denis gözlerini tavana dikerek kýsýk bir sesle;
- Gerekmese çýkarmazdým, diyor.
- Somun ne iþine yarar ki?
- Somun mu? Biz somunu olta yapmada kullanýrýz.
- Kim bu biz dediðin?
- Biz iþte, halk. Klimov köyünün adamlarý yani...
- Bak kardeþim, karþýma geçip de aptal numarasý yapma, doðru dürüst yanýt ver. Oltayý iþe
un? Yalan söyleme!
Denis gözlerini kýrpýþtýrarak mýrýldanýyor:
- Anamdan doðdum doðalý yalan söylemedim de þimdi mi söyleyeceðim? Olta aðýrlýksýz olur mu
ya küçük bir balýk ya da kurt geçir bakalým, aðýrlýk olmazsa dibe gider mi? (Gülüyor.) Hýý
lüyormuþum! Suyun yüzünde yüzen yemden hayýr mý gelir? Levrek, turnabalýðý, yayýnbalýðý he
ider, suyun yüzünde yalnýzca alabalýk yakalanabilir. O da binde bir. Bizim ýrmakta alabalý
bulunmaz. Geniþ sularý sever alabalýk...
- Þimdi konumuz alabalýk mý? Bunlarý ne anlatýp duruyorsun?
- Ha? Kendiniz sordunuz da... Bizim burada beyler de böyle avlarlar. Parmak kadar ço
cuklar bile aðýrlýksýz olta kullanmaz. Ama iþten anlamayanlara bir diyeceðim yok. Ýnsan bu
olursa...
- Demek, sen bu somunu oltaya aðýrlýk takmak için çýkardýn?
- Elbette, oyuncak diye kullanacak deðildim ya!
- Aðýrlýk için kurþun, mermi, çivi filan bulamadýn mý?
- Kurþunu nereden bulacaksýn? Satýn almak gerekir. Çiviyse bir iþe yaramaz... Somundan iyi
si can saðlýðý. Hem aðýrdýr, hem deliði var.
- Þuna bak, kendini aptal göstermeye çalýþýyor! Sanki anasýndan dün doðmuþ, dünyadan haber
sem herif, somun çýkarmanýn ne gibi kazalara yol açabileceðini bilmiyor musun? Bekçi görme
i koca katar yoldan çýkar, bir sürü insan ölürdü. Onlarýn katili sen olurdun!

- Aman beyim, siz neler söylüyorsunuz? Ben insanlarý niçin öldüreyim ki? Beni gavur ya da
ni mi sandýnýz? Tanrý'ya þükür, efendiciðim, birisini öldürmek þöyle dursun, böyle düþünce
meden yaþadýk bugüne dek. Tanrým korusun, olacak þey mi?
- Tren kazalarý nasýl oluyor sanýyorsun? Ýki-üç somun çýkardýn mý, al sana bir tren kazasý
Denis inanmazcasýna gülümsüyor, gözlerini kýsarak sorgu yargýcýna kuþkuyla bakýyor.
- Aman efendim, etmeyin, kaç yýldýr köy halký raylardan somun çýkarýyor da bir þeycikler o
Siz, tren raydan çýkar, insanlar ölür, diyorsunuz. Eðer ben ray söksem ya da tren yolunun
kalas koysam, o zaman baþka. Bir somundan ne çýkar ki?
- Ne laf anlamaz adamsýn be! Bu somunlar raylarý traveslere baðlýyor.
- Anlýyorum, efendim. Biz somunlarýn tümünü çýkarmýyoruz ki, bu iþi düþünerek yapýyoruz.
Köylü esniyor, aðzýnýn üzerinde ýstavroz çýkarýyor.
Sorgu yargýcý:
- Geçen yýl burada bir tren raydan çýkmýþtý, demek bu yüzden oldu, diyor.
- Ne buyurdunuz?
- Dedim ki, trenin niçin yoldan çýktýðý anlaþýlýyor þimdi.
- Her þeye aklýnýzýn erdiði nasýl da belli; okullarda boþuna dirsek çürütmemiþsiniz, iyi e
. Tanrým kime akýl vereceðini bilir. Nasýl da þýp diye anlayýverdiniz! Ama bekçi denen ada
ki, bir köylü parçasý, sorup soruþturmadan yakama yapýþtý. Önce iyice sorup anlasa ya! Son
yazýn beyefendiciðim! Ýki kez diþlerime vurdu, bir de aðzýma!
- Evinde arama yaptýklarýnda bir somun daha bulmuþlar. Onu ne zaman, nereden çýkardýn?
- Ha, þu kýrmýzý sandýðýn dibindeki somunu mu söylüyorsunuz?
- Nerede sakladýðýný ne bileyim? Evinde bulmuþlar. Ne zaman çýkardýn onu?
- Onu ben çýkarmadým, tekgöz Semyon'un oðlu Ýgnaþna verdi. Yani sandýðýn dibindekini. Avlu
ini de Mitrofan'la ikimiz çýkardýk.
- Hangi Mitrofan?
- Mitrofan Petrov... Tanýmýyor musunuz caným? Hani þu balýk aðý örüp beylere satan. Bu som
iþine yarar da. Her að için on tane kadar kullanýyor.
- Þimdi beni iyi dinle... Ceza yasasýnýn 180. maddesi demiryollarýna kasýtlý zarar verildi
bu zararýn yoldan geçen trenleri tehlikeye soktuðu, suçlu da bu hareketinin bir felakete
neden olduðunu bildiði takdirde... anlýyorsun, deðil mi? Somun çýkarmanýn sonunun neye va
ilmezlik edemezsin. Kýsacasý böyle bir suçun cezasý kürektir, yani prangaya sürgün...
- Ben nerden bilirim, beyim? Bizler cahil insanlarýz. Siz ne diyorsanýz odur.
- Hadi þimdi bilmezlikten gelme! Her domuzluða aklýnýz erer. Yalan söylüyorsun.
- Ne diye yalan söyleyeyim? Ýsterseniz köylülere sorun. Aðýrlýksýz yalnýzca sudak yakalars
iðiniz kayabalýðý bile aðýrlýksýz oltaya gelmez.,
Sorgu yargýcý gülümser.
- Alabalýðý unuttun. Ondan biraz daha anlatsana!
- Yok caným, bizim ýrmakta alabalýk ne gezer? Oltanýn ucuna kelebek takýp aðýrlýksýz suya
else gelse tatlý su kefali takýlýr, o da binde bir.
- Kes artýk sesini!
Bir sessizlik baþlýyor.
Denis durduðu yerde ayak deðiþtiriyor, gözlerini dikip masaya bakarken orada yeþil çuha ör
ine parlak bir güneþ varmýþ gibi gözlerini kýrpýþtýrýyor. Sorgu yargýcýysa habire bir þeyl
r süre sonra Denis soruyor:
- Artýk gideyim mi?
- Hayýr, þimdi seni tutuklayýp cezaevine göndermek zorundayým.
Gözlerini kýrpýþtýrmayý þýp diye kesen Denis gür kaþlarýný yukarý doðru kaldýrýyor, yargýc
- Cezaevi mi dediniz? Nasýl olur, beyim? Hiç vaktim yok. Hemen panayýra gidip Yegor'da
n sattýðým yaðýn parasýný almam gerekiyor. Üç ruble alacaðým var...
- Fazla konuþma!
- Cezaevinde ne iþim var benim? Bir nedeni olsa giderim, ama durup dururken niçin gi
deyim? Bir þey mi çaldým? Kavga mý ettim? Vergi borcum kaldýðýný sanýyorsanýz muhtara inan
memuruna sorun. Bizim muhtar imansýzýn biridir.
- Sus dedik sana!
Denis mýrýldanýyor:
- Zaten susuyorum. Allah beni çarpsýn, muhtar hesaplarý yaparken karýþtýrmadýysa... Biz üç
Kuzma Grigoryev, Yegor Grigoryev, bir de ben Denis Grigoryev...
Sorgu yargýcý:
- Yeter, çalýþmama engel oluyorsun! diye baðýrýyor. Hey, Semyon, götür þu adamý baþýmdan!
Ýri yarý iki jandarma kolundan tutup çýkarýrlarken Denis durmadan söyleniyor:

- Biz üç kardeþiz, ama kimseden kimseye yarar yok. Kuzma borcunu ödemedi diye gitsin Den
is cezasýný çeksin! Bunlar da sözüm ona yargýç! Bizim beyefendi general þimdi sað olsa, Ta
 eyleye, þimdi size dünyanýn kaç bucak olduðunu gösterirdi. Yargýç dediðin yargýçlýðýný bi
a atýlýr, ama fol yok, yumurta yokken...

PRÝÞÝBEYEV BAÞÇAVUÞ

- Baþçavuþ Priþibeyev, siz eylül ayýnýn üçünde polis Jigin'e, bucak baþkaný Alyapov'a, kor
 yaþlýlar kurulu üyelerinden Ývanov ile Gavrilov'a, bunlarýn dýþýnda altý köylüye sözle ve
ret etmiþsiniz, ayrýca ilk üç kiþiye görevleri baþýndayken aþaðýlayýcý davranýþlarda bulun
 ediyor musunuz?
Týraþý uzamýþ, buruþuk yüzlü bir adam olan baþçavuþ Priþibeyev hazýrol durumunda, kýsýk, b
sözcüðün üzerine basarak, komut verir gibi;
- Sayýn yargýç beyefendi, dedi, yasanýn ilgili hükümlerine göre konuyu bütün yönleriyle or
k gerekmektedir. Suçun olmadýðýný en baþta söylemeliyim. Bu iþler, Tanrým rahmet eylesin,
t yüzünden çýkmýþtýr. Bu ayýn üçünde eþim Anfisa ile birlikte aðýr aðýr, bize yakýþacak bi
ak kýyýsýna varmýþtýk ki, baktým, bir ceset. Baþýna büyük bir kalabalýk toplanmýþ, "Daðýlý
aya toplanmýþlardý? Yasada böyle bir þey yazýlý mýydý? Bunca insanýn orada ne iþi vardý? Ý
ip kakmaya, evlerine gitmelerini söylemeye baþladým. Korucu Yefimov'a da daðýlmayanlarýn e
esine patlatmasýný buyurdum...
- Durun bakayým, siz ne polissiniz, ne de bucak baþkaný. Halký daðýtmak sizin göreviniz de
...
Salonun her köþesinden;
- Görevi deðil, görevi deðil! sesleri yükseldi. Bu adamdan bize rahat yüzü yok. On beþ yýl
n emdiðimiz süt burnumuzdan geldi. Askerden döndü döneli böyle bu... Bucaktan çekip gitmek
iyisi. Herkesi býktýrdý, canýndan bezdirdi.
Tanýk olarak dinlenen bucak baþkaný da;
- Doðrudur, sayýn yargýç, dedi. Hepimiz þikayetçiyiz ondan, bize yaþama hakký tanýmýyor. B
yapsak, kutsal tasvirlerle bir yerde toplansak hemen baðýrýp çaðýrmaya, þamata çýkarmaya b
dine göre bir düzen kurmak bütün amacý. Çocuklarýn kulaklarýný çekiyor, kayýnbabalarýymýþ
urduruyor. Demin de bir bir köy evlerini dolaþýyor, saða sola buyruklar yaðdýrýyordu: Þark
in, ateþ yakmayýn... Sanki þarký söyleme yasaðý varmýþ ülkede.
Yargýç; - Sýrasý gelince sizin ifadenizi de alacaðýz, dedi. Þimdi Priþibeyev konuþuyor. De
, baþçavuþ.
Baþçavuþ hýrýltýlý sesiyle anlatmasýný sürdürdü:
- Baþüstüne, sayýn yargýç. Demin buyurdunuz ki, kalabalýðý daðýtmak benim görevim deðilmiþ
ensizlik olursa halkýn kargaþalýk çýkarmasýna göz mü yummalý? Ýnsanlarýn istediklerini yap
e yazýlý? Hayýr ben buna izin veremem! Ben onlarý daðýtmaya, düzensizliði önlemeye çalýþma
iþi yapmaz. Çünkü toplum düzenini bilen baþka kimse yok. Sayýn yargýcým, koskoca bucakta h
dan insanlara karþý nasýl davranýlacaðýný yalnýzca ben bilirim. Böyle þeylere aklým iyi er
 çavuþken orduda depo komutanlýðý yaptým. Varþova'da ordu karargahýnda hizmet etmiþ bir ad
liye ayrýldýktan sonra itfaiyede göreve devam ettim. Sonra hastalýðýmdan dolayý oradan da
. Klasik erkek ortaokulunda görev yaptým... Toplum düzenini benden iyi kim bilebilir?
Köylü denen kiþi olup olacaðý basit bir insandýr. Böyle þeylerden anlamaz. Oysa kendi çýka
 beni dinlemesi gerekir. Örneðin þunu ele alalým. Baktým, kýyýda kumun üstünde, suda boðul
n yatýyor. Kalabalýðý daðýtýrken onun orada niçin yattýðýný sordum. "Bu ne biçim düzendir,
 yapmýyor?" diye sordum. Polis Jigin'e de dedim ki: "Neden üstlerine haber vermiyors
un? Belki rahmetli kendisi boðulmuþtur, belki Sibirya'ya sürgüne gönderilecek bir suç olas
 iþin içinde. Bir cinayet olabilir." Ama Jigin bana mýsýn demiyor. Sigarasýný püfürdetiyor
a. "Siz buyruk verme yetkisini nereden aldýnýz? Bu iþler sizi ilgilendirmez. Siz olmad
an da görevimizi yaparýz." demez mi? Gördünüz mu þunun yediði naneyi? "Budala! Görevini ya
n iþte! Yapsaydýn böyle kayýtsýz dikilip durmazdýn?" karþýlýðýný verdim. Bunun üzerine, "D
nýna haber verdim." dedi. 'Jandarma komutanýnýn bu iþle ne ilgisi var? Yasanýn hangi madde
sine dayanarak Jandarmayý karýþtýrýyorsun? Birisi boðulmuþsa, kendini asmýþsa sivil makaml
m bildirilir. Savcýlýk el koyar böyle olaylara. Sorgu yargýcý sorgulamaya baþlar, mahkemey
gider." Polis benim dediklerimi hem dinliyor, hem gülüyor. Köylüler de öyle. Hepsi güldüle
ayýn yargýç. Kitaba el basarým ki, güldüler. Bakýn þu da, polis Jigin de... "Ne diye sýrýt
nuz?" dedim. Polis, "Bu gibi iþlere mahkeme karýþmaz." demez mi? Bunu iþitince kan beyni

me sýçradý.
Baþçavuþ, Jigin'e döndü:
- Söyle þimdi, öyle söylemedin mi?
- Evet, söyledim.
- Hem de basit insanlarýn yanýnda. "Sorgu yargýcý böyle iþlere karýþmaz. Daha önemsiz iþle
aya." dedi açýk açýk. Herkes de duydu. Bunu iþitince baþýmdan kaynar sular döküldü sandým,
n diken oldu. "Bir daha söyle bakayým, bilmem neyin oðlu, bir daha söyle!" dedim. Ayný þey
ri söylemez mi? Bunun üzerine ben de baþladým. Dedim ki: "Sen ne hakla sorgu yargýcý hakký
böyle konuþursun? Bir polissin sen, devlete karþý gelinir mi? Bilmiyor musun, bu çeþit söz
için, böyle yakýþýksýz davranýþlar için sayýn yargýç sizi jandarmaya gönderir?" Bucak baþk
iyasi sözlerden dolayý sayýn yargýcýn seni sürgüne göndereceði hiç aklýna gelmedi mi?" ded
isi dýþýna çýkamaz. Ancak önemsiz iþlere bakar." demesin mi? Onun böyle söylediðini herkes
u sözlerinle devletin saygýnlýðýna gölge düþürüyorsun. Hele benimle alay etmeye kalkýþma s
Sonrasýna karýþmam ha!" diye üzerine yürüdüm. Varþova'da görevdeyken, sonra klasik erkek
unda görev yaparken uygunsuz sözler iþittim mi hemen sokakta polis arardým. Birini görür g
z, "Buraya gel aslaným!" diye çaðýrdýktan sonra her þeyi bir bir anlatýrdým. Ama burada ki
atacaksýn? Artýk iyice öfkelenmiþtim. Halkýmýzýn bu baþýboþluk, saygýsýzlýk içinde kendisi
u bana. O öfkeyle kollarý sývamýþým. Öyle çok deðil, þöyle yolu yordamýnca, hafiften... Sa
ir daha böyle sözler söylemeye kalkýþmasýnlar diye. Ýþte o sýrada bucak baþkanýný korumak
Ne yapayým, polise de giriþmiþim. Derken, iþ büyüdü, sayýn yargýç, ister istemez sýrayla d
.. Eðer karþýndaki budalaysa, ona dayak atmazsan günahý senin boynuna. Hele toplum düzeni
ye önemli bir durum varsa...
- Ama izin verin, bu düzensizliðe bakacak baþkalarý var. Bucak baþkaný, polis, korucu ne g
duruyor?
- Bunlar hangi birine yetiþsin? Hem onlar benim gördüðüm gibi görmezler ki.
- Bir türlü anlamak istemiyorsunuz. Bu, sizin göreviniz deðil.
- Ne dediniz, ne dediniz? Benim görevim deðil mi? Çok þaþýrdým doðrusu! Ulu orta rezalet ç
ben karýþmayayým, öyle mi? Yoksa yaptýklarýný öpüp baþýmýn üstüne mi koyaydým? Bakýn, þark
gelmiþler. Þarký karýn doyurmaz ki. Ýþlerini-güçlerini býrakýp þarký söylüyorlar. Bir de
k adeti çýkardýlar. Yatýp uyuyacaklarý yerde konuþup gülüþüyorlar. Defterimde hepsi yazýlý
- Neymiþ yazýlý olan?
- Iþýk yakýp oturanlar.
Priþibeyev cebinden yaðlanmýþ bir kâðýt çýkardý, gözlüklerini takarak okumaya baþladý:
- Iþýkta oturan köylülerin adlarýdýr: Ývan Prohorov, Savva Mikiforov, Piyotr Petrov, asker
Sustrova. Bu dul kadýn, Semyon Kislov'la ahlaksýzca, yasadýþý olarak birlikte yaþýyor. Ýgn
rçok büyücülükle uðraþýr, karýsýysa cadý olup geceleri baþkalarýnýn ineklerini saðar.
Yargýç:
- Yeter artýk! dedikten sonra öbürlerinin ifadelerine geçti.
Baþçavuþ Priþibeyev gözlüklerini alnýna kaldýrdý. Kendinden yana olmadýðý belli olan yargý
gözleri parlarken burnu kýpkýrmýzý olmuþtur. Dönüp tanýklara bakar. Yargýcýn ne diye bu k
landýðýný bir türlü anlayamamaktadýr. Salonun öbür ucundan bastýrýlan kahkahalarýn gelmesi
. Verilen hüküm de anlaþýlmaz bir þeydir: Bir ay hapis.
Ellerini iki yana açarak;
- Niçin, sayýn yargýç? Hangi yasaya dayanarak? diye sorar.
Artýk onun için dünyanýn deðiþtiði apaçýk ortadadýr. Yaþanmasý zor bir dünya. Umutsuz, acý
sýna. Ama mahkeme binasýndan çýktýktan sonra köylülerin bir köþede toplanýp aralarýnda kon
r zamanki alýþkanlýðýndan kurtulamayarak ellerini hazýrol durumunda yanlarýna yapýþtýrýr v
- Hey oradakiler, daðýlýn bakalým! Hadi evlerinize! diye baðýrýr.

AYYAÞLIÐIN ÝLACI

Ünlü güldürü oyuncusu Bay Feniksov-Dikobrazov II, birinci mevki özel kompartýmanda tek baþ
lculuktan sonra temsillere katýlmak üzere D. kentine geldi. Onu garda karþýlayanlar aslýnd
a bu yolculuðun bir önceki istasyona deðin üçüncü mevkide sürdüðünü, ancak adamýn orada al
birinci mevkiye geçtiðini biliyorlardý. Mevsimin güz, havalarýn soðuk olmasýna karþýn ünl
sýrtýndaki yazlýk pardösüyle baþýndaki ayýbalýðý derisi yýpranmýþ þapka herkesi þaþýrtmakl
uykulu yüzünü görür görmez büyük bir heyecan ve onunla tanýþma isteði duydular. Güldürü oy

kobrazov II'yi baþ rol oynamasý için tiyatrosuna çaðýran Poçeçuyev konuðunu Rus gelenekler
z öptükten sonra doðruca evine götürdü.
Temsil, ünlü oyuncunun geliþinden birkaç gün sonra baþlayacaktý, ancak hiç de beklendiði g
dý. Temsile bir gün kala tiyatroya yüzü solgun, saçlarý karmakarýþýk gelen Poçeçuyev, Diko
n piyeste oynayacak durumda olmadýðýný bildirdi.
Saçlarýný yolarak;
- Evet, oynayacak durumda deðil, dedi. Nasýl, beðendiniz mi? Tam bir aydýr kocaman harfl
erle Dikobrazov'un (24) baþrole çýkacaðýný duyurduk, adamý öve öve göklere çýkardýk, bir s
opladýk... Þimdi de þunun yediði naneye bak! Gidip kendimi asayým en iyisi!
- Neden oynamýyormuþ? Ne oldu ki?
- Ýçmeye baþladý, kahrolasý!
- Aman caným! Ayýlýr nasýl olsa!
- Ayýlacaðýna gebersin daha iyi! Kendisini Moskova'dan tanýrým, bir kere zýkkýmlanmaya baþ
iki ay durmadan içer. Ayyaþýn tekidir, bilmez miyim? Ayyaþ! Benim kara yazgým böyledir...
rden de çattým bu belaya? Suçum ne ki bunlar geliyor baþýma? Göklerin lanetine uðramak içi
aptým ben? (Meslekten aðlatý (25) oyuncusu olan Poçeçuyev yapýsý dolayýsýyla da aðlatýya y
le böyle acýklý sözler söylerken göðsünü yumruklamasý ona çok yakýþýyordu.) Baþýmý köle gi
zattýðýma göre ne kadar iðrenç, apaðýlýk, bayaðý bir yaratýk olmalýyým! Tepesine lanetler
e hayatýma son vermek, alnýma bir kurþun sýkmak daha uygun kaçmaz mý? Daha ne bekliyorum,
eyin, ne bekliyorum ben?
Poçeçuyev yüzünü elleriyle kapatarak pencereye döndü. Giþe bölmesinde bilet satýcýsýndan b
yla tiyatro görevlileri vardý. Bu durumda ona ne diyebilirlerdi ki? Bir iki öðüt, yatýþtýr
umutlandýrmalar... "Her þeyin sonu boþtur", "boþ ver caným", "aldýrma" gibi filozofça ya d
ygamberce sözlerin ne anlamý olabilirdi? Bunca insan arasýnda derde derman konuþmayý, þiþm
sýracalý bir adam olan bilet satýcýsý yaptý:
- Prokl Lvoviç, dedi. Çok beðendiðiniz bu adamý tedavi etmeyi niçin denemiyorsunuz?
- Siz ne diyorsunuz? Ayyaþlýðýn tedavisi var mý ki!
- O da iþ mi? Bizim berber ayyaþlýðý iyileþtiren en iyi yolu bulmuþ. Herkes ona geliyor.
Çaresizlik içinde, saman çöpüne sarýlmaktan medet uman Poçeçuyev çok sevindi, az sonra tiy
beri Fyodor Grebeþkov'u buldu karþýsýnda. Gözünüzün önüne gözleri çukurlarýna kaçmýþ, köse
kahverengiye çalan zebellah gibi bir adam getirin; buna, kemiklerine takýlý yay ve vid
alarla hareket eden bir iskelet görüntüsü ekleyin; bu iskeletin üzerine eskimekten tiftiði
yah bir takým elbise giydirin; iþte size gerçek bir Grebeþkov tablosu!
Poçeçuyev berberi;
- Ne haber, Fedya? diye karþýladý. Ýþittiðime göre sen... þey... ayyaþlýðý tedavi ediyormu
olarak deðil, dostluðumuza güvenerek Dikobrazov'u iyileþtirmeni isteyeceðim. Biliyorsun,
içmeye baþladý da...
Greboþkov iç karartýcý, kalýn sesiyle;
- Ne olur, baþýma böyle bir bela sarmayýn! Sýradan oyuncularý, tüccarlarý, memurlarý kendi
e iyileþtirmiþimdir, ama Dikobrazov Rusya çapýnda ünlü bir oyuncu...
- Ne olmuþ öyle bir oyuncuysa?
- Ayyaþlýðý tedavi etmek için bütün organlarda, eklemlerde büyük bir sarsýntý (þok) gerçek
Ben onda da bu sarsýntýyý gerçekleþtirmesine gerçekleþtiririm ama tümüyle iyileþince yapt
a yediremeyip, "Köpek, ne hakla elini sürdün bana?" diyerek, hesap sormaya kalkar. Bil
irim ben bu ünlü keratalarý!
- Sakýn ha, böyle bahanelerle bu iþten sýyrýlmaya çalýþma! Hadi, þapkaný giy, hemen gidiyo
Çeyrek saat sonra Grebeþkov, Dikobrazov'un odasýna girdiðinde ünlü güldürü oyuncusu yataðý
r, tavandan sarkan lambaya öfkeli öfkeli bakýyordu. Lambanýn sallandýðý filan yoktu ama Di
azov II gözünü ondan ayýrmaksýzýn homurdanýyordu:
- Sen orada fýr fýr dönersin, ha! Ben sana dönmenin ne demek olduðunu gösteririm, kahrolas
ahiyi kýrdýðým gibi seni de kýrayým da gör! Aaa, tavan da dönüyor! Demek, gizli iþler çevi
irlikte! Hey, lamba, sana söylüyorum, hepsinden küçüksün ama sen en çok dönüyorsun! Dur he
Güldürü oyuncusu böyle diyerek yataktan kalktý; bu sýrada çarþafý da sürüklediði için yaný
ran bardaklarý devirerek sallana sallana lambaya doðru yöneldi. Ancak yarý yola varmamýþtý
uzun, kemikli bir yaratýða tosladý. Baygýn gözlerini devirerek;
- Sen de kimsin? diye gürledi. Necisin, ne iþin var burada? Hadi, söyle!
- Sana kim olduðumu göstereceðim. Çabuk gir yataðýna!
Güldürü oyuncusu daha yataðýna varmadan Grebeþkov kulaçlanýp adamýn ensesine öyle þiddetli
atlattý ki, beriki topaç gibi döne döne yataðýna devrildi. Daha önce onu hiç kimse dövmemi
sarhoþluðuna karþýn Grebeþkov'a þaþýrarak, hatta biraz merakla baktý.

- Bana vurdun ha, vurdun! Vurdun, demek?
- Vurdum ya! Daha vurayým ister misin?
Berber ikinci kez, bu sefer Dikobrazov'un diþlerine patlattý. Adamcaðýzý neyin daha çok et
lediðini bilmiyorum, þiddetli vuruþlar mý, yoksa tattýðý duygunun yeniliði mi; ancak gözle
ygýn bakýþlar yerine aklýn ýþýðý parladý. Bir anda ayaða fýrladýktan sonra öfkeden çok mer
lü, kirli setreli adamý süzmeye baþladý.
- Kavga çýkarýyorsun, demek? Üstelik gülüyorsun da?
- Kapa çeneni!
Bu sefer surata bir þamar. Neye uðradýðýný þaþýran güldürü oyuncusu kendini savunmaya çalý
göðsüne bir yumrukla suratýna ikinci bir þamar daha yedi.
Bitiþik odadan Poçeçuyev'in sesi duyuldu:
- Biraz yavaþ, Fedya, daha yavaþ!
- Korkma, bir þey olmaz, Prokl Lvoviç! Bu iþ bitince bana teþekkür edecektir.
Arada bir güldürü oyuncusunun odasýna göz atan Poçeçuyev aðlamaklý bir sesle;
- Gene de yavaþ vur, diyordu. Senin aldýrdýðýn yok ama benim tüylerim diken diken oluyor.
kuksal olarak ehil, kültürlü, tanýnmýþ bir adamý güpegündüz, üstelik kendi odasýnda dövüyo
i?
- Prokl Lvoviç, ben onu deðil, onun içine yerleþmiþ olan þeytaný dövüyorum. Hadi, sakinleþ
buradan!
Fyodor yeniden güldürü oyuncusuna çullandý.
- Yat yerine, iblis! Kýpýrdama! Dediðimi duydun mu?
Dikobrazov dehþete kapýlmýþtý. Daha önce çevresinde dönüp duran, onun kýrýp dökmesine hazý
arþýsýna geçmiþ, ona saldýrýyor gibiydi.
- Ýmdat! diye baðýrdý. Kurtaran yok mu? Ýmdat!
- Daha çok baðýracaksýn, þeytanýn dölü! Ýþin baþýndayýz henüz, gör, daha neler gelecek baþ
Tek söz söyleyecek ya da kýpýrdayacak olursan öldürürüm seni! Gözümü kýrpmadan gebertirim
oruyacak kimse de yok. Þimdi þurada top patlatsan kimse yardýmýna koþmaz. Sakin sakin otur
ur, sesini kesersen sana votka bile veririm. Ýþte, bak, votka!
Grebeþkov cebinden yarýmlýk bir votka þiþesini çýkarýp oyuncunun burnuna dayadý. Sarhoþ oy
tsaðý olduðu nesneyi karþýsýna görünce yediði dayaðý unuttuðu gibi, keyifle gülmeye baþlad
ov yeleðinin cebinden kirli bir sabun parçasý çýkardý, bunu þiþenin içine soktu. Votka köp
a içine aklýna gelen bütün pislikleri týkma iþine giriþti. Aktar dükkânlarýnda satýlan, gü
lauber tuzu, kükürt, reçine türünden ne varsa hepsi birbiri peþinden þiþenin içine girmeye
oyuncusu gözlerini Grebeþkov'a dikmiþti, votka þiþesiyle yaptýðý þeylerden bakýþlarýný ayý
sonunda yaktýðý bir paçavranýn küllerini þiþeye týktý, bunlarý çalkalayýp yataða yaklaþtý
Karýþýmdan yarým su bardaðý doldurarak;
- Al, iç! dedi.
Güldürü oyuncusu keyifle bir yudum içti, öksürerek boðazýný temizledi, anýnda da gözleri k
an açýldý. Yüzü soldu, alnýna ter damlacýklarý birikti.
- Daha iç! dedi Grebeþkov.
- Ýçe...içemem! Du...dur!
- Ýç, diyorum! Hadi! Gebertirim yoksa!
Dikobrazov bardaðý bitirince bir inilti koyverdi, boylu boyunca yastýðýn üstüne devrildi.
dakika sonra kalktýðýnda Fyodor "özel karýþýmýn" ne derece etkili olduðunu anlamýþ bulunuy
- Daha içeceksin! diye baðýrdý. Býrak için dýþýna çýksýn, böylesi daha iyi. Haydi, iç baka
Güldürü oyuncusu için gerçek iþkence baþlamýþtý. Öðürtülerden içi dýþýna çýkacak gibiydi.
yere atarken bir yandan da dur durak bilmeyen amansýz düþmanýnýn aðýr hareketlerini korku
izliyor, garip karýþýmý içmek istemediði zaman kafasýna yumruklar yaðýyordu. Böylece peþ p
an yumruklar, yumruklarýn ardýndan içki geldi. Ünlü güldürü oyuncusu Feniksov-Dikobrazov I
zavallý bedeni o güne deðin ne böylesi bir apaðýlamaya uðramýþ, ne de kendini böylesine gü
setmiþti. Önceleri adamcaðýz yalnýzca baðýrýp karþýsýndakini azarlarken zamanla yalvarmaya
lmayýnca aðlamaya baþladý. Kapýnýn arkasýnda dikilip olanlarý gizlice izleyen Poçeçuyev da
ayanamayarak odaya daldý. Ellerini sallayarak;
- Defol þuradan, be herif! diye baðýrdý. Topladýðýmýz bilet paralarý yansýn, þu adam isted
sýn ama býrak da son bulsun þu iþkence! Kahrolasý, geberteceksin adamý! Görmüyor musun, ne
re düþtü! Böyle olacaðýný bilsem vallahi bu iþe bulaþmazdým!
- Oho, ne var bunda? Göreceksiniz, sonunda kendisi teþekkür edecek!
Grebeþkov böyle dedikten sonra güldürü oyuncusuna bir daha giriþti.
- Sen daha buralarda mýsýn? Al öyleyse!
Akþam karanlýðý bastýrana deðin verdi veriþtirdi. Kendisi de yorgun düþmüþ, oyuncunun da c

adamcaðýz o duruma geldi ki, inlemeyi bile býrakýp yüzünde bir korkuyla öylece katýldý kal
ardýndan uyku haline benzer bir þey oldu.
Ertesi gün Poçeçuyev'i þaþýrtan bir þey oldu: Güldürü oyuncusu uykusundan sapasaðlam uyanm
ölmemiþ demekti. Adamcaðýz bön bön bakýndý, çevresini baygýn gözlerle süzdü, sonra yavaþ
baþladý.
- Her yerim neden böyle sýzým sýzým sýzlýyor? dedi. Sanki üzerimden koca bir katar geçmiþ.
ka içersem iyi olacak. Hey, kim var orada? Votka getir!
O sýrada kapýnýn arkasýnda Poçeçuyev ile Grebeþkov duruyorlardý.
Poçeçuyev korkuyla;
- Votka istediðine göre daha iyileþmemiþ, dedi.
- Siz ne diyorsunuz, Prokl Lvoviç? Bu hastalýktan bir günde kurtulunur mu? Bir haftada
iyileþirse öp de baþýna koy. Öyle zayýf bünyeliler var ki, beþ günde sonuç alýrsýnýz, ama
, göbekli tüccarlar gibi dayanýklý. Kolay kolay cinleri içinden kovamazsýnýz.
Poçeçuyev;
- Bunu bana daha önce niçin söylemedin, gözü çýkasý? diye inledi. Ben ne talihsiz adammýþý
lar geldi! Daha ben felekten ne bekliyorum? Alnýma bir kurþun sýkýp gebermek en iyisi!
Yazgýsýyla ilgili beklentileri çok iç karartýcý olmakla birlikte aradan bir hafta geçmeden
obrazov II oyunda oynamaya baþladý ve bilet paralarýný geri ödemeye gerek kalmadý. Güldürü
unun makyajýný yapan Grebeþkov onun baþýna öylesine büyük saygýyla dokunuyordu ki, onu bir
an adamýn o olduðuna inanmak güçtü.
Poçeçuyev;
- Meðer adam dokuz canlýymýþ, dedi. Çektiði iþkenceleri gördükçe beni hafakanlar bastý, am
mýsýn demediði gibi, Fedya iblisine teþekkür üstüne teþekkür ediyor, üstelik Moskova'ya, y
kalkýyor. Böylesi bir þey görülmüþ deðil!

BU KADARI DA FAZLA

Harita mühendisi Gleb Gabriloviç Smirnov, Gniluþka istasyonunda trenden indi. Buradan ölçü
için gideceði çiftliðe deðin arabayla 30-40 fersah daha yolu vardý. (Arabacý sarhoþ, atlar
eðilse bu yol daha da kýsalýr, ama arabacý kafayý çekmiþ, atlar yorgunsa uzadýkça uzar.)
Mühendis istasyon jandarmasýna;
- Lüften söyler misiniz, burada posta arabasý bulunur mu? diye sordu.
- Ne? Posta arabasý mý? Ýstersen 100 km. çepeçevre dolaþ, burada deðil posta arabasý, iþe
r köpek bile bulamazsýnýz. Nereye gideceksiniz ki?
- General Hohotov'un Devkino'daki çiftliðine.
Jandarma esnedi.
- Eh, madem öyle, istasyonun arkasýna gidin. Þansýnýz varsa orada avluda yolcu bekleyen kö
arabacýlar bulursunuz.
Mühendis içini çekerek istasyonun arkasýna yollandý. Orada uzun aramalar, soruþturmalar, i
rcikler sonunda iri yapýlý, somurtkan, çopur yüzlü, yýrtýk pýrtýk bir cüppe giymiþ, ayakla
r bulunan bir köylüde karar kýldý.
Adamýn arabasýna binerken;
- Senin de ne biçim araban varmýþ, be kardeþ! diyerek yüzünü buruþturdu. Arkasý neresi, ön
r türlü anlaþýlmýyor...
- Bunda anlaþýlmayacak ne var, beyim? Kýsraðýn kuyruðunun bulunduðu yer önü, zatýnýzýn otu
asý...
Kýsrak genç olmakla birlikte sýskaydý; ön bacaklarý iki yana ayrýktý, kulaklarýysa ýsýrýk
cý yerinden doðrulup ipten yapýlmýþ kamçýsýyla vurunca kýsrakçýk baþýný salladý; arabacý b
araba gýcýrdadý, sýtmaya tutulmuþçasýna titredi. Üçüncü vuruþtan sonra araba sallandý, dö
den kýpýrdandý.
Ýçi ta derinden sarsýlan mühendis;
- Bütün yolu böyle mi gideceðiz? diye sordu.
Rus köylü arabalarýnýn nasýl olup da kaplumbaða hýzýyla böyle insanýn içini dýþýna çýkaran
akýl ermez.
Köylü hiç istifini bozmadý.
- Korkmayýn, beyim, gideriz. Kýsraðým hem genç, hem de çeviktir... Hýzýný alsýn da görün s
n isteseniz de durduramazsýnýz. Deh, kahrolasý!
Araba istasyondan çýktýðýnda hava kararmaya yüz tutmuþtu. Sað yanda uçsuz bucaksýz, koyu r

a uzanýyordu. Soðuktan kaskatý donmuþ bir ova... Eðer bu düzlükte durmadan gidilirse varýp
aðýn yer cehennemdi herhalde. Ovanýn son bulup gökyüzüyle birleþtiði yerde soðuk güz güneþ
. Sol yandaysa alacakaranlýkta tepecikler göze çarpýyordu. Bunlar geçen yýldan kalma ot yý
 da bir köyün evleri olmamalýydý. Mühendis, arabacýnýn geniþ sýrtýndan dolayý önünü göremi
i, dondurucu bir ayaz vardý.
Kaputunun yakasýyla kulaklarýný örtmeye çalýþan mühendis þöyle düþünmeye baþladý:
"Amma da ýssýzmýþ buralar! Ne bir ev var, ne de çakýlý bir kazýk! Tanrý göstermeye, haydut
oysalar kimse duymaz... Hem arabacý da saðlam ayakkabýya benzemiyor. Þunun kocaman sýrtýna
ak! Böyle bir dað adamý parmaðýnýn ucuyla dokunsa insanýn canýný çýkarýr. Ya suratýna ne d
or insanda."
Dayanamayýp sordu:
- Hey, azizim, adýn ne senin?
- Benim mi? Klim.
- E, Klim, sizin buralar nasýl yerler? Tehlikeli mi? Kötü olaylar oluyor mu?
- Tanrýya þükür, olmuyor. Hem kim yapacak kötü þeyleri?
- Eh, olay çýkmamasý iyi... Ben gene de ne olur, ne olmaz, yanýma üç tabanca aldým, diyere
r yalan kývýrdý. Çok iyi bilirsin, tabanca bu, þakaya gelmez. On haydut çýksa karþýna, tüm
Hava kararmýþtý. Araba birden gýcýrtýlar, iniltili sesler çýkararak sarsýldý; sanki isteme
e sola doðru saptý.
Mühendis:
"Bu adam nereye götürüyor beni? Dosdoðru yolumuza giderken birden tuttuk, sola saptýk. Bak
arsýn, sapa bir yere götürür, ondan sonra vay baþýma gelenler!.." diye geçirdi içinden.
Korkuyla þöyle seslendi arabacýya:
- Dinle beni, buralarýn tehlikeli olmadýðýný söylemiþtin, deðil mi? Çok yazýk! Oysa ben ha
uðraþmaktan zevk alýrým... Sen benim zayýf, hastalýklý görünüþüme bakma, aslýnda öküz gibi
aydudun saldýrýsýna uðramýþtým... Bil bakalým, baþlarýna ne geldi? Haydutlardan birine yar
ir patlattým ki, oracýkta can verdi. Geriye kalan ikisiyse Sibirya'ya sürgünü boyladýlar..
Kollarýma bu güç nereden geliyor, bilmiyorum... Örneðin senin gibi iri yarý birini kollarý
tutup sýktým mý, canýný çýkarabilirim.
Klim baþýný çevirip mühendise baktý, gözlerini kýrpýþtýrarak atýný kamçýladý.
Mühendis;
- Ýþte böyle, arkadaþ, diye sürdürdü. Bana çatanýn vay haline! Haydudun kolunu, bacaðýný k
mahkemeye de veririm. Bütün yargýçlar, savcýlar ahbabýmdýr. Bir memurum ben, devlet için g
 bir adamým... Ýþte þimdi yola çýktým ya, bundan üstlerimin hepsinin haberi vardýr. Bir kö
 diye beni adým adým izlerler. Yol boyunca bütün çalýlýklarýn arkasýnda bekçiler, polisler
.
Böyle konuþurken birdenbire avazý çýktýðý kadar baðýrmaya baþladý:
- Hey, dur bakalým! Neresi burasý? Beni nereye götürüyorsun?
- Neresi olduðunu görmüyor musunuz? Orman iþte!
Mühendis:
"Gerçekten ormanmýþ" diye düþündü. "Ben de durup dururken korkuya kapýldým. Neyse, heyecan
memeliyim... Adam korktuðumu anladý bile. Neden böyle ikide bir dönüp bakmaya baþladý? Yok
endi kendine bir þeyler mi tasarlýyor? Demin aðýrdan aðýrdan giderken þimdi nasýl hýzlandý
- Hey, Klim, atý niçin böyle hýzlý sürüyorsun?
- Ben sürmüyorum ki, kendiliðinden týrýsa kalktý... Dedim ya, bir kere hýzlandý mýydý, ist
rduramazsýn... Ayaðýna çabuk olmasýndan kendi de memnun deðil ama ne yapsýn?
- Uyduruyorsun, arkadaþ! Uydurduðun nasýl da belli! Sana bu kadar hýzlý gitmeni tavsiye et
mem! Atý biraz yavaþlat bakalým. Ýþittin mi, yavaþlat dedim sana!
- Neden yavaþlatayým?
- Öyle iþte... Ýstasyondan, arkamdan dört arkadaþým daha gelecekti de... Bana yetiþmeleri
kiyor... Ormana varmadan yetiþeceklerdi. Hepsi de iri yarý, güçlü adamlardýr. Yanlarýnda b
 de tabanca var... E, niye öyle kýpýrdanýp duruyorsun? Ýðne üstünde oturuyor gibisin. Hadi
ne arkadaþ! Bana dönüp dönüp bakacak ne var? Suratýmda merak edilecek bir þey mi buldun yo
 Eðer tabancalarýmý görmek istiyorsan... Ýstersen buyur, çýkarýp göstereyim. Buyur...
Mühendis böyle diyerek ceplerini karýþtýrýyormuþ gibi yaptý. Ve o anda da, bütün ödlekliði
diði bir durumla karþýlaþtý: Klim apar topar arabadan aþaðý atladýðý gibi dört ayak üstü o
adý.
- Yetiþin! Yetiþin! diye baðýrýyordu. Kahrolasý, atý da al, arabayý da al! Yalnýzca canýma
r! Ýmdat!
Hýzla uzaklaþan ayak sesleri, ezilen çalý çýrpýnýn çýtýrtýsý duyuldu, sonra her þey sessiz

bir karþýlýk beklemeyen mühendis ilk iþ olarak atý durdurdu, sonra arabaya rahatça yerleþe
e baþladý.
"Kaçtý... Korktu, aptal herif! Peki, þimdi ben ne yapacaðým? Kendi baþýma yola devam edeme
olu bilmiyorum, üstelik arabayý çaldým sanýrlar. Þimdi ne yapsam acaba?"
- Klim! Klim!
- Klim! diye karþýlýk verdi yankýlanan ses.
Bütün geceyi karanlýk ormanda soðukta geçirerek, kurt ulumalarýný, sýska kýsraðýn pofurtul
orunda kalacaðýný düþününce mühendisin sýrtý ürperdi, sanki biri sýrtýný soðuk törpüyle tö
- Klimuþka! Yavrum, neredesin, Klimuþka! diye seslendi bir daha.
Mühendis böylece iki saat kadar baðýrdý. Artýk sesi kesilip ister istemez geceyi ormanda g
meye razý olduðu zaman hafif esintinin getirdiði bir inilti duydu.
- Klim! Sen misin, iki gözüm? Hadi, gidelim!
- Ama be... beni öldürürsün!
- Sana þaka yaptým, caným! Tanrý cezamý versin ki þaka yaptým! Bende tabanca ne gezer! Kor
an uydurdum bunu! Acý bana, gel gidelim. Donuyorum...
Yolcu gerçek bir haydut olsa atý-arabayý alýp çoktan kayýplara karýþacaðýný anlamýþ olacak
an çýktý, çekine çekine mühendise yaklaþtý.
- Niçin korktun, budala? Ben... ben þaka etmiþtim, sen de korkuverdin... Hadi, bin ara
baya! Gidelim!
Klim arabaya binerken;
- Tanrý müstahakýný versin, beyim dedi. Böyle yapacaðýný bilsem yüz altýn versen almazdým
. Korkudan nerdeyse ödüm patladý.
Klim kýsraðý kamçýladý. Araba titredi. Klim bir daha vurdu, araba sallandý. Ancak dördüncü
nra araba yerinden kýpýrdanýnca mühendis kulaklarýný paltosunun yakalarýyla örterek düþünc
andan sonra ne yol, ne de Klim artýk ona korkunç gelmiyordu.

YAÞLILIK

Mimar Uzelkov, mezarlýk kilisesinde yapýlacak bazý onarýmlar için doðduðu kente gelmiþti.
doðmuþ, okumuþ, büyümüþ, evlenmiþti; ama trenden inip evlere bakýnca kenti tanýyamadý...
yok gibiydi. Bu kentten ayrýlýp Petersburg'a yerleþtiði on sekiz yýl önce, þimdi garýn bu
yerde çocuklar geleni (26) avlarlardý. Ana caddeye çýkýlan yerde "Viyana Oteli" yükselmekt
di, oysa eskiden burada çirkin bir tahta çit uzayýp giderdi. Ama ne duvarlar, ne evler
, ne de sokak görüntüleri insanlar kadar deðiþikliðe uðramýþtý. Oteldeki görevliyi sorguya
, anýmsayabildiði insanlardan yarýsýnýn ya öldüðünü ya da yoksullaþarak unutulup gittiðini
Yaþlý görevliye kendisi hakkýnda da soru sordu;
- Peki, Uzelkov'u anýmsýyor musun? Mimar, hani karýsýndan ayrýlmýþtý? Svirebeyev Sokaðý'nd
vardý... Tanýrsýn herhalde...
- Yok, anýmsamýyorum...
- Nasýl anýmsamazsýn, caným! Karýsýndan ayrýýþý þamatalý olmuþtu, arabacýlarýn hepsi bilir
Boþanma iþini avukat Þapkin üzerine almýþtý... Tanýnmýþ madrabaz Þapkin, kulüpte bir güze
ani, anýmsadýn mý?
- Ývan Nikolayeviç'i mi söylüyorsunuz?
- Ta kendisi! Nasýl, sað mý, öldü mü?
- Tanrýya þükür, sað. Þimdi noterlik yapýyorlar, kendi bürolarý var. Çok iyi yaþýyorlar, K
ki ev yaptýrdýlar. Geçenlerde kýzlarýný evlendirdiler.
Kaldýðý otel odasýnda bir süre dolaþan Uzelkov biraz düþündükten sonra yapacak baþka bir i
atý görmeye karar verdi. Otelden çýkýp yavaþ adýmlarla Kirpiçni Sokaðý'na saptýðý zaman va
kin'i dairesinde bulduðunda onu güçlükle tanýyabildi. Gençliðinde ince yapýlý, hareketli,
i, saygýsýz bir avukat olan sarhoþ Þapkin gitmiþ; yerine alçakgönüllü, ak saçlý çöp gibi s
elmiþti.
Uzelkov;
- Beni tanýyamadýnýz galiba, diye söze baþladý. Unutmuþsunuz. Eski müþterilerinizden Uzelk
n...
- Uzelkov mu? Hangi Uzelkov? Ah, tamam!
Þapkin eski müþterisini tanýyýnca epey þaþýrdý. Bunun ardýndan sorular, anýlar yaðmaya baþ
Eski avukat çok heyecanlanmýþtý.
- Doðrusu, hiç beklemiyordum! Eh, size ne ikram edebilirim? Þampanya ister misiniz? Ýsti

ridye de getirteyim! Ah, iki gözüm, vaktiyle sayenizde öyle çok para kazandým ki, þimdi si
 ne ikram edeceðimi bilemiyorum!
- Lütfen, benim için rahatsýz olmayýn, vaktim kýsýtlý. Þimdi gömütlüðe gidip kiliseyi gözd
a bir iþ aldým da...
- Çok güzel! Birlikte yer, içer, sonra kalkar gideriz. Ýyi atlarým vardýr. Sizi oraya götü
ise yöneticisiyle tanýþtýrýrým... Göreceksiniz, iþleriniz hemen yoluna girer. Þey, bakýyor
en çekiniyor, korkuyor gibisiniz... Þöyle yakýn gelin! Artýk aramýzda korkacak bir þey kal
. Kah-kah! Eskiden gerçekten kurnaz, açýkgöz bir adamdým. Elini veren kolunu kurtaramazdý.
ma þimdi çoluk çocuða karýþtým, iyice duruldum. Artýk ev bark edindik, yaþlandýk, ölümü be
Ýki ahbap yiyip içtiler, bir çift atýn çektiði kýzaða binip kent dýþýna, gömütlüðe yolland
;
- Hey gidi günler, hey! dedi. Düþününce insanýn inanasý gelmiyro! Karýnýzdan ayrýlýþýnýzý
n neredeyse yirmi yýl geçti, siz hepsini unutmuþsunuzdur, ama ben dün gibi anýmsýyorum. Ah
boþanma davanýz için ne kadar uðraþtým! Diyorum ya, becerikli, cerbezeli, açýkgöz bir avuk
bir dava yakalamak için can atardým. Özellikle vekalet ücreti yüksek olanlarý hiç kaçýrmaz
, sizin davanýz gibi... Bana ne kadar ödemiþtiniz? Beþ bin ruble miydi, yoksa altý bin mi?
 Ýnsan böyle bir iþle nasýl uðraþmaz! Siz o zaman Petersburg'a taþýnmýþtýnýz; bütün iþi ba
bi yapýn, dediniz. Toprað bol olasý eski eþiniz Sofya Mihaylovna bir tüccar kýzý, ama gur
u gururlu bir kadýndý. Onu kandýrmak, boþanmanýzýn çabuklaþmasý için kabahati kendi üzerin
k kolay olmadý. Ah, ne zahmetler çektim! Görüþmek için kapýsýný çaldýðýmda hizmetçisine ba
ledim, þu alçaðý evime sokma diye!". Ben ne yapar eder, ona yaklaþmaya çalýþýrdým. Mektup
 raslantý sonucuymuþ gibi sokakta karþýsýna mý çýkmadým! Ama hepsi boþ... Sonra araya baþk
um. Bu iþ uzadýkça uzadý, ancak siz boþanma için on bin ruble ödemeyi kabul edince razý ol
yanamadý on bin rubleye... Aðladý, yüzüme tükürdü, ama teslim olup kabahati üzerine aldý.
Uzelkov;
- Yanýlmýyorsam benden on deðil, on beþ bin ruble almýþtý...
Þapkin ezilip büzülmeye baþladý.
- Yanlýþ söyledim, evet, on beþ bin rubleydi. Gene de olmuþ bitmiþ bir þey, günahý gizleme
 yok. On bini ona ödedim, beþ bini de kendime ayýrdým. Demek ki, ikinizi de kandýrmýþ oluy
. Geçmiþ bir iþ, artýk utanacak deðilim... Ayrýca sizden almayýp da kimden alacaktým, Bori
oviç? Bunu sizin anlayýþýnýza býrakýyorum... Siz varlýklý, sýrtý pek bir müteahhitsiniz. K
enmiþtiniz, keyfiniz istediði için de boþandýnýz. Çok para kazandýðýnýzý biliyordum. Hiç u
nden cebe yirmi bin indirdiniz. Bu duruma göre sizden baþka kimden sýzdýracaktým? Sizi kýs
nmam da cabasý! Siz insanlarý soydukça önünüzde eðiliyorlardý, ama ben birkaç ruble istedi
ayak yiyor, kulüpte tokatlanýyordum. Neyse bunlarý anýmsamak neye yarar? Unutmak en iyis
i!
- Lütfen söyler misiniz, Sofya Mihaylovna'nýn sonraki yaþamý nasýl geçti?
- On bin rubleyle mi? Çok kötüydü diyebilirim... Bilmem ki, para mý gözünü döndürmüþtü, yo
ine kapýlýp gururu mu ayaklanmýþtý, yoksa sizi çok sevdiðinden mi, orasýný anlayamadým. Bi
verdi kendini. Subaylarla birlikte kýzaklara binip parasýný saçýp savuruyordu. Ýçki alemle
cümbüþler, eðlentiler... Meyhaneye geldiði zaman þarap türünden hafif bir içki deðil, için
sarhoþ etsin diye en sertinden konyak filan içiyordu.
- Evet, garip kadýndý toprað bol olasý... Ondan az çekmedim. Bir þeye kýzdý mý, küplere b
onra neler oldu?
- Aradan iki hafta mý geçti ne... Bir gün evde oturmuþ, bir þeyler karalýyordum. Birden ka
 Sofya Mihaylovna içeri girdi. Fitil gibi sarhoþ. "Alýn kahrolasý paralarýnýzý!" diyerek k
bir desteyi yüzüme fýrlattý. Paralarý toplayýp saydým, beþ yüz rublesi eksikti. Demek ki,
açýp savurmuþ.
- Peki, ne yaptýnýz parayý?
- Olmuþ-bitmiþ bir iþ... gizleyecek deðilim... cebe attým. Niye bana öyle baktýnýz? Bekley
psi bu kadar deðil. Bakýn, daha neler oldu... Koca bir roman, anlatmakla bitmez... B
ir gün eve kötü bir durumda, kafam dumanlý dönmüþtüm. Lambayý yakýnca bir de ne göreyim, k
a Mihaylovna oturmuyor mu? Sanki cehennemden çýkýp gelmiþti; öylesine karmaþýk duygular iç
sarhoþ, kendini kaybetmiþ... "Paralarýmý geri verin, düþüncemi deðiþtirdim. Madem ki battý
atayým, bataða gömüleyim! Hadi kýmýldasanýza, alçak, verin paralarý!" diye baðýrýyor. Tam
- Verdiniz mi bari?
- On ruble verdim, sanýyorum...
Uzelkov yüzünü buruþturdu.
- Öyle yapýlýr mý, caným? Veremediðinize, vermek istemediðinize göre bana yazsaydýnýz bari
ordum bunu... Nereden bilebilirdim ki?

- Ne diye yazayým ki? Kendisi hastaneye yattýðý sýrada yazmýþtýr, diye düþündüm.
- Evet, yazdý, ancak o sýralar yeniden evlenme iþleriyle öylesine doluydum ki, mektuplar
a bakacak durumda deðildim. Ama siz Sofya'ya karþý düþmanca bir tutum içinde deðildiniz, k
sine niçin yardým etmediniz?
- Þimdiki arþýnla o günü ölçemeyiz, Boris Petroviç. O zamanki düþüncelerimiz baþkaydý, þim
sa ona bin ruble bile verirdim, oysa o zaman on rubleyi dahi... karþýlýksýz vermedim. Kötü
ir aný. Unutmalý, unutmalý... Ýþte gömütlüðe geldik...
Kýzak gömütlüðün giriþinde durdu. Uzelkov'la Þapkin kýzaktan indiler, gömütlüðe girip geni
r. Çýplak viþne, akasya aðaçlarý, boz haçlar, mezar taþlarý, kýraðýdan ýþýl ýþýldý. Güneþi
yansýyordu. Bütün gömütlükler gibi burasý da günlük ve yeni kazýlmýþ toprak kokuyordu.
Uzelkov;
- Bizim burasý çok güzeldir, dedi.
- Evet, ama ne yazýk ki, hýrsýzlar mezar taþlarýný çalýyorlar... Ýþte þu saðdaki dökme dem
fya Mihaylovna yatýyor. Görmek ister misiniz?
Ýki arkadaþ saða saptýlar, derin karlarý çiðneyerek dökme demir anýta doðru ilerlediler. U
az mermerden bir mezar taþý göstererek;
- Ýþte burasý, dedi. Bu taþý mezarýna bir teðmen diktirmiþ.
Uzelkov þapkasýný çýkarýnca dazlak kafasý güneþte parladý. Ona bakýp Þapkin de þapkasýný ç
daha çýktý ortaya. Çevrede gerçek bir mezar sessizliði vardý, bir ölü durgunluðu kaplamýþ
rkadaþ mezar taþýna bakarken derin düþüncelere daldýlar, hiç konuþmadýlar.
Þapkin sessizliði;
- Yalnýz baþýna uyuyor, diyerek bozdu. Kabahati üzerine aldýðý, durmadan konyak içtiði içi
ur da... Kabul edin, Boris Petroviç!
Uzelkov neþesiz bir sesle;
- Neyi? diye sordu.
Þapkin kýr saçlarýný gösterdi.
- Neyi mi? Þu durumumuzu görüyor musunuz? Geçmiþ günler ne kadar iðrenç olursa olsun, gene
nlardan daha iyidir.
- Doðrusunu söyleyeyim mi? Eskiden ecel saatini hiç düþünmezdim, ölümle karþýlaþacak olsam
im. Ama þimdi...
Uzelkov'un içine bir hüzün çökmüþtü. Bir zamanlar sevilmeyi istediði gibi þimdi de hýçkýra
du. Bu aðlamanýn çok hoþuna gideceðini, ruhuna bir ferahlýk getireceðini hissediyordu. Göz
yaþ yürümüþ, ama bir yumruk gelip boðazýna týkanmýþtý. Yanýnda Þapkin vardý. Uzelkov bir
klilik göstermekten çekindiði için geriye dönerek kiliseye doðru yürüdü.
Aradan iki saat geçip, arkadaþýyla birlikte kilise baþkanýyla görüþtükten sonra bir fýrsat
mak üzere doðruca oraya koþtu.
Ýkide bir arkasýna bakarak, bir hýrsýz gibi, sessizce mezara sokuldu. Küçük beyaz mezar ta
öylesine düþünceli, hüzünlü, suçsuz duruyordu ki! Sanki altýnda yatan kocasýndan ayrýlmýþ
deðil de, ufacýk, masum bir kýz çocuðuydu.
Uzelkov, "Aðlamalý, durmadan aðlamalý..." diye düþündü.
Ancak aðlama durumu kalmamýþtý artýk... Gözlerini ne denli kýrpýþtýrsa, kendini ne denli z
göz yaþlarý akmýyor, yumru gelip boðazýna durmuyordu. Orada on dakika kadar dikildikten so
a boþ verircesine elini sallayýp Þapkin'i aramaya gitti.

AH ÞU ÝNSANLAR!

- Paydos, bir daha içki içmeyeceðim!.. Asla! Aklýmý baþýma toplama zamaný çoktan geldi. Ça
ra hizmet etmeliyim. Aylýk almasýný seviyorsan namusunla, bütün gücünle, vicdanýnýn sesini
rek çalýþ; dinlenmeyi, uykuyu bir yana býrakarak çalýþ, arkadaþ! Beleþten aylýk almaya iyi
kötülüklerin baþý da bu...
Kendi kendine bu tür birkaç öðüt daha veren baþkondüktör Podtiagin, en sonunda içten gelen
tüsüyle kýpýrdanýyor. Saat gecenin ikisi olmasýna karþýn yardýmcýsý kondüktörleri uykudan
birlikte bilet kontrolüne baþlýyor. Zýmba aletini neþeyle þakýrdatarak;
- Bileeeetleriniz! diye baðýrýyor.
Vagonlarýn alaca karanlýðýna gömülerek uyuyan yolcular bu ses üzerine irkiliyorlar, baþlar
iyorlar, biletlerini uzatýyorlar.
Podtiagin, ikinci mevki vagonda kürküne, battaniyesine sarýnmýþ, çevresi yastýklarla deste
miþ zayýf, kuru yapýlý yolcuya;

- Bileet! Bileetiniz! diye sesleniyor.
Adamdan yanýt yok. Derin bir uykuya daldýðý belli. Baþkondüktör adamýn omzuna dokunuyor, s
yineliyor:
- Bileetiniz!
Yolcu irkiliyor, gözlerini açýyor, korku dolu bakýþlarýný Podtiagin'e dikiyor.
- Ne? Kim? Ha?
- Size adam gibi söyledik. Bileetiniz! Çabuk olun!
Zayýf adam aðlamaklý bir yüzle inliyor:
- Aman Tanrým! Romatizmam azdý... Üç gündür uykusuzum, uyumak için morfin almýþtým, sizse
tutturdunuz! Sizin yaptýðýnýz düpedüz acýmasýzlýktýr. Bu hareketiniz insanlýða sýðar mý?
ar çektiðimi bilseniz böyle önemsiz þeylerle beni rahatsýz etmezdiniz... Ýnsafsýzlýk bu, ç
bir davranýþ! Gece yarýsý biletimi ne yapacaksýnýz! Düpedüz saçmalýk!
Podtiagin bir an gücenip gücenmeme konusunda ikircik geçiriyor, gücenmeye karar veriyor.
- Baðýrmayýn bakayým! Burasý meyhane deðil!
- Meyhanede insanlar sizden daha anlayýþlýdýr, beyim! Þimdi bir daha nasýl uyurum? Þaþýlac
su! Birçok yabancý ülke gezdim, kimse bilet sormadý. Buradaysa sizleri sanki þeytan dürtüy
Bilet de bilet!..
- Yabancý ülkeleri pek beðeniyorsanýz gidin de orada yaþayýn!
- Düpedüz saçmalýk, beyefendi! Kömür kokusuyla, bunaltýcý sýcakla, ardýndan hava cereyanýy
canýný çýkardýðýnýz yetmiyormuþ gibi bir de formalitelerle eziyet ediyorsunuz! Beyefendini
et görmek istemiþ! Bu ne çalýþkanlýk böyle? Biletsizleri bulmak için yapsanýz aklým erer,
eki yolcularýn yarýsý biletsiz gidiyor. Bunu nasýl görmezsiniz?
Podtiagin parlýyor:
- Beni dinleyin, bayým! Baðýrmayý býrakmaz, yolcularý rahatsýz ederseniz sizi trenden indi
, tutanak düzenlemek zorunda kalacaðým!
Bu sefer yolcular parlýyor:
- Bu kadarý da fazla! Hasta adamdan ne istiyorsunuz, bayým? Baksanýza, sizde acýma duygu
su yok mu?
Podtiagin yelkenleri suya indiriyor.
- Görmüyor musunuz, kendileri bana aðýr sözler söylüyorlar. Peki, biletini göstermezse gös
... Nasýl isterseniz... Ama siz de bilirsiniz ki, görevim bunu gerektiriyor... Ýsterse
niz istasyon þefine bile sorabilirsiniz... Kime isterseniz sorun...
Podtiagin omuzlarýný silkiyor, hasta yolcunun yanýndan uzaklaþýyor. Önce kendini gücendiri
hatta aþaðýlanmýþ olarak hissediyor, ama iki-üç vagondan geçince içinde vicdan sýzýsýna be
atsýzlýk duyuyor.
"Gerçekten de hasta bir adamý uyandýrmamalýydým." diye düþünüyor. "Ama benim bir suçum yok
ar sanýyorlar ki, bunu caným istediði için, keyfimden yapýyorum. Görevimin böyle gerektird
anlamýyorlar. Ýnanmýyorlarsa istasyon þefini çaðýrayým da sorsunlar."
Ýþte bir istasyona geliyorlar. Tren beþ dakika duruyor. Üçüncü kampanadan önce yukarda söz
ci mevki vagona Podtiagin giriyor. Arkasýndan da kýrmýzý þapkalý istasyon þefi...
Podtiagin;
- Ýþte bu bay, diye söze baþlýyor. Kendilerinden bilet isteyemezmiþim, üstelik hakaret ett
bana. Sayýn þefim, þimdi sizden rica ediyorum, kendilerine açýklar mýsýnýz: Görevim gerek
bilet istiyorum, yoksa keyfimden mi?
Zayýf adama dönüyor:
- Bayým! Ýþte istasyon þefi burada, bana inanmadýðýnýza göre ona sorabilirsiniz.
Zayýf adam arý sokmuþçasýna hopluyor, gözlerini açýyor, aðlamaklý bir yüzle arkasýna yasla
- Aman Tanrým! Yeni uyku ilacý almýþtým, tam uyumak üzereydim ki, gene karþýma dikildi. Ya
ize, hiç insafýnýz yok mu?
- Ýstasyon þefine sorabilirsiniz þimdi; bakalým, bilet sormakta haklý mýyým, haksýz mýyým!
- Bu kadarýna da dayanýlmaz! Alýn biletinizi, alýn! Ben beþ bilet daha satýn alýrým, yeter
hat uyuyayým! Siz hiç hasta olmadýnýz mý? Ne duygusuz adammýþsýnýz!
Subay üniformalý bir yolcu;
- Bu düpedüz alay etmektir! diye sinirleniyor. Adamcaðýzýn üzerine bu kadar düþmenize baþk
veremiyorum!
Ýstasyon þefi yüzünü buruþturarak Podtiagin'in kolundan çekiyor.
- Býrakýn caným adamýn yakasýný!
Podtiagin omuz silkerek istasyon þefinin arkasýndan yürüyor. Bu iþe bir türlü akýl erdirem
dir.
"Gel de bu insanlara yaran! Durumu anlasýn, içi rahat etsin diye istasyon þefini ayaðýna k

adar çaðýrdýk, ama o durmadan sövüp sayýyor..."
Baþka bir istasyon, tren on dakika duruyor burada. Ýkinci kampanadan önce Podtiagin is
tasyon büfesinin önünde durmuþ, soda içerken yanýna iki bay yaklaþýyor. Birinin üstünde mü
asý var, ötekininse subay kaputu.
Mühendis;
– Bakar mýsýnýz, bay baþkondüktör, diyor. Hasta bir yolcuya karþý davranýþýnýz orada bulun
ndirdi. Ben, mühendis Putski, bu bay da... albay. Hemen o yolcudan özür dileyeceksiniz
. Dilemezseniz ikimizin de yakýndan tanýdýðý demiryollarý hareket daire baþkanýna þikayet
izi.
– Aman, efendim, ben... Baylar size þey...
– Açýklama istemiyoruz. Þunu aklýnýzdan çýkarmayýn, ondan özür dileyeceksiniz. Bu yolcu bi
mýz altýndadýr.
– Peki, özür dileyebilirim. Madem öyle istiyorsunuz. Hadi, buyurun...
Yarým saat sonra Podtiagin, hem yolcuyu memnun edecek, hem de kendini küçük düþürmeyecek b
tümcesi tasarlayarak vagondan içeri giriyor.
Hasta yolcuya yaklaþýyor.
– Bayým, beni dinler misiniz, bayým!
Beriki irkilerek yerinden hopluyor.
– Ne? Ne var?
– Ben... þey... düþündüm ki... sizden özür dilemem gerekiyor...
Hasta yolcu iç çekiyor, göðsünü tutuyor.
– Aman... biraz su! Üçüncü kez morfin tozu aldým, dalar gibi olmuþtum. Gene o karþýma çýkt
eziyet ne zaman son bulacak?
– Ben... þey... baðýþlayýn...
– Baksanýza! Beni bir istasyon sonra indirin... Artýk bu kadarýna dayanamayacaðým! Ölmek ü
yim...
Vagondaki yolcular isyan ediyorlar.
– Bu ne alçaklýk, ne rezillik! Buradan hemen defolun! Baþkasýyla alay etmek pahalýya patla
yacak size! Gidin buradan!
Podtiagin elini silkeliyor, içini çekerek vagondan dýþarý çýkýyor. Görevlilerin kaldýðý bö
umda masaya çöküyor, kendi kendine sýzlanmaya baþlýyor:
"Ah, þu insanlar! Hadi, gel de yaran onlara! Çalýþabilirsen hevesle çalýþ bakalým! Ýster i
er þeye boþ verir, kendini içkiye kaptýrýrsýn. Çalýþmazsýn kýzarlar, canla baþla bir þey y
gene kýzarlar... Ýçmek en iyisi!"
Podtiagin bir dikiþte þiþenin yarýsýný bitiriyor; ondan sonra artýk ne çalýþmayý, ne görev
ygusunu düþünüyor.

ÇEYÝZ

Yaþam boyunca birçok ev görmüþümdür. Taþtan, aðaçtan yapýlmýþ, büyüðü küçüðü, eskisi yenis
likle birisi bende derin bir iz býraktý. Ev büyük deðildi, tam tersine, minnacýk bir þeydi
k katlýydý, üç penceresi vardý; ilk bakýþta ufak tefek, kamburu çýkmýþ, baþý örtülü, yaþlý
. Duvarlarý beyaz sývalý, çatýsý kiremitle kaplýydý; bacasý yýkýlmaya yüz tutmuþtu. Ev, þi
dedelerince, dedelerinin dedelerince dikilmiþ dut, akasya, kavak aðaçlarý arasýnda yeþill
gömülmüþ gibiydi. Gene de gür yeþillik bu küçük evin bir kent evi havasýný taþýmasýna enge
u komþu evlerin avlularýyla birleþerek Moskovskaya Sokaðý'ný oluþturuyordu. Bu sokaktan bi
recik bile at ya da araba geçmemiþti, yaya gidip gelenlereyse seyrek raslanýrdý.
Küçük evde oturanlarýn ýþýða pek gereksinme duymamalarýndan olacak, panjurlar hep yarý kap
Pencereler de öyle. Çünkü kimsenin temiz hava aradýðý yoktu. Ömürleri dut, akasya aðaçlar
larý arasýnda geçtiði için doða güzelliklerine aldýrmaz olmuþlardý. Tanrý, yalnýzca yazlýk
elliklerini anlama yeteneði vermiþtir, öbür insanlar bu güzellikler karþýsýnda bir çeþit b
karanlýðýna gömülmüþ gibidirler. Böyleleri ellerindeki zenginliðin deðerini bilmezler, sa
arýný korumazlar, daha da kötüsü bunlara karþý içlerinde bir sevgi yoktur.
Küçük evin çevresi bir yeryüzü cennetiydi, o güzelim aðaçlar arasýnda cývýl cývýl kuþlar ö
da oturanlarý tanýyýn bakalým, ne diyeceksiniz! Yazýn kapalý odalarda boðucu sýcak, havasý
her yer hamam gibi sýcak, üstelik isli duman kokusu... Kýsacasý can sýkýntýsýndan patlard
Evi ilk ziyaretimin üzerinden hayli zaman geçti. Albay Çikamasov'dan karýsýyla kýzýna sela

tirmiþtim. Bu ilk ziyaretimi hiç unutmadým. Unutmak elde mi ki?
Sizi evin giriþinde karþýlayýp salona götürürken yüzünde korku ve þaþkýnlýk okunan, ufak t
yaþlarýnda bir kadýncaðýzý gözünüzün önüne getirin. Ona göre siz hem "yabancý bir konuk",
"siniz, iþte bunlar onu þaþýrtýp korkutmaya yetmiþtir. Elinizde ne sopa, ne balta, ne de t
anca vardýr, üstelik, dostça gülümsemektesinizdir; gene de kadýncaðýzý kuþkudan kurtaramaz
Kadýn ürkek bir sesle:
- Kiminle onurlanýyorum, efendim? diye sordu.
Siz onun Çikamasov'un karýsý olduðunu hemen anlarsýnýz.
Kendinizi tanýtýr, niçin geldiðinizi söylersiniz. Bu sefer korkunun, þaþkýnlýðýn yerini se
ere baygýnlaþan gözler alýr. Sevinç anlatan "ah"lar evin giriþinden salona, salondan oturm
odasýna, oturma odasýndan mutfaða, oradan da bodruma yankýlanýr. Çok geçmeden küçük evin k
ondan neþeli "ah"lara boðulur. Beþ dakika sonra oturma odasýnda büyük, yumuþak, insaný sým
klayan kanepeye kurulduðunuzda bütün sokaðýn "ah"larla çýnladýðýný duyarsýnýz.
Oturduðum yerin hemen yanýbaþýnda mendile sarýlýp bir sandalyeye konulmuþ terlikler hem ta
eçi derisi, hem de naftalin kokuyordur. Pencere önlerindeki saksýlarda ýtýrlar, tül perdel
, perdelerde besili sinekler. Duvarda, camýnýn bir köþesi kýrýk, çerçeveli bir piskopos po
. Piskoposun arkasýnda sýralanan, solmaktan limon rengini almýþ bir sürü nine, dede resmi.
Masanýn üstünde bir yüksük, bir makara iplik, yarýsý örülmüþ bir çorap; yerde kumaþ parça
r kadýn bluzu. Bitiþik odada þaþkýn, ürkmüþ bir kocakarý yerdeki kumaþ kýrpýntýlarýný topl
Bayan Çikamasova;
- Baðýþlayýn, bizim burasý çok daðýnýk, dedi.
Benimle konuþurken bir yandan da yerdeki kumaþ kýrpýntýlarýnýn toplandýðý odaya sýkýntýlý
anýn kapýsý ikide bir birazcýk aralanýyor, sonra hemen kapanýyordu. Çikamasova kapýya doðr
di:
- Ne var? Ne istiyorsun?
Kapýnýn arkasýndan bir kadýn sesi:
- O est mon cravette, lequel mon père m'avait envoyé de Koursk (27) diye sordu.
- Ah, est-ce, Marie que... (28) Þimdi uygun olur mu? Nous avons done chez nous un
homme très peu connu par nous... (29) Neyse, Lukerya'ya soruver.
Çikamasov'un kývançtan kýzaran yüzünden; "Görüyorsunuz, biz ne güzel Fransýzca konuþuyoruz
me okunuyordu. Az sonra kapý açýldý; uzun müslin bir entari giymiþ, on dokuz yaþlarýnda, s
oylu, incecik bir genç kýz girdi içeriye. Beline sýrma iþlemeli bir kemer takmýþtý, kemerd
ef kakmalý bir yelpaze sarkýyordu. Kýz içeri girer girmez reverans yaptý, ayný anda da yüz
Kýzarýklýk önce uzun, çopur burnuna, oradan gözlerine, þakaklarýna yayýldý.
Çikamasova þarký söyler gibi;
- Kýzým! diye tanýttý onu. Maneçka, bu da...
Adýmý söyledim, sonra evlerinde gördüðüm dikiþ iþlerinin çokluðuna þaþýrdýðýmý belirttim.
Bayan Çikamasova:
- Voznesenye kasabasýnda panayýr vardý da. Panayýrdan her zaman çokça kumaþ alýr, bir sonr
nayýra deðin hepsini dikeriz, dedi. Dikiþler terziye yaptýrýlmaz bizim evde. Kocam Piotr S
emyonoviç'in fazla bir geliri yoktur, o nedenle biz fazla lükse kaçmayýz. Her zaman kend
i iþimizi kendimiz görürüz.
- Ama bunca giyeceði kim giyer? Evde yalnýzca iki kiþi deðil misiniz?
- Ah, bunlar giymek için deðil! Giyilir mi hiç? Çeyiz bunlar!
Genç kýzýn yüzü pancar gibi kýzardý.
- Aman anne, sen neler söylüyorsun? Konuðumuz da söylediklerini gerçek sanacaklar. Ben hiç
vlenmeyeceðim ki...
"Evlenme" sözünü söylerken gözlerinin parladýðýný açýkça görmüþtüm.
Derken, sofraya çay, bisküvi, reçel, tereyaðý kondu; ardýndan ahududu, kanyak geldi. Saat
dide altý çeþitten oluþan akþam yemeði sofrasýna oturduk. Biz yemek yerken bitiþik odada b
yüksek sesle esnediðini duydum. Ben þaþýrarak kapýya baktým, çünkü ancak bir erkek böyle
i.
Þaþýrdýðýmý gören Çikamasova:
- Piotr Semyonoviç'in kardeþi, kayným Yegor Semyonoviç, diye durumu açýkladý. Bir yýldan b
zimle birlikte oturuyor. Kusuruna bakmayýn, yanýnýza çýkamaz. Ýnsan kaçkýnýdýr, yabancýlar
. Son zamanlarda manastýra kapanmak gibi bir niyeti var... Görevdeyken hakkýný yemiþler. O
da üzüntüsünden böyle yapýyor.
Akþam yemeðini bitirdiðimizde, Çikamasova, Yegor Semyoniç'ýn kiliseye baðýþlamak amacýyla
le iþlediði papaz atkýsýný gösterdi. Bunun üzerine Maneçka da bir an ürkekliðini üzerinden
sý için ördüðü bir para kesesini getirdi. Ben örgüyü çok beðenmiþ gibi yapýnca genç kýz ký

inin kulaðýna bir þeyler fýsýldadý. Bunun üzerine annesinin yüzü kývançla parladý, bana bi
asýna gitmemizi önerdiler. Burada beþ tane büyük sandýk, bunlardan baþka birçok küçük sand
gördüm.
Bayan Çikamasova;
- Bunlar hep çeyiz. Hepsini kendi elimizle iþledik, diye fýsýldadý.
Ýnsanýn içini karartan bu sandýklarý gördükten sonra konuksever ev sahiplerinden izin iste
yanlarýndan ayrýldým. Gitmeden önce benden ilerde gene gelip, kendilerini ziyaret etmem
konusunda söz aldýlar.
Ancak aradan yedi yýl geçtikten sonra bir davada bilirkiþi olarak ayný kasabaya yolum düþt
erdiðim sözü yerine getirebildim. Tanýdýk eve girer girmez gene ayný "ah"larý duydum. Beni
rdý... Ama tanýmayabilirler miydi? Ýlk ziyaretim bu insanlar için önemli bir olaydý, az ra
anan önemli olaylarsa kolay kolay unutulmaz. Daha da þiþmanlayan, saçlarý kýrlaþan Bayan Ç
ova yerde sürünerek mavi bir bezi biçiyor; kýzýysa kanepeye oturmuþ, gergef iþliyordu. Oda
banýnda gene bez kýrpýntýlarý, evin her yerinde naftalin kokusu, duvarda gene çerçevesi ký
ortre... Bununla birlikte birtakým deðiþiklikler yok deðildi. Piskopos portresinin yanýna
Piotr Semyonoviç'in resmi asýlmýþtý, ev sahibeleriyse yas giysileri içindeydi. General olm
ardýndan Piotr Semyonoviç bir hafta bile yaþayamadan ölmüþtü.
Eski günler anýldý, bir ara generalin dul karýsý aðlamaya baþladý:
- Ah, üzüntümüz büyük! Artýk Piotr Semyonoviç yok! Kýzýmla yetimiz þimdi, bizi düþünecek k
Yegor Semyonoviç sað ama onunla ilgili iyi þeyler söyleyemeyeceðiz. Alkole düþkünlüðünden
da almadýlar. Þimdi kederinden daha çok içiyor. Soylular Birliði Baþkaný'na gidip içkicili
atacaðým. Biliyor musunuz, birkaç kez sandýklarý açýp Maneçka'nýn çeyizlerini aldýktan son
acýlara daðýtmýþ. Böyle giderse Maneçkam büsbütün çeyizsiz kalacak. Sandýklardan ikisi tam
Maneçka sýkýntýyla:
- Siz neler söylüyorsunuz, anne! dedi. Duyanlar da gerçek sanacak. Ben hiçbir zaman evle
nmeyeceðim, hiç!
Maneçka bunlarý söylerken heyecan içinde tavana bakýyordu. Sözlerinin doðruluðuna kendisin
inanmadýðý belliydi.
O sýrada evin giriþinde dazlak kafalý, çizme yerine lastik ayakkabýlar giymiþ, ufak yapýlý
dam bir an görünüp kayboldu. Oradan sýçanlarýn çýkardýðý hýþýrtýya benzer birtakým sesler
"Yegor Semyonoviç olmalý" diye düþündüm. Anneyle kýzýna daha bir dikkatli baktým. Ýkisi de
Annenin saçlarý gümüþ gibi parlýyordu, kýzýn rengi sararýp solmuþtu. Ýkisini görenler ann
k beþ yaþ büyük olduðunu sanýrlardý.
Anne biraz önce ayný þeyi söylediðini unutmuþ olmalý ki:
- Soylular Birliði Baþkaný'na gidip anlatacaðým durumu, kaynýmý þikayet edeceðim, dedi. Ye
onoviç diktiklerimizin hepsini gizlice aþýrýp, günahlarýný baðýþlatmak için yoksullara dað
siz kalacak, dedi.
Maneçka utancýndan kýzardýysa da bu sefer bir þey demedi.
Anne:
- Hepsini yeniden dikmek gerekiyor, bizse o kadar varlýklý deðiliz, dedi.
Maneçka da;
- Biz artýk yetimiz, diye ekledi.
Yazgýmda o evi bir daha görmek varmýþ. Geçen yýl küçük ev karþýma gene çýktý. Oturma odasý
masova'yý tepeden týrnaða karalar giymiþ, kanepede dikiþ dikerken buldum. Yanýnda kahveren
redingotlu, çizme yerine lastik ayakkabý giymiþ, yaþlý bir adam vardý. Adam beni görür gö
rduðu yerden fýrlayýp dýþarý kaçtý.
Bayan Çikamasova selamýma karþýlýk:
- Je suis charmée de vous revoir, monsieur! (30) dedi.
Aradan bir süre vakit geçince
- Neler dikiyorsunuz, bakalým? diye sordum.
- Gömlek. Bitirir bitirmez papaz efendiye götüreceðim. Orada saklamazsam Yegor Semyonoviç
lýyor.
Önündeki masanýn üstünde duran kýzýnýn resmine bakarak içini çekti.
- Biz yetimiz.
Kýzý neredeydi acaba? Maneçka nereye gitmiþti. Karalar giymiþ anneye böyle bir þey sormadý
mak içimden gelmedi. Orada oturduðum sürece, evlerinden kalkýp giderken, Maneçka ne beni g
meye, ne de uðurlamaya çýktý. Ýçerden konuþmalarýný, ürkek, sessiz ayak seslerini de duyma
anlamýþtým, yüreðimde öylesine aðýr bir duygu vardý ki!